

Дана БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№2 (34), 2023

1 маусым

Халықаралық балаларды қорғау күні

ҚЫМБАТТЫ БАЛАЛАР!

Баршаңызды 1 маусым – Халықаралық балаларды қорғау күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын!

Жаздың бірінші күніне дәл келетін балаларды қорғау күні – халықаралық мерекелердің бірі, оны бүкіл әлемде атап өтеді. Біріккен Ұлттар Ұйымының бастамасымен балалардың құқықтарын, өмірі мен денсаулығын қорғау басым бағыт деп жарияланған.

Қай халықтың болмасын елдігін, салт-дәстүрін, ата-мекенін болашаққа апаратын бүгінгі жас ұрпағы. Дүниеде баладан асыл, сәбидің күлкісінен қымбат қазына жоқ. Бала – біздің болашағымыз, еліміздің ертеңі. Бүгінгі таңда елімізде балалардың алаңсыз білім алуына, балалық кезеңдерін бақытты өткізуге барлық жағдай жасалып келеді.

Бар жақсылығын балаларына көрсетіп, олардың жан-жақты тәрбиелі, саналы болып ержетуіне қамқорлығын аямайтын мемлекеттің болашағы да жарқын.

Тұғыры биік еліміздің ертеңі бүгінгісінен де кемел болуы рухы асқақ, өресі биік білімді де талантты ұрпақ қолында.

Жас өрендер мен балдырғандарды бүгінгі мерейлі мерекемен құттықтай отырып, сіздерге мықты денсаулық, бейбіт өмір, бақытты балалық шақ тілейміз.

Жазғы демалыстарыңыздың қызықты өтуіне шын жүректен тілектестігімізді білдіреміз!

Құрметпен,
ҚР ОАМ «Балаларды ерте дамыту институты»
директоры Манара Елекенқызы Адамова

Республикалық ғылыми-ақпараттық, әдістемелік журнал құрылтайшысы:
Қазақстан Республикасы оқу-ағарту министрлігі
«Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесі, Астана қаласы

Бас редактор *Адамова Манара Елекенқызы*

ҚР оқу-ағарту Министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» РММ директоры

Атқарушы редактор *Ерманова Мария Наятовна*

Балаларды ерте дамыту институты директорының орынбасары

Редакция алқасы *Рысбаева Назкен Рыстыбаевна,*
Сағалиева Жанар Каукербековна

«Ғылыми педагогикалық зерттеулер және мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сапасының мониторингі» орталығының мамандары

Мукушева Гулнара Омарбековна,
Хаменова Мария Олжабаевна,
Сарсембина Бақытқұл Қуандықовна

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын қамтамасыз ету орталығының мамандары

Техникалық редакторлар *Тюлебаева Гульмира Кайратовна,*
Полатов Берик Байдуллаевич,
Кенжеахметов Олжас Сеитович

«Ақпараттық талдау» орталығының мамандары

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі
Ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын,
ақпарат агенттігін және желілік басылымды қайта есепке қою туралы куәлігі.
Алғашқы есепке алу кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 21.07.2014, 14471-Ж

МАЗМҰНЫ

Содержание

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

<i>Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы бойынша әдістемелік ұсынымдар</i>	6
<i>Методические рекомендации по профессиональной этике воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий</i>	13
<i>Мектепке дейінгі ұйым жағдайында 1 маусым халықаралық балаларды қорғау күнін мерекелеу бойынша әдістемелік ұсынымдар</i>	20
<i>Методические рекомендации по празднованию международного дня защиты детей в условиях дошкольных организаций</i>	23
<i>Мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістерді тәжірибеде жүзеге асыру жолдары</i>	26

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

<i>Театрландырылған ойындар арқылы қазақ тілін меңгерту</i>	30
<i>Дидактикалық ойындар арқылы мектепке дейінгі балаларға қазақ тілін меңгерту</i>	33
<i>Интеграция двигательной и познавательной деятельности в режиме интерактивного обучения</i>	36
<i>Сюжетно-ролевая игра как средство социально-эмоционального развития детей старшего дошкольного возраста</i>	41
<i>Ертегіні сахналау арқылы балалардың шығармашылық қабілетін дамыту</i>	45

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

<i>Мектепке дейінгі ұйымдарда өткізілетін қауіпсіздік шараларын ойын арқылы баланың әлеуметтік ортаға дайындығына бағыттау</i>	49
--	----

ДАНА БАЛА

Мектепке дейінгі балаларды «Lego-әлеміне саяхат» ойынын ойнату арқылы робототехниканы дамыту	52
Ойын арқылы өмірлік маңызы бар дағдыларды қалыптастыру	55
Формирование навыков диалогового общения у детей дошкольного возраста с помощью активных методов обучения	59
Эффективное применение робототехники в дошкольной организации	64
Как услышать «Голос ребенка»? Технология «говорящая стена»	68
Мектепке дейінгі ұйымда инклюзивті білім беру	72
Использование активных методов обучения для реализации модели 4к у детей младшего дошкольного возраста	76
Оқу-тәрбиелеу процесіне жаңа педагогикалық технологияларды, әдіс-тәсілдерді енгізу	79
Инновационные технологии в работе воспитателя	83
«Алаңдағы бестемше» ұлттық ойыны	87

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Мектеп жасына дейінгі балаларды қазақ халық мәдениетінің бастауларымен таныстыру	91
--	----

МЕРЕКЕДЕН МЕРЕКЕГЕ ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

Фестиваль ко дню победы в группах дошкольной подготовки	94
--	----

БАЛАЛАР ӘЛЕМІ МИР ДЕТСТВА

«Мен зерттеушімін» республикалық мектепке дейінгі жастағы балалар байқауының қорытындысы	99
--	----

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

БАЛАБАҚША МЕН МЕКТЕПТЕРДІҢ, ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ТӘРБИЕШІСІНІҢ КӘСІБИ ЭТИКАСЫ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасын көбінесе педагогтің білім беру, тәрбиелеу процестері мен еңбек қызметін жүзеге асыратын қоғам айқындайды.

«Кәсіби этика» ұғымы педагогтің кәсіби міндетіне қатынасын анықтайтын моральдық нормалардың жиынтығы болып табылады.

XXI ғасыр дағдылары жалпы педагогтің және мектепке дейінгі ұйым педагогының кәсіби этикасына жаңа технологияларды меңгеру мен жаңа талаптар қояды, осыған сәйкес балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу өзекті болып табылады.

Жаһандық әлемдегі және Қазақстандағы қоғамның қарқынды дамуы білім беру жүйесінің алдында ерекше міндеттер қояды. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда жаңа бағыттар айқындалды. Осыған орайда Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысымен 2021 жылғы 15 наурызда Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі бекітілген болатын [1]. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінде келесідей міндеттер «қазіргі жағдайларда жұмыс істеу үшін білікті педагогтер даярлау; педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуын қамтамасыз ету; баланың даму процесін жетілдіру мақсатында кері байланыс орнату, зерттеу мәдениетін құру; қазіргі жағдайда жұмыс істеуге қажетті құзыреттерді дамыту; «мамандыққа кіріспе» курстарынан өтуді (жас мамандар үшін) қамтамасыз ету» жүзеге асыру айқындалды [1, с. 14].

2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 293-VI Қазақстан Республикасының «Педагог мәртебесі туралы» Заңында келесідей «1) педагогтік әдеп – педагогтердің

Қазақстан Республикасының педагог мәртебесі туралы заңнамасында белгіленген мінез-құлық нормалары; 2) педагогтік әдеп жөніндегі кеңес – білім беру ұйымында құрылатын, педагогтердің педагогтік әдепті сақтау мәселелерін қарайтын алқалы орган» - деген анықтамалар берілген [2, с. 1].

«Педагогикалық әдептің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 11 мамырдағы №190 бұйрығында педагогикалық әдептің негізгі қағидалары мен норма-лары, сонымен қатар педагогикалық әдеп жөніндегі кеңестің негізгі ережелері айқындалған.

Әдістемелік ұсынымдардың мақсаты мектепке дейінгі ұйымдар мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныбы педагогтерінің кәсіби этикасын жетілдіру болып табылады.

Бұл материал мектепке дейінгі ұйымдардың және мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныптары педагогтерінің кәсіби этикасын жетілдіру бойынша құрал және әдістемелік ұсынымдар болып табылады.

Қазіргі қоғамда балаларға тәрбие беруді ұйымдастыруда педагогтер мен ата-аналар рухани құндылықтарға, моральға, әдепке көбірек көңіл бөледі.

Кәсіби этика немесе кәсіби адамгершілік (мораль) белгілі бір мамандықтың қызмет жағдайларына қатысты жалпыадамзаттық мораль қағидаларымен сипатталады. Дәрігердің, заңгердің, педагогтің және т. б. ерекше адамгершіліктері пен кәсіби этикасы туралы айтуға болады.

Кәсіби адамгершіліктің нақты көріністерін кәсіби этика зерттейді, талдайды. Кейде күрделі және ерекше жағдайларда кәсіби адамгершілік және кәсіби этика моральдық құндылықтарды нақтылауға, жүзеге асыруға көмектеседі [4].

Мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтердің педагогикалық этикасы «Педагогтік әдеп заңдылық, адалдық, жауапкершілік, жеке адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу қағидаттарына негізделеді. Педагогтік әдепті бұзу тәртіптік теріс қылық болып табылады және педагогті Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес тәртіптік жауаптылыққа алып келеді» [2, с. 2].

Педагогтің, соның ішінде мектепке дейінгі ұйым педагогының кәсіби этикасының рөліндегі және білім берудегі, ғылымдағы жаһандық өзгерістер балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы бойынша зерттеулердің өзектілігін көрсетеді.

Мақсаты: балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасын қалыптастыру мен жетілдіру бойынша мектепке дейінгі білім беру педагогтеріне әдістемелік көмек көрсету.

Міндеттері: балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасына педагогтердің назарын аудару; балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасының негізгі қағидалары туралы педагогтердің білімдерін жүйелеу.

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасының мазмұны педагогтің адалдығы олардың оқыту мен тәрбиелеу нәтижесіне, өз қызметіндегі түзетулерді жүзеге асыра білуіне, сынға және рефлексияға қабілетін дамытуға, білім алушылар мен тәрбиеленушілердің, олардың ата-аналарының (заңды өкілдерінің), әріптестерінің кез келген пікірі үшін ашықтығына жауапкершілігі арқылы жүзеге асады [3].

Педагогтер балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы мәселесіне назар аударуы тиіс.

Этика санаттары – бұл моральдың ең маңызды элементтерін көрсететін этика ғылымының негізгі ұғымдары. Қазіргі заманғы кәсіби этика білім беру аясы педагогикалық мораль мен моральдық құндылықтардың негізгі санаттарының мәнін қарастырады [4]. Өмір құбылыстарының сипатын, адамдардың адамгершілік қасиеттері мен іс-әрекеттерін және т.б. өзіндік бағалайтын моральдық құндылықтарды жақсылық пен жамандық, әділеттілік пен ар-намыс туралы ұғымдар жүйесі деп атауға болады.

Педагогтердің қазіргі кәсіби этикасында келесідей санаттар:

- әділдік (кәсіби және педагогикалық);
- кәсіби педагогикалық парыз;
- кәсіби адалдық;
- педагогикалық бедел мен қадір-қасиет

айқындалған.

Әділдік (кәсіби және педагогикалық) – тәрбиеленушілердің әрекеттерін, олардың әлеуметтік ортадағы пайдалы әрекетке қатынасын және т. б. бағалауда байқалатын педагогтің әділдігі, адамгершілік қасиеттері (мейірімділік, талапшылдық, адалдық) деңгейінің өзіндік өлшемі.

В.А. Сухомлинский: «Әділдік-баланың тәрбиешіге деген сенімінің негізі. Бірақ жеке мүдделерден, қызығушылықтан, талпыныстан тыс абстрактілі әділеттілік жоқ. Әділ болу үшін әр баланың рухани әлемін білу керек» - деп жазды [5, б. 17].

Кәсіби педагогикалық парыз барлық адамдарға бірдей қатысты адамгершілік талаптарын әр педагогтің жеке міндетіне айналдыру ретінде түсіндіріледі. Парыз санаты мектепке дейінгі және мектепалды даярлық сынып педагогтерінің моральдық қызметін сипаттайтын жауапкершілік, өзіндік сана, ар-ождан сияқты ұғымдармен тығыз байланысты. Педагогтің кәсіби парызы қоғамның мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудегі объективті және өзекті қажеттіліктеріне негізделеді.

Педагогтің кәсіби парызы:

- өз еңбегіне шығармашылық қарым-қатынас қажеттілігін;
- өзіне ерекше талап қоюды;
- кәсіби білімді толықтыруға және педаго-

гикалық шеберлікті арттыруға ұмтылуды;

- тәрбиеленушілер мен олардың ата-аналарына құрметпен және талапшылдықпен қарым-қатынас жасау қажеттілігін қамтиды.

Кәсіби құрмет – моральдық еңбегі мен қадыр-қасиеттерін қоғамның мойындауы мен құрметтеуі арқылы педагог-тәрбиеші өзінің маңызын сезінуі. Педагогты құрметтеу – кәсіби парызын орындау барысында байқалатын оның шынайы кәсіби қасиеттерін қоғамдық бағалау.

Педагогикалық бедел мен қадір-қасиет тәрбиеленушінің жеке басына деген сенім мен талап бірлігі қағидатына негізделеді. Педагогтың беделі оның жеке және кәсіби қасиеттерінің, адамгершілік қадір-қасиетінің бүкіл кешеніне байланысты.

Мейірімділік пен шынайылық – беделді педагогтың ажырамас белгілері. Педагогикалық бедел педагогтың алдыңғы моральдық-этикалық және психологиялық педагогикалық дайындығына байланысты.

Оның деңгейі білімінің терең болуымен, эрудициямен, шеберлікпен, балаларға, әріптестерге, жұмысқа деген қарым-қатынаспен айқындалады. Беделге ие болу үшін өзіндік тәртіп өте маңызды, бұл

педагогтың шынайы және жалған беделді нақты ажыратуға көмектеседі. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінің әрбір педагогы жалған педагогикалық бедел жүйесінде болмауы үшін өзінің жұмыс әдістерін шынайы бағалауы тиіс.

Жалған беделдің түрлері:

- беделімен тұқырту (педагогтің өз құқының басымдығын және балалармен және әріптестермен бюрократиялық сипаттағы қарым-қатынасын жиі көрсетуі);

- педантизм беделі (педагогтің ұсақ, ешкімге қажет емес әдеттерге мән беруі, айналасындағыларды сынап-мінеуі);

- өсиетшіл беделі (мінез-құлықты түзеу туралы өсиетті көп айтады);

- жалған мейірімділіктің беделі (жұмысты жаңадан бастаған тәрбиешілерде жиі кездеседі, педагогикалық тәжірибенің жоқтығынан барлығын кешіре беру, тәрбиешінің айтқанын істемеуге әкеледі [4].

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныбының педагог-тәрбиешісінің кәсіби этика санаттары [6], [7] белгілі бір индикаторлар-көрсеткіштеріне әр түрлі дағдылар түрінде (1-кесте) жинақталады.

1 кесте – Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этика индикаторлары

№	Индикаторлар	Топтар
1	Баланың сезімдеріне, оның пікірлеріне қызығушылық таныта білу	Барлық топтар
2	«Балаға еңкею және тыңдау»	Барлық топтар
3	Балаға салыстырмалы еркіндік беру, оны үнемі қадағалаудан арылту	Ересек топ, мектепалды тобы
4	Мейірімді және әділ бола білу	Барлық топтар
5	Балаларды айыптамау	Барлық топтар
6	Әрбір баладағы өзіндік ерекшелікті тауып және оны аша білу	Барлық топтар
7	Тәрбиеленушіге өз өмірін дербес ұйымдастыруға сене білу	Ересек топ, мектепалды тобы
8	Баланың қабілетінің ашылатын уақытын шыдамдылықпен күте білу	Барлық топтар
9	Балаға мейірімділікпен сүйсіспеншілік сыйлай білу	Барлық топтар
10	Әлсіз, тұйық, қыңыр, қабыл алмаған баланы қолдай білу	Барлық топтар
11	Біреудің ренішін түсіне білу, өзіңнен өткізе білу	Барлық топтар

12	Баланың қабілетін ашып, оған үздік болуға мүмкіндік беретін жағдай жасай білу және тәрбиеленушіге қуаныш сыйлай білу	Барлық топтар
13	Шыдамды бола білу (тәрбиеленушілердің сұрақтарына қайта-қайта жауап беру, баланың тентектігіне тез әсер бермеу)	Ересек топ, мектепалды тобы
14	Мейірімді бола білу (үн, стилі, сөзі, мінез-құлқы)	Барлық топтар
15	Сезімтал бола білу (балаларға сұрақ қоя білу, баланың жеке басын құрметтеу)	Мектепалды тобы
16	Деңгейлік («оңай», «қиын» тәрбиеленушілермен қарым-қатынас жасаудың бірыңғай стилі)	Барлық топтар
17	Сезімталдық (балалардың сезімдерін қорғау), жанашырлық (эмпатия), жалпы адамзаттық (әр тәрбиеленушіге деген сүйіспеншілік)	Барлық топтар

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісі тек қана мамандық иесі болып қана қоймай әлеуметтік мәртебеге сәйкес болуы тиіс. Тәрбиеші тәрбиеленушіні қалай бар солай қабылдап, оған жанашырлық танытып дамуына көмектесуі қажет.

БАЛАБАҚША МЕН МЕКТЕПТЕРДІҢ, ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ТӘРБИЕШІСІНІҢ КӘСІБИ ЭТИКАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАЛАРЫ

Педагог-тәрбиешінің кәсіби этикасының немесе педагогикалық этиканың негізгі қағидалары [3]:

- адалдық;
- әділдік;
- жеке тұлғаның абыройын және қадір-қасиетін құрметтеу;
- патриотизм;
- жалпы адами құндылықтарды құрметтеу және төзімділік;
- кәсіби ынтымақтастық;
- үздіксіз кәсіби даму (2-кесте).

2-кесте – Педагогтың кәсіби этикасының негізгі қағидаларының сипаттамасы

№	Қағидалары	Сипаттама
1	Адалдық	педагогтің адалдығы олардың оқыту мен тәрбиелеу нәтижесіне, өз қызметіндегі түзетулерді жүзеге асыра білуіне, сынға және рефлексияға қабілетін дамыту
2	Әділдік	педагогтің әділдігі оның бағалау қызметінің ашықтығын, олардың құрған білім беру ортасының айқындылығын білдіреді
3	Жеке тұлғаның абыройын және қадір-қасиетін құрметтеу	педагог өзінің кәсіби назарындағы объектілер болып табылатын білім алушылар мен тәрбиеленушілердің, олардың ата-аналарының (заңды өкілдерінің), адамдардың абыройы мен қадір-қасиетін құрметтейді, олармен қарым-қатынас жасауда әдепті болады.
4	Патриотизм	өз Отаны - Қазақстан Республикасына, тарихына, дәстүрлеріне және тіліне адал және сүйіспеншілікпен қарайды. Қазақстан Республикасының мәдени және тарихи дәстүрлерін сақтайды.
5	Жалпы адами құндылықтарды құрметтеу және төзімділік	әрбір ұлт мәдениетінің ерекшелігіне, құндылығына және қадір-қасиетіне құрметпен қарайды; ұлтаралық қатынастар мәдениетін тәрбиелейді, білім алушылар мен тәрбиеленушілерге, олардың ата-аналарына (заңды өкілдеріне) төзімділікті, олардың әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, мәдениетке, наным-сеніміне, туған жері иен тұрғылықты жеріне төзімділікті, сондай-ақ жұмыста білім алушылар мен тәрбиеленушілердің жетілмегенін түсіне және ескере білуді көздейді.

6	Кәсіби ынтымақтастық	кәсіптің беделі туралы ойлайды,; әріптестерінің теориялық және әдістемелік шеберлік деңгейін арттыруға, шығармашылық қабілетін дамытуға жәрдем көрсетеді
7	Үздіксіз кәсіби даму	педагог өзінің кәсіби шеберлігін, зияткерлік, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін жетілдіреді.

БАЛАБАҚША МЕН МЕКТЕПТЕРДІҢ, ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ТӘРБИЕШІСІНІҢ КӘСІБИ ЭТИКАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ НОРМАЛАРЫ

Педагог-тәрбиешінің кәсіби этикасының негізгі нормалары: [3]

- қызметтік және қызметтік емес уақытта;
- білім беру процесіне қатысушылармен қарым-қатынас жасау;
- әріптестермен қарым-қатынас жасауда қарастырылады: (3-кесте).

3-кесте – Педагогтың кәсіби этикасының нормаларына сипаттама

№	Нормалар	Сипаттама
1	Қызметтік және қызметтік емес уақытта	<ul style="list-style-type: none"> - педагогикалық әдептің негізгі принциптерін сақтайды; - білім алушылар мен тәрбиеленушілерді жоғары адамгершілік рухына, ата-аналарына, этномәдени құндылықтарға құрмет көрсетуге, қоршаған әлемге ұқыпты қарауға тәрбиелеуге мүмкіндік жасайды; - тәрбиеленушілерге Отанына құрметпен қарауды үйретеді, патриотизм рухын ұялатады; - Қазақстан Республикасы педагогінің жоғары атағының беделін түсіруге мүмкіндік туғызатын іс-әрекеттерді жасауға жол бермейді; - өз қызметтік міндеттерін адал және сапалы орындайды; - өзінің кәсіби шеберлігін үздіксіз жетілдіреді, өз бетінше білім алу және өзін-өзі жетілдірумен белсенді түрде айналысады; - еңбек тәртібін бұлжытпай сақтайды; - білім беру ұйымының мүлкіне ұқыпты қарайды және оны жеке мақсатта пайдаланбайды; - сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша шаралар қабылдайды, өзінің шыншыл, адал және әділ мінез-құлқымен үлгі болады; - қызметтік ақпараттарды пайдакүнемдік және өзге де жеке мақсаттарда пайдалануға жол бермейді; - өзі үлгі бола отырып, ұжымда тұрақты және жағымды моральдық-психологиялық жағдай қалыптастыруға мүмкіндік жасайды; - өзінің қызметтік міндеттерін орындау кезеңінде іскерлік киім үлгісін ұстанады; - педагог мәртебесін пайдакүнемдік және өзге де жеке мақсаттарда пайдаланудан аулақ болады; - өз қызметінде академиялық адалдық принциптерін мүлтіксіз сақтайды, - материалдарды БАҚ-та, оның ішінде интернет-басылымдарда жариялайды, жеке тұлға ретінде өз атынан ғана көпшілік алдында сөйлейді; - білім беру ұйымының атынан бұқаралық сөз сөйлеулер, БАҚ жарияланымдары осы ұйымның басшысымен келісіледі; - әлеуметтік желілерде тексерілмеген және (немесе) дәйексіз және (немесе) әдепсіз ақпаратты таратпайды, қоғамда педагогтің жоғары атағын нығайтуға ықпал етеді; - білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға ықпал етеді; - тәрбиеленушінің жетістіктерінің (жетістікке жетпеуінің), құпиялылығын қамтамасыз етеді;

2	Білім беру процесіне қатысушылармен қарым-қатынас жасау	<p>-жасына, жынысына, ұлтына, діни сеніміне, азаматтығына, шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайларына немесе кез келген өзге де мән-жайларға қарамастан адамның құқығын, абыройы мен қадір-қасиетін құрметтейді;</p> <p>- білім беру процесіне қатысушыларға құрметпен қарайды;</p> <p>-білім беру процесіне қатысушыларға қатысты қаржылық және өзге де бопсалау фактілеріне жол бермейді, өз әріптестерінің тарапынан осындай әрекеттердің жолын кесуге күш салады;</p> <p>– өз іс-әрекетімен қоғам тарапынан дәлелді сындарға жол бермейді, оған сабырлылықпен қарайды, өзінің кәсіби қызметіндегі кемшіліктерді жою және оны жақсарту үшін сындарлы сынды пайдаланады;</p> <p>- білім беру процесінің қатысушыларына кәсіби қолдау көрсетеді;</p> <p>- педагогикалық әдептің бұзылуына шағым жасаған адамдарды кемсітпейді.</p>
3	Әріптестермен қарым-қатынас	<p>- жалпы қабылданған моральдық-әдептілік нормаларын, сыпайылық пен биязылықты сақтайды;</p> <p>- басқа педагогтің кәсіби біліктілігіне көпшілік алдында күмән келтірмейді;</p> <p>- дәйексіз және дәлелсіз шағымдардан бас тартады, педагогикалық әдіптің бұзылғанына шағым жасаған адамға қарсы жауап шараларын қабылдамайды.</p>

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазіргі қоғамды қайта құру процесінде құндылық бағдарлардың өзгеруіне байланысты балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы бойынша әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу педагогтердің кәсіби этикасын жетілдіруде маңызды рөл атақарады. Педагог-тәрбиешінің адамгершілік бейнесі қоғамдық моральдың айнасы болғандықтан кәсіби салаға да әсер етеді.

Бұл процесте педагог адамгершілік, моральдық-әдептілік нормаларын меңгергенде ғана кәсіби маман болады.

Ол баланың рухани әлемін қалыптастыруға, оған қоғамдағы мінез-құлық нормалары туралы жалпы түсінік беруге, моральдық сапаларды, адамгершілік бағдарларды бойына сіңіруге көмектеседі.

Әрбір тәрбиеші жоғары кәсіби және дүниетанымдық мәдениетке ие болуы керек екенін ескере отырып, мектепке дейінгі білім беру педагогының кәсіби этикасы мәселелері ерекше өзекті болып отыр.

Қазіргі заманғы білім беру табысты болуға, әлеуметтік бейімделу мен әлеуметтену, білім берудің тиімділігі, болашақ кәсіби қызмет үшін қажетті қабілеттерді іске асыруға бағытталған жаңа тәсілдер мен шешімдерді енгізуді талап етеді.

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы әдістемелік ұсынымдары әр түрлі жағдайларда күрделі әрекеттерді жүйелі, тиімді және сенімді орындайтын тұлғалардың ерекше қасиеті кәсіби сапаларға педагогтер мен ата-аналардың назарын аударуға арналған.

«Кәсіби этика» ұғымы адамның қоғамдағы қолданыстағы стандарттар мен объективті талаптарға сәйкес келетін кәсіби қызметтің психологиялық құрылымын меңгеру дәрежесін көрсетеді.

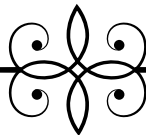
Кәсіби сапаларға ие болу үшін тиісті қабілеттер, ынта мен мінез, үнемі үйренуге және өз шеберлігін жетілдіруге дайын болу қажет.

Педагог қызметкерлердің кәсіби этикасы – өзінің кәсіби парызына, мектепке дейінгі білім саласының барлық қатысушыларына қарым-қатынасын айқындайтын, мектепке дейінгі білім берудегі педагог қызметкерлердің беделін нығайтуға және мінез-құлқының бірыңғай нормаларын қамтамасыз етуге көмектесетін моральдық нормалардың жиынтығы.

Балабақша мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сынып тәрбиешісінің кәсіби этикасы бойынша кешенді жұмыс айқын, бұл мектепке дейінгі ұйым қызметінің маңызын құрайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі» ҚР Үкіметінің қаулысы 2021 ж. 15 наурыз № 137. – 2021. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137>).
2. «Педагог мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2019ж. 27 желтоқсандағы Заңы № 293-VI ЗРК. – 2019. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1900000293>).
3. Педагогикалық әдептің кейбір мәселелері туралы ҚР Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 11 мамырдағы № 190 бұйрығы.
4. Тимонина И. В. Профессиональная этика педагога: Учебно-методическое пособие. – Кемерово: КГУ, 2014. – 203 с.
5. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – М., 1989. – 153 с.
6. Шевченко Л.Л. Практическая педагогическая этика: Книга для учителей и родителей. – М., 1997. - 506 с.
7. Исаева Ж.К. Деловое общение в теории управления // Сборник Международной научно-практической конференции на тему: «Механизмы регулирования экономики и финансов: состояние, проблемы и перспективы» посвященную 80-летию д.э.н., профессора Нурумова А.А. - Нур-Султан: АО «Финансовая академия», 2021. - С. 431-437.
8. http://irrd.kz/page/read/2023_god_mr.html

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКЕ ВОСПИТАТЕЛЯ ДЕТСКОГО САДА И ПРЕДШКОЛЬНОГО КЛАССА ШКОЛ, ЛИЦЕЕВ И ГИМНАЗИЙ

Профессиональная этика воспитателя детского сада и предшкольного класса школ, лицеев и гимназий во многом определяется социумом, в котором осуществляется образовательный, воспитательный процессы и трудовая деятельность педагога.

Под понятием «профессиональная этика» понимается совокупность моральных норм, которые определяют отношение человека к своему профессиональному долгу.

Актуальность создания Методических рекомендаций по профессиональной этике воспитателя детского сада и предшкольного класса школ, лицеев и гимназий обусловлена также тем, что навыки XXI века требуют освоения новых технологий и новых требований к профессиональной этике педагога в целом, и педагога дошкольного образования в частности.

Изменения, происходящие в глобальном мире и в Казахстане, ставят особые задачи перед системой образования.

Одним из таких преобразований является принятие документа [1] «Модель развития дошкольного воспитания и обучения», утвержденная Постановлением Правительства от 15 марта 2021 года, в котором ставятся такие задачи: подготовить квалифицированных педагогов для работы в современных условиях; обеспечить непрерывное профессиональное развитие педагогов; создать культуру исследований с проведением рефлексии с целью совершенствования процесса развития ребенка; развивать компетенции, необходимые для работы в современных условиях; обеспечить прохождение курса «вхождение в профессию» (для молодых специалистов) [1, с. 14].

В Законе Республики Казахстан «О статусе педагога» от 27 декабря 2019 года № 293-VI ЗРК [2] даны следующие определения: 2) педагогическая этика –

нормы поведения педагогов, установленные законодательством Республики Казахстан о статусе педагога; 3) совет по педагогической этике – коллегиальный орган, создаваемый в организации образования, рассматривающий вопросы соблюдения педагогами педагогической этики...» [2, с. 1].

В приказе Министра образования и науки Республики Казахстан «О некоторых вопросах педагогической этики» от 11 мая 2020 года № 190 [3] определяются основные принципы и нормы педагогической этики, а также основные положения советов по педагогической этике.

Целью методических рекомендаций является совершенствование профессиональной этики педагогов дошкольных организаций и предшкольного класса школ, лицеев и гимназий.

Данный материал является инструментом и методическими рекомендациями для педагогов дошкольных организаций по совершенствованию их профессиональной этики в дошкольных организациях и предшкольных классах школ, лицеев и гимназий.

ВВЕДЕНИЕ

В современном обществе при организации воспитания детей педагоги и родители все больше ориентируются на духовные ценности, мораль, этику и этикет.

Профессиональная этика или профессиональная нравственность (мораль) характеризуется общечеловеческими принципами морали применительно к условиям деятельности конкретной профессии. Можно говорить о специфической нравственности и профессиональной этике врача, юриста, учителя и т.п. Конкретные проявления профессиональной нравственности изучает, анализирует профессиональная этика. Профессиональная

нравственность и профессиональная этика помогают конкретизировать, реализовать моральные ценности в условиях, подчас сложных и необычных [4].

Педагогическая этика педагогов дошкольных организаций «основывается на принципах законности, добросовестности, ответственности, уважения чести и достоинства личности...». Нарушение педагогической этики является дисциплинарным проступком и влечет дисциплинарную ответственность педагога в соответствии с трудовым законодательством Республики Казахстан» [2, с. 2].

Актуальность исследований по профессиональной этике воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий обусловлена также глобальными изменениями в образовании, науке и роли профессиональной этики педагога в целом, и педагога дошкольного образования в частности.

Цель: оказание методической помощи педагогам дошкольного образования по формированию и совершенствованию профессиональной этики воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий.

Задачи: акцентировать внимание педагогов на профессиональной этике воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий; систематизировать знания педагогов об основных принципах профессиональной этики воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий.

Содержание профессиональной этики воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий реализуется через добросовестность педагога, предполагающей его ответственность за результат обучения и воспитания, умение осуществлять коррективы в своей деятельности, развитую способность к критике и рефлексии, открытость для воспитанников и их родителей (законных представителей), коллег [3].

Внимание педагогов должно

быть сосредоточено на проблеме профессиональной этики воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий.

Категории этики – это основные понятия этической науки, отражающие наиболее существенные элементы морали. Современная профессиональная этика в рамках образования рассматривает сущность основных категорий педагогической морали и моральных ценностей [4].

Моральными ценностями можно назвать систему представлений о добре и зле, справедливости и чести, которые выступают своеобразной оценкой характера жизненных явлений, нравственных достоинств и поступков людей и т.п.

В современной профессиональной этике педагогов выделяются такие категории, как:

- справедливость (профессиональная и педагогическая);
- профессиональный педагогический долг;
- профессиональная честь;
- педагогический авторитет и достоинство.

Справедливость (профессиональная и педагогическая) – своеобразное мерило объективности педагога, уровня его нравственной воспитанности (доброты, принципиальности, честности), проявляющейся в его оценках поступков воспитанников, их отношения к социально полезной деятельности и т.п. В.А. Сухомлинский писал: «Справедливость – это основа доверия ребенка к воспитателю. Но нет какой-то абстрактной справедливости – вне индивидуальности, вне личных интересов, страстей, порывов. Чтобы стать справедливым, надо до тонкости знать духовный мир каждого ребенка» [5, с. 17].

Профессиональный педагогический долг понимается как превращение требований нравственности, в равной мере относящихся ко всем людям, в личную задачу каждого педагога. Категория долга тесно связана с такими понятиями, характеризующими моральную деятельность педагога дошкольного образования и дошкольных

классов, как ответственность, самосознание, совесть, мотив. Профессиональный долг педагога основывается на объективных и актуальных потребностях общества в обучении и воспитании детей дошкольного возраста. Профессиональный долг педагога включает:

- необходимость творческого отношения к своему труду;
- особую требовательность к себе;
- стремление к пополнению профессиональных знаний и повышению педагогического мастерства;
- необходимость уважительного и требовательного отношения к воспитанникам и их родителям.

Профессиональная честь – это осознание педагогом-воспитателем своей значимости через общественное признание, общественное уважение его моральных заслуг и качеств. Честь педагога – общественная оценка его реальных профессиональных достоинств, проявляющихся в процессе выполнения им профессионального долга.

Педагогический авторитет и достоинство основываются на принципе единства требования и доверия к личности воспитуемого. Авторитет педагога зависит от всего комплекса его личных и профессиональных качеств, нравственного достоинства. Доброжелательность и искренность неотъемлемые черты авторитетного педагога. Педагогический авторитет зависит

от предшествующей морально-этической и психологопедагогической подготовки педагога. Уровень его определяется глубиной знаний, эрудицией, мастерством, отношением к детям, коллегам, работе. В работе над авторитетом очень важна самодисциплина, которая поможет педагогу четко различать истинный и ложный авторитет. Каждый педагог дошкольного образования должен реально оценивать свои методы работы и не оказаться в системе ложного педагогического авторитета.

Виды ложного авторитета:

- авторитет подавления (систематическая демонстрация превосходства педагога в своих правах и формально-бюрократический характер общения с детьми и коллегами);
- авторитет педантизма (система мелочных, никому не нужных условностей и придирок педагога к окружающим);
- авторитет резонёрства (система бесконечных назиданий и нотаций);
- авторитет мнимой доброты (проявляется чаще у начинающих в силу отсутствия педагогического опыта в виде попустительства, всепрощения, что может привести к игнорированию всех указаний воспитателя) [4].

Категории профессиональной этики сводятся к определенным индикаторам-показателям истинного мастерства и профессиональной этики [6], [7] педагога-воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий (Таблица 1) в виде различных умений.

Таблица 1 – Индикаторы профессиональной этики воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий

№	Индикаторы	Группа
1	Умение быть заинтересованным в чувствах ребенка, его мнениях и высказываниях	Все группы
2	Умение «наклоняться к ребенку и прислушиваться»	Все группы
3	Умение предоставлять ребенку относительную свободу, избавлять его от постоянной опеки	Старшая группа, дошкольная группа
4	Умение быть добрым и справедливым	Все группы
5	Умение не порицать детей	Все группы
6	Умение найти в каждом ребенке «изюминку» и раскрыть ее	Все группы

7	Умение доверять воспитаннику в самостоятельной организации его жизни	Старшая группа, дошкольная группа
8	Умение терпеливо ждать то время, когда раскроются способности ребенка	Все группы
9	Умение дарить детям нежность, доброту, любовь	Все группы
10	Умение поддержать слабого, замкнутого, неудачливого, отвергнутого всеми	Все группы
11	Умение пропустить чужую обиду через свое сердце как свою	Все группы
12	Умение создать такие условия для ребенка, которые дадут ему возможность стать лучше и тем самым доставить радость воспитателю	Все группы
13	Умение быть терпимым и терпеливым (многократные ответы на вопросы воспитанников, отсутствие резкой реакции на детские шалости)	Старшая группа, дошкольная группа
14	Умение быть доброжелательным (тон, стиль речи, поведение)	Все группы
15	Умение быть чутким (умение проводить опрос на уроке не подавляя личность ученика, не «поддавливая» его на незнании)	Дошкольная группа
16	Уравновешенность (единый стиль общения, как «с легкими», так и с «трудными» воспитанниками)	Все группы
17	Утонченность (охрана детских чувств), сострадание (эмпатия), общечеловечность (любовь к каждому воспитаннику / ученику)	Все группы

Таким образом, воспитатель детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий – это не только профессия, но и социальный статус, которому нужно

соответствовать. Воспитатель должен принять воспитанника таким, какой он есть, сопереживать ему и помогать в развитии.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ ВОСПИТАТЕЛЯ ДЕТСКОГО САДА И ДОШКОЛЬНОГО КЛАССА ШКОЛ, ЛИЦЕЕВ И ГИМНАЗИЙ

Основными принципами профессиональной этики педагога-воспитателя или педагогической этики [3] являются:

- добросовестность;
- честность;
- уважение чести и достоинства личности;

- патриотизм;
- уважение общечеловеческих ценностей и толерантность;
- профессиональная солидарность;
- непрерывность профессионального развития (Таблица 2).

Таблица 2 – Характеристики основных принципов профессиональной этики педагога

№	Принципы	Характеристика
1	Добросовестность	ответственность за результат обучения и воспитания, умение осуществлять коррективы в своей деятельности, развитая способность к критике и рефлексии;
2	Честность	открытость его оценочной деятельности, прозрачность создаваемой им образовательной среды;
3	Уважение чести и достоинства личности	уважение чести и достоинства воспитанников, их родителей (законных представителей), людей, которые становятся объектами его профессионального внимания, тактичность в общении с ними;
4	Патриотизм	преданное отношение к Родине, истории, традициям и языку; сохранение культурных и исторических традиций Республики Казахстан

5	Уважение общечеловеческих ценностей и толерантность	уважение к особенностям, ценностям и достоинству каждой национальной культуры; воспитание культуры межнациональных отношений; толерантность как терпимость к и воспитанникам, их родителям (законным представителям), терпимость к их социальному, должностному и имущественному положению, полу, расе, национальности, языку, отношению к религии, культуре, убеждениям, месту рождения и жительства, а также умение понимать и учитывать в работе несовершенства воспитанников;
6	Профессиональная солидарность	забота о престиже профессии; уважение чести и достоинства коллег; содействие коллегам в повышении уровня теоретического и методического мастерства, в развитии творческих способностей;
7	Непрерывность профессионального развития	совершенствование своего профессионального мастерства и интеллектуального, творческого, общенаучного уровней.

ОСНОВНЫЕ НОРМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ ВОСПИТАТЕЛЯ ДЕТСКОГО САДА И ПРЕДШКОЛЬНОГО КЛАССА ШКОЛ, ЛИЦЕЕВ И ГИМНАЗИЙ

Основные нормы профессиональной этики педагога-воспитателя [3] рассматриваются:

- в служебное и неслужебное время;
- в отношениях с участниками образовательного процесса;
- в отношениях с коллегами (Таблица 3).

Таблица 3 – Характеристики норм профессиональной этики педагога

№	Нормы	Характеристика
1	В служебное и неслужебное время	<ul style="list-style-type: none"> – соблюдают основные принципы педагогической этики; – способствуют воспитанию воспитанников в духе высокой нравственности, уважения к родителям, этнокультурным ценностям, бережного отношения к окружающему миру; – прививают воспитанников уважительное отношение к Родине; – не допускают совершения действий, способных дискредитировать высокое звание педагога Республики Казахстан; – добросовестно и качественно исполняют свои служебные обязанности; – непрерывно совершенствуют свое профессиональное мастерство, активно занимаются самообразованием и самосовершенствованием; – неукоснительно соблюдают трудовую дисциплину; – бережно относятся к имуществу организации образования и не используют его в личных целях; – принимают меры по предупреждению коррупции, своим личным поведением подают пример честности, беспристрастности и справедливости; – не допускают использования служебной информации в корыстных и иных личных целях; – личным примером способствуют созданию устойчивой и позитивной морально-психологической обстановки в коллективе; – придерживаются делового стиля в одежде в период исполнения своих служебных обязанностей; – избегают использование своего статуса педагога в корыстных и иных личных целях; – в своей деятельности неукоснительно соблюдают принципы академической честности; – публикуют материалы в СМИ, в том числе интернет-изданиях, выступают публично только от собственного имени как частного лица; – публичные выступления, публикации СМИ от имени организации образования согласовывают с руководителем данной организации; – в социальных сетях не распространяют непроверенную и (или) недостоверную, и (или) незитичную информацию, способствуют укреплению в обществе высокого звания педагога; – способствуют реализации государственной политики в области образования и науки; – обеспечивают конфиденциальность успехов (неуспехов) воспитанника

2	В отношениях с участниками образовательного процесса	<ul style="list-style-type: none"> – уважают права, честь и достоинство человека независимо от возраста, пола, национальности, вероисповедания, гражданства, происхождения, социального, должностного и имущественного положения или любых иных обстоятельств; – обращаются к участникам образовательного процесса в уважительной форме; – не допускают фактов финансовых и иных вымогательств по отношению к участникам образовательного процесса, прилагают усилия по пресечению таких действий со стороны своих коллег; – своими действиями не дают повода для обоснованной критики со стороны общества, терпимо относиться к ней, используют конструктивную критику для устранения недостатков и улучшения своей профессиональной деятельности; – оказывают профессиональную поддержку участникам образовательного процесса; – не подвергают дискриминации лиц, обратившихся с жалобой на нарушение педагогической этики.
3	В отношениях с коллегами	<ul style="list-style-type: none"> – соблюдают общепринятые морально-этические нормы, вежливы и корректны; – не ставят публично под сомнение профессиональную квалификацию другого педагога. – воздерживаются от голословных и бездоказательных жалоб и обращений, не принимают ответных мер против лица, который обратился с жалобой на нарушение педагогической этики.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разработка методических рекомендаций по профессиональной этике воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий обусловлена тем, что в процессе перестройки современного общества произошла смена ценностных ориентаций и нравственных идеалов. Это не могло не сказаться на такой профессиональной сфере, как учитель-воспитатель, где нравственный облик представителя этой профессии является зеркалом общественной морали. Особая роль в этом процессе отводится педагогу, который может лишь тогда стать профессионалом, когда овладеет тончайшим инструментом воспитания – наукой о нравственности, морали. Именно, он помогает сформировать духовный мир ребенка, дать ему общие представления о нормах поведения в обществе, прививает моральные качества, нравственные ориентиры. Учитывая, что каждый воспитатель должен обладать высокой профессиональной и мировоззренческой культурой, особо актуальными становятся вопросы профессиональной этики педагога дошкольного образования.

Современное образование требует введения новых подходов и решений, направленных на реализацию способностей,

необходимых для успешной социальной адаптации и социализации, эффективности образования, будущей профессиональной деятельности.

Методические рекомендации по профессиональной этике воспитателя детского сада и дошкольного класса школ, лицеев и гимназий призваны фокусировать внимание педагогов и родителей на профессионализм и профессиональных качествах как особом свойстве людей систематически, эффективно и надежно выполняющих сложную деятельность в самых разнообразных условиях.

В понятии «профессиональная этика» отражается такая степень овладения человеком психологической структурой профессиональной деятельности, которая соответствует существующим в обществе стандартам и объективным требованиям. Для приобретения профессионализма необходимы соответствующие способности, желание и характер, готовность постоянно учиться и совершенствовать свое мастерство.

Профессиональная этика педагогических работников – совокупность моральных норм, определяющих их отношение к своему профессиональному долгу и ко всем участникам отношений в сфере дошкольного образования, содействующих укреплению

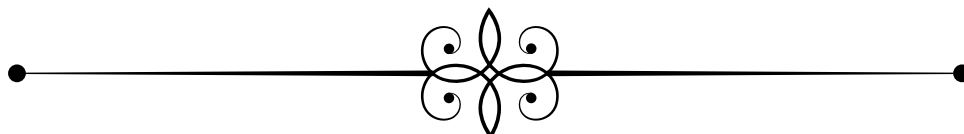
авторитета и обеспечению единых норм поведения педагогических работников дошкольного образования;

Таким образом, комплексная работа по профессиональной этике воспитателя

детского сада и предшкольного класса школ, лицеев и гимназий очевидна - она является одной из важнейших составляющих деятельности дошкольной организации.

Список использованных источников:

1. Модель развития дошкольного воспитания и обучения: Постановление Правительства от 15 марта 2021 г. № 137. – 2021. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137>).
2. О статусе педагога: Закон Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 293-VI ЗРК. – 2019. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1900000293>).
3. О некоторых вопросах педагогической этики: Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 11 мая 2020 года № 190. – 2020. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2000020619>).
4. Тимонина И. В. Профессиональная этика педагога: Учебно-методическое пособие. – Кемерово: КГУ, 2014. – 203 с.
5. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – М., 1989. – 153 с.
6. Шевченко Л.Л. Практическая педагогическая этика: Книга для учителей и родителей. – М., 1997. – 506 с.
7. Исаева Ж.К. Деловое общение в теории управления // Сборник Международной научно-практической конференции на тему: «Механизмы регулирования экономики и финансов: состояние, проблемы и перспективы» посвященную 80-летию д.э.н., профессора Нурумова А.А. - Нур-Султан: АО «Финансовая академия», 2021. - С. 431-437.
8. http://irrd.kz/page/read/2023_god_mr.html

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ЖАҒДАЙЫНДА 1 МАУСЫМ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУ КҮНІН МЕРЕКЕЛЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

1 маусым - Халықаралық балаларды қорғау күні. Бұл бүкіл планетадағы балалардың мәселесіне адамзаттың назарын аударуға арналған халықаралық күн. Балаларды қорғау күні жыл сайын 1 маусымда атап өтіледі, 1949 жылы қарашада Парижде Халықаралық демократиялық әйелдер федерациясы конгресінің шешімімен құрылды. Алғаш рет 1950 жылы атап өтілді. Балаларды қорғау күнінің атауы оның мағынасына байланысты – балалардың өмірін, денсаулығы мен құқықтарын қорғау, бір сөзбен айтқанда – балалық шақты қорғау. Балаларды Қорғау күні жыл сайын планетаның көптеген елдерінде атап өтіледі. 1 маусым ресми демалыс күні болмаса да, саябақтар мен скверлерде,

мектепке дейінгі ұйымдарда бұл күні балаларға арналған мерекелік іс-шаралар өткізіледі.

Балаларды қорғау күніне орай мерекелік іс-шаралардан басқа, қайырымдылық акциялары өткізіледі.

МЕРЕКЕНІҢ МАҚСАТЫ - балаларға қамқорлық жасауға, балаларымыздың бақытты балалық шағы үшін жағдай жасауға, балалардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі үшін жауапкершілік танытуға шақыру.

МЕРЕКЕНІҢ МІНДЕТТЕРІ:

- мейірімділік, бейбітшілік, балаларға қамқорлық идеяларын насихаттау;
- балаларды тәрбиелеудегі дәстүрлі құндылықтарды сақтау;
- балалардың толыққанды дамуын қамтамасыз ету;
- балалардың әл-ауқаты үшін ересектердің жауапкершілігін арттыру;
- балалардың құқықтарын сақтау және қорғау үшін жауапкершілікті арттыру.

МЕРЕКЕНІҢ ИДЕЯЛЫҚ-КӨРКЕМДІК МАЗМҰНЫ

Балаларды қорғау күнін мерекелеудің негізгі басымдықтары - идеялық бағыт, барлық балалар мен ата-аналардың қатысуы.

Идеологиясы - балалардың құқықтарын сақтау және қорғау үшін жауапкершілікті арттыру. Балаларды қорғау күнін мерекелеудің негізгі желісі ересектердің

балаларға қамқорлығын күшейту мен жауапкершілігін нығайту идеялары болып табылады. Негізгі идеялардың бірі - білім беру процесінің барлық қатысушыларының балаларға мейірім мен қамқорлық көрсетуі, балаларға үнемі сүйіспеншілік пен көңіл бөлудің маңыздылығын түсінулері болып табылады.

Айрықша ерекшеліктері – жаз маусымының басталуы және мерекеге қатысудың жаппай сипаты. Бұл іс-шараларды көшеде, балабақша/мектеп алаңында, гүлзарлар мен саябақта өткізуге мүмкіндік береді.

Балаларды қорғау күні мерекесі аясында келесі бағыттар бойынша іс-шаралар өткізу ұсынылады:

- ертеңгіліктер (кіші, ортаңғы топ үшін);
- балалар мен ата-аналардың қатысуымен концерттер (ересек, мектепалды топ/сынып үшін);
- байқаулар - балалар мен олардың ата-аналарының қатысуымен өтетін түрлі балалар байқаулары;
- отбасы қатысатын спорттық және мәдени іс-шаралар (ересек, мектепалды топ/сынып үшін);

- мәдени-бұқаралық - балалар фестивальдерін өткізу (мектепалды топ/сынып үшін).

Осы ұсыныстардың негізінде педагог мерекені дайындау және өткізу жоспарын әзірлеп, іс-шаралардың нысандары мен оларды өткізу орнын анықтауы керек.

Мерекеге дайындық кезінде және оны өткізу барысында жағымды аура, сенім мен өзара сыйластық, еркіндік пен жайлы атмосфера орнату, барлық балалардың, ата-аналардың қатысуын қамтамасыз ету маңызды шарт болып табылады.

Ақпараттық-идеологиялық жұмыс бейбітшілік пен ізгілік идеологиясын, балаларымыздың болашағы үшін жауапкершілік сезімін нығайтуға бағытталады. Балалар үшін осы мерекенің құндылығы мен маңыздылығын көрсететін ата-аналар мен қонақтарға арналған әдемі электрондық шақырту хаттар, бағдарлама жасау керек.

ЭМБЛЕМАСЫ МЕН НЫШАНЫ

Балаларды қорғау күнінің эмблемасы мен нышаны мазмұны бойынша басты идеяға - балаларға мейірім төгу мен қамқорлық жасау идеясына жауап береді.

Бұл жағдайда балалар мерекесінің нышандарын түрлі ашық түстердің колоритін қолдану арқылы беру керек.

Салтанатты іс-шаралар үшін шарлар және гүлдермен безендірілген аумақтар пайдаланылады, балалар суреттерінің көрмелері ұйымдастырылады, түрлі балалар конкурстары өткізіледі.

ҰЙЫМДАСТЫРУ РЕСУРСТАРЫ

Балаларды қорғау күнін мерекелеуге арналған іс-шаралардың бірыңғай идеялық мазмұнын қамтамасыз ету мақсатында барлық тәрбиешілердің (жас топтары бойынша), басқа педагогтардың іс-әрекеттерін үйлестіру және ұйымдастыру үшін бірыңғай жоспар құру қажет.

Мерекені ұйымдастырушылар тек педагогтар ғана емес, ата-аналар да болуы керек. Ата-аналардың, отбасылардың іс-шараларға көрермен емес, қатысушы ретінде қатысуы маңызды.

МЕРЕКЕНІ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

1. Педагогтың мерекені ұйымдастыруды алдын-ала жоспарлауы іс-шара тақырыбын таңдауды қамтиды. Ұсынылатын тақырыптар: «Әрқашан күн сөнбесін!»; «1 маусым - Балаларды қорғау күні»; «Балаларды қорғау күніне орай ұйымдастырылған отбасылық эстафета»; «Мейіріммен әлем гүлденеді»; «Қош келдің, шуақты жаз!», «Біз өмірдің гүліміз» және т.б. әдістемелік кеңес отырысында келісіледі.

2. Іс-шараның сценарийін музыка жетекшісімен бірге, балалардың жасына сәйкес топ тәрбиешілері жасайды. Оны талқылау міндетті түрде балабақшада жұмыс істейтін педагогтер ұжымымен бірге жүзеге асырылады, олар сценариймен танысады, рөлдер мен міндеттерді өзара бөліседі: атрибуттарды, костюмдерді, безендіру дизайнын дайындаумен кім айналысатынын анықтайды. Қауіпсіздікті сақтау ерекше бақылауда болуы керек.

3. Атрибуттарды, костюмдерді, дизайнды ойластыруға, сондай-ақ сценарий жасауға ата-аналарды тарту өте маңызды. Мерекені балабақшаның мүмкіндіктерін ескере отырып, аниматорларды және ақылы қызмет көрсететін басқа да бөгде адамдарды шақырмай, өз күшімен, оған балалар мен ата-аналардың өздерінің, педагогтардың қатысуымен ұйымдастыру қажет.

4. Жалпы дайындық жасау ұсынылмайды. Бұл балалардың мерекені шынайы сезініп қабылдауын сақтауға көмектеседі.

5. Педагогтер балаларға болғалы жатқан мереке туралы алдын-ала айтып береді, өлеңдер, әндер, билер, ойындар үйренеді, қолөнер, ашық хаттар жасалады, суреттер көрмелері ұйымдастырылады. Мерекені күту атмосферасы орнайды.

6. Мерекенің мазмұны балалардың жас ерекшеліктерін, олардың қызығушылықтарын, үйренген репертуарын ескере отырып құрылады. Мереке бағдарламасында әртүрлі іс-шаралар (топтық және жеке орындау, сахналау, би, ойындар, сайыстар, байқаулар, спорттық жарыстар және т.б.) үйлесімді түрде жалғасқаны жөн.

7. Балалардың салыстырмалы түрде тез шаршауын ескере отырып, әр түрлі әрекеттерді дұрыс ауыстыру қажет.

8. Бағдарламаны балалар бүкіл мерекені көретіндей, жалпы көңіл көтеруге қатыса алатындай етіп құру керек. Бала өзі қатысқан кезде ғана көңілі толады (ойнайды, ән айтады, билейді, өлең оқиды). Балаларға сайыс, байқау, ойын, эстафета арқылы өздерін көрсетуге мүмкіндік беру керек.

9. Мерекені өткізудің ұсынылатын нысандары:

- мерекелік байқаулар;
- сайыстар;
- саяхат;
- эстафета;
- фестиваль;
- музыкалық-спорттық ойын-сауық;
- ойындар, квесттер;
- концерттер;
- суреттер, ашық хаттар және т. б.

байқаулар;

• әндер (өлеңдер) челленджері және т.б.

10. Мерекені өткізудегі маңызды сәт - безендіру. Дизайн жағымды эмоциялар береді және тұтастай алғанда мерекені

сезіндіреді. Шығармашылықпен, әсем безендіру балалардың назарын аударады, олардың жүректерін қуаныш сезімімен толтырады. Дәстүрде бұл мерекені шарлармен, гүлдермен, балалар суреттерімен, ойыншықтармен, ертегі кейіпкерлерінің және сүйікті мультфильмдеріндегі кейіпкерлердің персонаждарымен безендіру қалыптасқан. Балалар әдетте мерекеге шарлармен, гүлдермен, сүйікті ойыншықтарымен шығады.

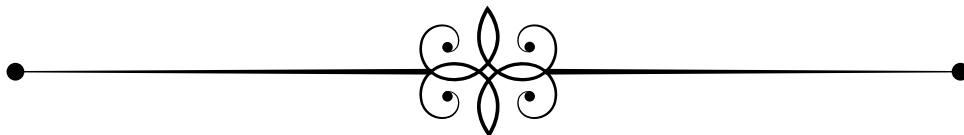
11. Іс-шараларды күннің бірінші жартысында да, екінші жартысында да тақырыптан ауытқымай өткізуге болады. Балалардың жасына байланысты олардың ұзақтығы 30 минуттан 1,5 сағатқа дейін болуы мүмкін.

Ескерту: Іс-шара балаларға: қуаныш сыйлауы, мейірім мен қамқорлықтың үлгісін көрсетуі, әлемді тануға қызығушылықтарын оятуы, шығармашылық мүмкіндіктерін кеңейтуі тиіс. Бейбітшілікті, достықты, болашаққа деген сенімділікті насихаттайды.

Ұсыныс ретінде тәрбиешілерге іс-шараларды ұйымдастырудың бірнеше мысалдарын, сондай-ақ үлгі ретінде танысу үшін қосымша ресурстарды ұсынамыз.

Ресурстарға сілтеме:

1. http://irrd.kz/news/read/Informaciya_ob_itogah_chellendzha_Alakaj_zhajdarly_zhaz_keldi.html
2. <https://youtu.be/BHoGFUKVop0>
3. http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/2022/MR_3_110522_kaz.pdf

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРАЗДНОВАНИЮ МЕЖДУНАРОДНОГО ДНЯ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ В УСЛОВИЯХ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

1 июня - Международный день защиты детей. Это международный день, призванный привлечь внимание людей к проблемам, с которыми сталкиваются дети на всей планете. День защиты детей отмечается ежегодно 1 июня, учреждён в ноябре 1949 года в Париже решением конгресса Международной демократической федерации женщин. Впервые отмечался в 1950 году. Название дня защиты детей обусловлено его значением – защита жизни, здоровья и прав детей, одним словом – защита детства. День Защиты Детей ежегодно отмечается в большинстве стран планеты. Несмотря на то, что 1 июня не является официальным выходным днём, в парках и скверах, в дошкольных организациях в этот день

проводятся праздничные мероприятия для детей.

Ко дню защиты детей, кроме праздничных мероприятий, проводятся благотворительные акции.

ЦЕЛЬ – призывать к заботе о детях, созданию условий для счастливого детства наших детей, проявлению ответственности за благополучие и безопасность детей.

ЗАДАЧИ:

- продвижение идей добра, мира, заботы о детях;
- сохранение традиционных ценностей в воспитании детей;
- обеспечение полноценного развития детей;
- повышение ответственности взрослых за благополучие детей;
- повышение ответственности за соблюдение и защиты прав детей.

ИДЕЙНО - ХУДОЖЕСТВЕННОЕ СОДЕРЖАНИЕ ПРАЗДНИКА

Основные приоритеты празднования дня защиты детей - идейная направленность, вовлеченность всех детей и родителей.

Идеология – повышение ответственности за соблюдение и защиты прав детей. Главными мотивами празднования дня защиты детей являются идеи укрепления

ответственности взрослых за заботу о детях. Одна из основных идей - обеспечение консолидации всех участников образовательного процесса вокруг проявления доброты и заботы о детях, понимания важности постоянной любви и внимания к детям.

Отличительные особенности - летний период года и массовый характер участия в празднике. Это располагает к проведению мероприятий на улице, в площадке детского сада/школы, в скверах и в парке.

В рамках праздника Дня защиты детей предлагается проведение мероприятий по следующим направлениям:

- утренники (для младшей, средней группы);
- концерты с участием детей и родителей (для старшей, предшкольной группы/класса);
- конкурсы – различные детские конкурсы с участием детей и их родителей;
- спортивные и культурные мероприятия с участием семьи (для старшей, предшкольной группы/класса);
- культурно-массовые - проведения детских фестивалей (для предшкольной

группы/класса).

На основании настоящих Рекомендаций педагогу нужно разработать план подготовки и проведения праздника, определить формы мероприятий и место их проведения.

Важным условием при подготовке и в ходе проведения праздника является создание позитивной ауры, атмосферы доверия и взаимоуважения, свободы и непринужденности, обеспечение участия всех детей, родителей.

ИНФОРМАЦИОННО-ИДЕОЛОГИЧЕСКАЯ РАБОТА необходимо сделать акцент на укрепление идеологии мира и добра, чувства ответственности за будущее наших детей. Нужно сделать красивые электронные открытки, приглашения с программой для родителей и гостей, где будет отражено ценность и важность этого праздника для детей.

ЭМБЛЕМА И СИМВОЛИКА дня защиты детей по своему содержанию отвечают главной идее - идее торжества добра и заботы о детях. При этом следует использовать цветовую гамму из ярких тонов, символизирующих детский праздник.

Во время торжественных мероприятий для оформления используются воздушные шары, яркие афиши, организуются выставки детских рисунков, проводятся различные детские конкурсы.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ

С целью обеспечения единого идейного содержания мероприятий, посвященных празднованию Дня защиты детей, необходимо составить единый план ДО и скоординировать действия всех воспитателей (по возрастным группам), других педагогов.

Организаторами праздника должны выступить не только педагоги, но и родители. Важно участие родителей, семьи в мероприятиях не как зрителей, а в качестве участников.

ИНСТРУКЦИЯ ПО ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЮ ПРАЗДНИКА

1. Предварительное планирование педагогом организации праздника включает в себя выбор темы праздника. Рекомендуемые темы: «Пусть всегда будет солнце!»; «1 июня – день защиты детей»; «Семейная эстафета посвященное ко дню защиты детей»; «От улыбки мир станет всем светлей»; «Қош келдің, шуақты жаз!», «Мы – цветы жизни» и др. по согласованию на методсовете.

2. Сценарий мероприятия составляется воспитателями групп, в соответствии с возрастом детей, совместно с музыкальным руководителем. Его обсуждение обязательно проводится с коллективом педагогов, работающих в детском саду, они знакомятся со сценарием, распределяют между собой роли и обязанности: кто займется подготовкой атрибутов, костюмов, дизайном оформления. Соблюдение безопасности должно быть на особом контроле.

3. Очень важно привлечение родителей в подготовке атрибутов, костюмов, оформлении, а также при составлении сценария. Праздник необходимо организовать самостоятельно, с учетом возможностей детского сада с участием детей, родителей, педагогов, без приглашения аниматоров и других посторонних лиц, оказывающих платные услуги.

4. Проводить общие репетиции не следует. Это поможет сохранить свежесть восприятия праздника детьми.

5. Педагоги заранее рассказывают детям о празднике, разучиваются стихи, песни, танцы, игры, изготавливаются поделки, открытки, организовываются выставки рисунков. Создают атмосферу ожидания праздника.

6. Содержание праздника строится с учетом возрастных особенностей детей, их интересов, разученного репертуара. Желательно, чтобы в программе праздника гармонически сочетались разные виды деятельности (групповые и индивидуальное исполнения, инсценировка, танцы, игры, конкурсы, спортивные состязания и т.д.).

7. Учитывая сравнительно быструю утомляемость детей, необходимо правильно чередовать различные виды активностей.

8. Программу следует строить так, чтобы дети имели возможность видеть весь праздник, участвовать в общем веселье. Ребенок только тогда получает удовольствие, когда он сам принимает участие (играет, поет, танцует, читает стихи). Обязательно нужно дать детям возможность проявить себя через конкурс, игру, эстафету.

9. Рекомендуемые форматы проведения праздника:

- праздничные конкурсы;
- состязания;
- путешествия;
- эстафеты;
- фестиваль;
- м у з ы к а л ь н о - с п о р т и в н ы е

развлечения;

- игры, квесты;
- концерты;
- конкурсы рисунков, открыток и др.;
- челленджи песен (стихов) и др.

10. Важным моментом при проведении праздника является оформление. Оформление дает позитивные эмоции и

в целом создает ощущение праздника. Выдумка, творчество в оформлении привлекают внимание детей, наполняют их сердца чувством удовлетворения, радости.

Традиционно используются шаровые и цветочные оформления, детские рисунки, игрушки, предусматривается присутствие сказочных героев, персонажей из любимых мультфильмов. Дети выходят на праздник с шариками, цветами, любимыми игрушками.

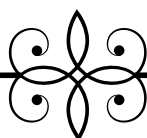
11. Мероприятия можно проводить как в первой, так и во второй половине дня, не отвлекаясь от темы. Продолжительность их должна быть от 30 минут до 1,5 часа, в зависимости от возраста детей.

Примечание. Мероприятия должны подарить детям радость, транслировать положительный пример доброты, заботы, пробуждать интерес к новым знаниям, расширять творческие возможности, нести в себе мир, дружбу, процветание.

В качестве рекомендации предлагаем посмотреть несколько примеров организации мероприятий педагогами дошкольных организации, а также дополнительные ресурсы.

Ссылки на ресурсы:

1. http://irrd.kz/news/read/Informaciya_ob_itogah_chellendzha_Alakaj_zhajdarly_zhaz_keldi.html
2. <https://youtu.be/BHoGFUKVop0>
3. http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/2022/MR_3_110522_rus.pdf

Жұмабекова Фатима Ниязбековна,
Астана қаласы, Л.Н. Гумилев атындағы
Еуразия ұлттық университетінің профессоры, п.ғ.к.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕРДІ ТӘЖІРИБЕДЕ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа. Аталған мақалада мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістерді ескере отырып оны тәжірибеде жүзеге асыруды тиімді жолдары қарастырылған. Тәрбиелеу мен білім беру сапасын жақсартудағы көңіл бөлетін мәселелер, педагогқа қойылатын талаптар, педагогтің құзыреттілігі сипатталған. Тәрбиелеу-білім беру процесін жоспарлауда назарда ұстайтын қағидалар және оқу, ойын іс-әрекетін ұйымдастыруға қойылатын талаптар ұсынылған.

Түйін сөздер: өзгерістер, жаңашылдық, білім беру сапасы, жоспарлау, қағидалар, педагогтің құзыреттілігі.

Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтың Қазақстан халқына жолдауы әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам -атты жолдауының Үшінші бағдарында «Ел болашағына арналған стратегиялық инвестиция: мектепке дейінгі тәрбие жұмысы басты назарда болуы керек. Алайда бізде екіден алты жасқа дейінгі балалардың жартысынан астамы ғана балабақшаға барады. Мұндай олқылыққа жол беруге болмайды. Балаларды балабақшамен қамтамасыз ету мәселесін түпкілікті шешу қажет. Оған қоса, тәрбиешілердің әлеуметтік мәртебесін арттырып, жалақысын көбейту керек. Осы саладағы мамандарға қойылатын нақты талаптар бекітілуге тиіс. Олардың жұмыс жүктемесін де біртіндеп азайтқан жөн. Өз ісіне адал ұстаздар білім беру саласының дамуына зор үлес қосады. Сондықтан, балабақшаны емес, тәрбиешіні аттестациялау қажет» деп атап көрсетті [1].

Үкімет көңіл бөліп отырған бұл маңызды мәселенің түйінін шешуде және мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістерді тәжірибеде жүзеге асыруда тәрбиешінің кәсіби біліктілігін арттыру, қайта даярлау

курстарын өткізу қазіргі қалыптасқан жағдайдан шығудың тиімді жолы болмақ. Бұл педагогтарға үлкен жауапкершілік жүктейді, жаңаша форматтағы, жаңа жүйенің тәжірибедегі мүмкіндіктерін анықтауға толықтай ықпал етеді. ҚР Оқу-ағарту министрлігінің «Баланы ерте дамыту институты» РММ тарапынан республика көлемінде педагогтарды қайта даярлау курстарының қарқынды өткізілуі қолға алынуда бұл да мамандардың кәсіби біліктілік деңгейін көтеруде маңызды болып отыр.

Ұлтымыздың баға жетпес қазынасы тәрбиелі, көргенді, білімді, жан-жақты, бәсекеге қабілетті, зерделі, креативті, бастамашыл ХХІ ғасырдың азаматтарын тәрбиелеуде педагогтар бала тәрбиесін жетік білуі шарт және мектепке дейінгі тәрбиелеу білім беру сапасын арттыруға қызмет етуі керек.

Тәрбиелеу мен білім беру сапасын үш жағдайды ескере отырып жақсартуға болады:

- мектепке дейінгі білім беру жүйесінің қарастырылып отырған кезеңдегі нақты

жағдайын, жетістіктері мен кемшіліктерін анықтап алу;

- тәрбиелеу мен оқыту нәтижелерін жақсарту үшін қандай жұмыстар атқару қажеттігін нақтылау, жаңаша педагогикалық ойлауды қалыптастыру, инновациялық технологияларды тәжірибеде тиімді пайдалану;

- әр елдің мектепке дейінгі білім беру жүйесінің ерекшелігін, даму жолы мен жағдайын, тарихын, мәдениетін, саясаты мен құрылымын ескере отырып іс-шараларды жаңаша бағытта жоспарлау және оны іске асыру.

Осы орайда бүгінгі таңда мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістерге байланысты оның сапасын артыру және оны тәжірибеде жүзеге асырудың тиімді жолдары қарастырылуда [2]. Атап айтқанда:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделі тәжірибеге енгізіліп, оның негізінде нормативтік құқықтық құжаттар өзгертілді: Стандарт, Оқу жоспары, Оқу бағдарламасы.

2. Дамытушы ортаны ұйымдастыру, Мемлекеттік қызметтер көрсету және МДҰ қызметінің үлгілік қағидалары;

3. Үлгілік оқу бағдарламасы мен оның нұсқаулығын басшылыққа алып педагогтар қауымы өз тәжірибелерін жаңаша бағытта ұйымдастыруға дағдылану көзделуде. қауіпсіздік талаптары күшейтілуде;

4. Мектепке дейінгі ұйымдарға арналған нормативтік-құжаттардағы өзгерістерге байланысы балабақшадағы оқу іс-әрекетін ойын түрінде ұйымдастыру және дұрыс жоспарлау қамтамасыз етіледі;

5. Перспективтік жоспар мен циклограмманың мазмұнын үйлестіру және оны іске асырудың тиімді әдіс-тәсілдерін айқындап алу арқылы әрбір педагог өзінің шығармашылығын шыңдап отыруы маңызды болмақ. Перспективтік жоспарды жас ерекшелігіне сәйкес тәрбиешілер және мамандар (қазақ тілі мұғалімі, дене шынықтыру (жүзу) нұсқаушысы, музыкалық жетекшісі) оқу жылы басталғанға дейін жылына бір рет жасайды. Бұл жоспарда әрбір ұйымдастырылған іс-әрекеттердің

Үлгілік оқу бағдарламасы негізінде бір айға міндеттері айқындалады. Ол міндеттерді іске асыру циклограммада көрсетіледі.

Циклограмма әр аптаға құрылады, ол балаларды қабылдаудан бастап, түрлі балалар әрекеттерін, серуенді өткізуді, күндізгі ұйқыны ұйымдастыруды, яғни балалардың үйге қайтуына дейінгі күн тәртібінің орындалуына бағыт-бағдар беру жүйелі жоспарланады;

6. Өзгерістерге байланысты оқу іс-әрекетін ойын түрінде өткізу көзделген. Мұнда ойынды ұйымдастыруда басты назарда ұстанатын мәселе баланың жас ерекшеліктерін ескеру, қауіпсіздігін толық қамтамасыз ету, ойын түрлерін таңдау, баланы жалықтырмай, керісінше қызықтыру, ойын ережесін түсіндіру, топтық ойындарды жиі қолдану баланы жауапкершілікке жетелейді. Құрал-жабдықтарды дайындау, бала санына жеткілікті болуын қадағалау, топтарға бөлгенде белсенді балаларға мән беру, ойын уақытын, өткізетін орнын балалармен келісіп, пікірін сұрап алуға болады. Қызықты сәттерді бейне жазбаларға түсіріп, ата-аналармен бөлісіп, үйде де осындай ойындар ойнауға кеңес беріңіз. Ата-аналарды күнделікті іс-әрекетке қатысуға тарту олардың жауапкершілігін арттырады;

7. Сондай-ақ, оқу іс-әрекетінің түрлерін интеграциялауды меңгеру маңызды болмақ. Білім мазмұнын жаңарту, толықтыру, оның тұтастығын қамтамасыз ету, субъектілерді біріктіру, олардың арасындағы байланыстарды дамытып, өзара ынтымақты іс-қимылды тереңдету қажет.

Интеграция – белгілі бір мазмұнның құрылымдық бөліктері арасындағы байланысты біртұтас жүйеге біріктіретін үрдіс. Бұл үрдісті іске асыруда тұлғалардың арасындағы байланыстарды дамытып, қарапайым білім беруді арнайы біліммен біріктіреді, педагогикалық тұтастықты қамтамасыз етеді, білімді жүйелеу мен жинақтауда әртүрлі қарапайым тәжірибелік дағдыларды қалыптастырады;

8. Әр жас топтарында: ерте дамыту мәселелерін зерделеу, ерте жастағы балаларға күтім жасау және дамыту, бала денсаулығын

қорғау, физикалық дамуын ұйымдастыру, коммуникативтік дағдыларды, танымдық және зияткерлік дағдыларды, зерттеу іс-әрекетін, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды дамытып, шығармашылық ойын-сабақтардың түрлерін жетік меңгеру көзделген.

Оқу іс-әрекетін ұйымдастыруда ойын арқылы оқыту, қамқорлық және қауіпсіздік сақтау, жеңілдетілген қарапайым білім салалары мен ықшамдалған, оқу бағдарламасына кіріктірілген және оқу жүктемесі азайтылған. Балалардың өмірін қорғау және денсаулығын нығайту, салауатты өмір салты негіздерін, қауіпсіз өмір сүру дағдыларын қалыптастыруға мән беріледі.

Жаңа өзгерістерге байланысты педагогқа қойылатын талаптар: оқытудың кіріктірілген тәсілі, баланы толыққанды дамыту, ойын арқылы оқытуға баланы тарту, балалардың өздігінен дербес әрекет етуіне, таңдау, жасауына еркіндік беру қажет. Балаларға өз білімін құрастырушы ретінде қарым-қатынас жасау маңызды өзара әрекет арқылы шынайы оқыту, инклюзивті білім беру кеңістігін құру, баланың жеке басын құрметтеу, баланы дамыту мақсатында күтім жасауға басымдық беріледі [3].

Педагогтің құзыреттілігі: баланы дамыту мен оқытуды терең түсіну, баланың көзқарасын түсіну және қабылдай білуі, баланы мақтай білу.

Тыныштандыруда сұрақтар қоя білу және балаларды жақсы көру, көшбасшылық дағдылары, туындаған мәселелерді шешуге қабілеттілігі, сөздік қордың байлығы және балалардың ой-пікірін айту мүмкіндігі, өз тәжірибесіне үнемі рефлексия жасай білу және оны жетілдіру, эмоционалды интеллекттің жоғары деңгейін қамтамасыз ету көзделеді. Әрбір педагог өз білімін үнемі жетілдіріп, кәсіби деңгейін дамытып, жаңашылдыққа жаршы болып, бәсекеге қабілетті болуы қажет.

Мектепке дейінгі білім беруде сапаға қолжеткізуде: құзыреттілік орталықтарын құру; балаларды ерте дамыту үшін жағдай жасау; кадрлардың құзыреттілігін арттыру; дамытушы ортаны ұйымдастыру;

сапаны бағалау құралдарын қолдану; педагогикалық жоғары оқу орындарының кафедраларының жанынан ерте дамыту зертханасын құру; педагогикалық практиканы тиімді ұйымдастыру, теория мен практиканы ұштастыру, әдістемелік база жасау, ерте дамыту мәселелерін зерделеу т.б. қарастырылады.

Тәрбиелеу-білім беру процесін жоспарлауда назарда ұстайтын қағидалар:

- циклограмманы күн тәртібіне сәйкес құра отырып аптаның әрбір күніне перспективалық жоспардағы ұйымдастырылған іс-әрекеттердің міндеттеріне сәйкес балалармен өткізілетін әрекет түрлерін анықтай отырып тиімді жоспарлау;

- әрбір әрекет түрлерін өткізуде бағдарлама мазмұнын жүйелілік пен сабақтастық қағидасын сақтай отырып беру;

- қабылдау кезінен бастап балаларға арнайы зерттеу жүргізіп нәтижесінде үйге қайтатын кезде ата-анаға ақпарат беріп отыру;

- баланың қазақ тілінде ойлау мен сөйлеу дағдысын қалыптастыруға байланысты жұмысты жүйелі, тиімді әрі қызықты ойын тәсілдермен өткізу;

- балаларды тәрбиелеу мен оқытуда инновациялық технологиялардың түрлерін таңдау, балаға қызықты әдістер мен тәсілдерді қолдану;

- әрбір балалар әрекетін ұйымдастыру үшін жайлы заттық дамытушы ортаны (орталықтарға бөлу және оның балаларға қолжетімді болуын қарастыру, оның мүмкіндіктерін барынша қолдану) құру [4].

Оқу, ойын іс-әрекетін ұйымдастыруға қойылатын талаптар:

- педагог оқу іс-әрекетін дұрыс ұйымдастыру үшін заттық кеңістік дамытушы ортаны жан-жақты дайындау, жағдай жасау қазақ тілінде сөйлеуге нақты ойын арқылы бағыт беріп отыру;

- әр бала үшін жаңалық ашу арқылы оларды іс-әрекетке қызықтыру, көздеген мақсатқа жетудің ең пайдалысын және тиімдісін таңдап алу;

- балалардың жас ерекшелігін ескере отырып, ойын түрлерін таңдау арқылы іс-

әрекетті ұйымдастырудың тиімді жолын іздеу;

- бір-бірімен сәлемдесудің алуан түрлерін пайдалану, ғажайып сәттерді ұйымдастыру, өзіңізге сенімді болу, уақытты ұтымды пайдалану;

- өздері таңдаған тақырыпқа сәйкес сөйлейтін еден, сөйлейтін қабырға, сөйлейтін төбе бойынша іс-әрекет түрлерін таңдау;

- қалауы бойынша балалар шағын топтарға бөліну, заттық дамытушы ортаны таңдау, өзара түсіністік, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру;

- балалардың дербес әрекетіне заттық дамытушы ортада жұмыс жасауға жағдай туғызу (ойын, қимыл, танымдық, шығармашылық, зерттеу, еңбек, дербес әрекеті) балаларды дамыту;

- ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде қолданылатын педагогикалық технологиялар: АКТ, ақыл-ой картасы, мнемотехника, квест ойындары, дамытушы және топтық ойындар, заманай интерактивті әдістер т.б. арқылы бала дамуына ықпал етіп қолдау көрсету;

- оқу іс-әрекетіне ата-аналарды тарту, ашық болу, ата-ананы құрметтеу, баласымен сөйлесуге мүмкіндік беру;

- заттық дамытушы ортада балаларға еркіндік беру, өздері таңдауы бойынша әрекет түрлерімен, ойындарды таңдауға жағдай жасау;

- әр балаға көңіл бөлу, балалар еңбегін бағалап отыру;

- балалардың өздігінен еңбек нәтижесіне жетуге, ой қорытуға, құрбыластарының

еңбегін бағалай білуге үйрету [5].

Ойымызды қорытындылай келе, мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтер жаңаша педагогикалық ойлауды қалыптастыруда әлемдегі мектепке дейінгі білім беру саласындағы бағыттар мен өзгерістерден хабардар болып оның ізгі жетістіктерін таңдап, талғап өз тәжірибесінде қолдануға дағдылануы тиіс. Баланың тікелей іс-әрекетте өзіндік дербестігін қамтамасыз етіп, педагог балалардың қызығушылығына бағдарлануы, балалар әрекеттерін өздері таңдауға жағдай жасауы керек. Балалардың еркін ойнауына көп уақытының болуын, олардың қызығуына қарай заттық дамытушы ортаны жабдықтау арқылы орталықтарды және өзара қарым-қатынас жасауда достарын таңдайды. Балалардың өздігінен ойнайтын ойындарын ұйымдастырады, жоғары дене белсенділігінің болуына, қозғалыс еркіндігіне мүмкіндік беріледі. Балалар топта үстелдерде бұрынғыдай отырып оқымайды, балаға ыңғайлы жабдықтар арқылы іс-әрекетпен айналысуға толық жағдай туғызады. Әр баланың жеке қабілеттері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жайлы дамытушы қауіпсіз білім беру ортасын, оның ішінде инклюзивті орта құру да көзделген. Педагог балаларды ынталандыруға, жинақтылық, сенімділік, тәуелсіздік, физикалық жайлылық, көптеген дағдыларды игеру, жоғары сатылы ойлау, әлеуметтік қарым - қатынас және құрмет көрсету сияқты қасиеттерін дамытуға күнделікті басымдық беріп отыру қажет.

Қолданған әдебиеттер:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2022 жылғы 1 қыркүйек;

2. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000137>;

3. «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1800017669>;

4. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарлары <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1200008275>;

5. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламалары <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>.

Жукенова Айжан Акыжановна,
Қарағанды облысы, Абай ауданы, Абай қаласы,
«Таңшолпан» мектеп-бөбекжай» кешенінің
қазақ тілі мұғалімі

ТЕАТРЛАНДЫРЫЛҒАН ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚ ТІЛІН МЕҢГЕРТУ

Аңдатпа. Бұл мақалада театрландырылған ойындар арқылы өзге ұлт балаларына қазақ тілін үйрету мәселесі қарастырылған.

Түйін сөздер: Білім мен тәрбие, театрландырылған ойындар, ұйымдастырылған іс-әрекет.

Білім мен тәрбие бастауын бүлдіршіндер балабақшадан алады. Балалардың іс-әрекеті ойын түрінде болғандықтан, олардың білімді, білікті, саналы болуында ойынның алатын орны ерекше. Ойынның түрлері өте көп. Ал қазақ тілін үйретуде көбінесе театрландырылған ойындардың маңызы зор. Балалардың қазақ тілін меңгеруіне және сөздерді игеру қабілеттерін дамытуда, қазақ тіліне деген қызығушылығын қалыптастыруда театрландырылған ойындар ерекше рөл атқарады.

Театрландырылған ойындар қойылымдары болып табылады, бұл жерде балаларға арналған көркемдік шығармаларды сахналық қойылымдарға айналдыру арқылы оларды кейіпкер ролінде қатыстыру.

Балалар сахнада шағын рөлдерде ойнау арқылы байланыстыра сөйлеуге, әдемі киініп, жинақы жүруге, үлкендермен және басқа да балалармен тіл табыса білуге үйренеді [1,56-бет].

Баланы театр ойынына үйрете отырып, біз оны әдеби немесе фольклорлық шығарманың әлеуметтік сөздің астарын түсінуге үйретеміз. Жиі театр ұжымдық түрде ойналады, ол серіктестік сезімдерін дамытуға және позитивтік өзара әрекеттену тәсілдерін қабылдауға қолайлы жағдай жасайды. Театрландырылған ойынның маңыздылығы зор – ол сөйлеу тілінің дамуына да әсер етеді, яғни диалогті және

монологті жетілдіреді, сөз мәнерлілігін меңгереді. Сондай-ақ, бүлдіршіндердің ой-өрісі кеңейеді, жаңа лексикалық бірліктерді тез, әрі жеңіл меңгереді, сөздік қорлары артады, интонация, мәнерлі оқу, қимыл арқылы негізгі бейне жасалады. Осының бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге, өзі алған әсерін монолог түрінде сөйлеп жеткізуге көмегін тигізеді. Осындай ойындар баланы жан-жақты дамытып, білімді толық игеруіне көмектеседі.

Мектепке дейінгі балаларға қазақ тілін меңгерту бойынша педагогикалық озық тәжірибелер көптеп саналады. Қазақ тілінен ұйымдастырылған іс-әрекетінде өзге ұлт балаларына мемлекеттік тілді меңгертуде көбінесе рөлдік ойындарды, театрландырылған ойындарды жиі қолданамыз.

Театрландырылған ойындарды қолдануының мақсаты – мектеп жасына дейінгі балалардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттырып, сөйлеу қабілеттерін жан-жақты жетілдіру. Театрландырылған ойындарды әр түрлі бағыттарда: сахналық қойылым, ойын, сайыс түрінде, ата-аналармен бірігіп жасаған жұмыста, т.б. қолдануға болады. Театрландырылған ойындарды екі негізгі топқа бөлуге болады: драмалау және режиссерлік. Олардың әрқайсысы өзара бірнеше топқа бөлінеді. Драмалау ойындарында бала «әртіс» ретінде рөлді

орындап, кейіпкерлерді өз еркімен көрсетеді [2, -81-бет].

Менің тәжірибемде ересек жастағы балалар көбінесе драмалау ойындарын ойнауға қызығады. Мысалы, «Емханада», «Дүкенде», «Отбасы» - атты ойындарды рөлге кіру арқылы ойнағанда балалардың бір-бірімен еркін сөйлесуі жақсарады. Бұл ойындарды жаңа оқу іс-әрекетінде де, қорытынды сабақта да ойнаймыз, жаңа сөздерді естеріне сақтату және қайта жаңғырту мақсатында қолданылады. Біртіндеп ойындарды кеңейте отырып, драмалау ойынның әр түрлігін меңгеру арқылы, балаларды қатыстыра отырып, ойын тапсырмаларын біртіндеп күрделендіреміз.

Балалар жаттаған сөзінің мағынасына сәйкес тебірене мәнерлеп айта білуге үйренеді. Соның нәтижесінде балалардың сөздік қоры толықтырылып, белсенділіктері артып, оқу іс-әрекеті еркін әрі қызықты өтеді. Балалар өздерін еркін ұстап, ұйымдастырылған іс-әрекетінде ынталана, құштарланып қатысып отырады. Осы жұмыстарды өткізген кезеңде орыс ертегілерінен де көріністер қойылады. Алғашқыда орыс тілінде таныс ертегілерді аламын. Ертегілерді әңгімелей отыра қазақша сөздер енгізіп, балалардың сөздік қорлары толықтырлады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан, олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, балалардың жас ерекшеліктеріне назар аударып, ертегілерді жай оқып қана қоймай, ұйымдастырылған іс-әрекетте мнемотехника әдісін жиі қолданылады. Ол балалардың үйреніп отырған ертегілерді есте сақтауына, тез қабылдауына, айтуына жеңілдік береді. Балалар таныс ертегілерін қазақ тілінде үлкен жауапкершілікпен, қызығушылықпен, рөлдерге бөліп сахналай алатын болады. Актерлер ретінде көбінесе өзге ұлттың балалары ойнаса, ал сарапшылар, кеңес берушілер болып қазақ балалары ойнайды. Осы жұмыстарды жүргізуде кездесетін қиындықтар мен қарама-қайшылықтар да жоқ емес. Олардың ең негізгісі кейіпкерлер

киімдерінің жоқтығы. Ертегілердің балалардың жас ерекшеліктеріне қарап іріктелінбегендігі. Қазақ жазушыларының балалар жасына арналған шығармаларының аздығы. Балаларға ертегі өлең-шумақ ретінде берілсе, балалар тез түсініп, тез рөлмен ойнар еді, тіл байлықтары да тез молаяр еді.

Режиссерлік ойындарда «әртіс» рөлінде ойыншықтарды қолданамын немесе оларды басқа заттармен ауыстырамын. Режиссерлік ойын түрлері балабақшада қолданылатын әртүрлі театрларға сәйкес белгіленеді: үстел үстілік, жазықтық, көлемдік, қуыршақ.

Ойын тәжірибесі театралдық ойынды меңгеруі арқылы кеңейеді. Оқу іс-әрекетінде көбінесе мен саусақ театрын қолданамыз. Күрделі емес қимылдар балаға кез келген таныс тақпақты, өлеңді ойнатып көрсетуге мүмкіндік береді. Саусақтарының қозғалыс қимылына қарап, бала қуанады, шаттанады, сөз айтуға тырысады және өлеңде үйренген сөз шумақтарын қайталап айта алады. Ортаңғы топта жиі саусақ ойындарын ойнатамын. Ұйымдастырылған іс-әрекетте мына сергітуді жиі қолданамын.

«Балақан»

Балалар қос-қостан бір-біріне қарап тұрады да:

Бала, бала, балақан – сұқ саусақпен;

Қане, қайсы алақан – алақанды көрсетеді.

Саусақтарың әйбәт – саусақтарды көрсетеді;

Былай, былай ойнат – бір-бірін алақандарын тосып, ойнайды.

Сондай-ақ, «Біз үйде нешеуіміз?», «Қуырмаш», «Тәй-тәй, балақай» ойын-жаттығуларын қолдану арқылы балалардың ашылуына, бір-бірінен ұялмауға, педагогтің алдында қысылмай сөйлеуге үйретемін. Осы ойын-жаттығулары балалардың есте сақтауларын, тақпақтарды тез ұғуларын қалыптастырады, сөздік қорларын молайтады [3, -34-бет].

Театрландырылған ойынға қызығушылықтарын қалыптастыруға қуыршақ театрының қойылымын көру де көмектеседі. Оны педагогтің өзі немесе дайындық топ балалары көрсетеді.

Қуыршақ театрын күнделікті ұйымдастырылған іс-әрекетте балаларды мадақтау, мақтау үшін, олармен амандасып, қоштасу үшін қолданамыз.

Тақпақ пен қысқа өлеңдерді айтқызығанда көркем сөздер әсерлі естілу үшін үстел үстіндегі театрды пайдаланамыз. Үстел үсті театрында да ойыншықтарды қолданамыз.

Ұсынылып отырған ойын түрлері жеке тәжірибемде қазақ тілін меңгертуде балалардың тілге деген қызығушылығын арттырып, оқу-тәрбие процесіне іске асыратын ұтымды бір жолы болып табылады. Сонымен қатар, театрландырылған ойын балалардың еркін өзін ұстауға байланысты этика дағдыларын, сондай-ақ балаларды еңбекке, ұжымдық қызметке дайындайды. Күнделікті тәжірибемнен көріп жүргендей өзге ұлт өкілдерінің балаларына қазақ тілін үйретуде театрландырылған ойындардың қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуда және ауызекі сөйлеуді дамытуда үлкен рөл атқарады. Ойын барысында балалар қазақ тілін үйрене отырып адамгершілік, ұйымшылдық, достық қарым-қатынастарын жетілдіреді.

Аталмыш жұмысты бастамас бұрын,

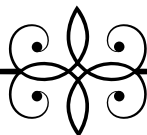
мектепке дейінгі ұйымның қазақ тілі мұғалімі мен тәрбиешілері театрландырылған ойындарға қажетті материалдарды іріктеуі қажет. Бұл ретте алдымен театрландырылған ойындарға негіз болатын ертегілер балалардың жас ерекшеліктеріне қарай таңдалады. Оған ата-аналардың қатысуы да үлкен көмек болады: киім тігу, кейіпкерлердің сөзін үйде жаттау, т.б.

Ұйымдастырылған іс-әрекетте тәрбиеленушілердің сүйікті ертегілерінің кейіпкерлерін қазақ тілінде сахналау арқылы балалардың диалогтік байланыстырып сөйлеу дағдылары дамиды. Сонымен қатар, ертегі желісі арқылы өткізілетін ұйымдастырылған оқу әрекеті балаларға білім беріп қана қоймай, оларды қалай орындауды үйретеді. Театрландырылған ойын арқылы мектеп-алды тобында жыл соңында «Мақта қыз бен мысық» ертегісінің желісі негізінде қорытынды ұйымдастырылған іс-әрекеті өткізуге болады.

Ертегі арқылы балалардың алған білімдері, диалог бойынша сөйлесу, әңгімелесу дағдылары арта түсті, ойын-тапсырмаларды орындауда үлкен қызығушылық танытып, тіл үйренуге деген белсенділіктері артты.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Мектепке дейінгі ұйымдарда театрландырылған әрекетті ұйымдастыру-Қызылорда-2016ж;*
- 2. З. Әбілова, «Театр-тәрбие ошағы», Этнопедагогика, Алматы-2007ж.;*
- 3. Қазақ тілін үйретуде көркем және халық ауыз әдебиетін қолдану тәсілі, Отбасы және балабақша-2006ж.*

Калмаханова Самал Уралбековна,
Астана қаласы, № 34 «Ақ бидай» балабақшасының
қазақ тілі мұғалімі

ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҚАЗАҚ ТІЛІН МЕҢГЕРТУ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі жастағы өзге ұлт балаларға қазақ тілін меңгерту жолындағы дидактикалық ойындардың тиімділігі туралы айтылады.

Түйін сөздер: дидактикалық ойындар, мектепке дейінгі жастағы бала, қазақ тілі, өзге ұлт, қиял, ой, дүниетаным.

«Ойын – бала үшін ойын емес, шындық»

Мектепке дейінгі жастағы баланың негізгі іс – әрекеті – ойын. Ойын арқылы баланың дүниетанымы, ойы, қиялы, өмірге деген көзқарасы қалыптасады. Бала ойын ойнау арқылы жан – жақты дамиды, көп жетістіктерге жетеді. Ойын барысында кішкентай сәби ғарышкер, ұшқыш, мұғалім, дәрігер бола алады, кейде робот пен мультфильм кейіпкерлеріне де айналады. Ойын түрлері өте көп. Олар: қимылды ойын, сөздік ойын, сюжеттік- рөлді, музыкалық, ұлттық, спорттық, сахналық, дамытушы және дидактикалық ойындар.

Мектепке дейінгі баланың тілін жетілдіру және өзге тілді меңгерту барысында ең тиімді ойын түрі – дидактикалық ойын. Дидактикалық ойын арқылы мектепке дейінгі орыс тілінде оқытылатын топтарда қазақ тілін үйретудегі тиімді әдісі болып табылады. Өйткені баланы ойната отырып тілді үйрету педагог үшін де, бала үшін де қызықты процесс.

Педагог дидактикалық ойынды ойнатар алдында көптеген талаптарды ескеруі тиіс:

- ойынның мақсаты және міндеттері болуы қажет;
- ойын баланың жас ерекшелігіне сай болуы тиіс;
- дидактикалық ойын материалдары

алдын ала дайын болуы қажет;

- ойын белгілі уақыт аралығында өткізілуі қажет;
- дидактикалық ойынның тәрбиелілік маңызы ескерілуі тиіс;
- ойын ережесі балаға түсінікті болуы шарт;

Қазақ тілін оқытудағы дидактикалық ойындарды қолдану барысында баланың тілге деген қызығушылығы да, сүйіспеншілігі де артатынын көрсетеді.

Педагог қазақ тілі ұйымдастырылған іс-әрекетінде дидактикалық ойындарды неғұрлым көп қолданса, соғұрлым көп мақсаттарға жетеді. Дидактикалық ойын баланың сөздік қорын молайтады, сөз тіркестер мен сөйлемдер құрастыруын жетілдіреді, жаңа тақырып бойынша сөздерді меңгеруіне көмектеседі.

Дидактикалық ойындар бағдарлама материалдарына сәйкес алынады. Мысалы, 5-6 жастағы балаларға «Киіз үй» тақырып бойынша жаңа сөздерді меңгерту үшін «Киіз үйде не бар?» ойыны өте тиімді. Бұл ойын арқылы балаға жаңа тақырып бойынша сөздерді меңгертіп қана қоймай, сонымен қатар оған қазақ халқының мәдениеті мен тұрмысы туралы ақпарат бере аламыз. Ойын барысында педагог киіз үйдің бұйымдары

неден жасалғаны, не үшін қажет екенін түсіндіреді. Баланың есінде сөздер ғана емес, сонымен қатар қазақ халқының салт-

дәстүрі, тыныс-тіршілігі туралы бір бейне пайда болады [3].

Дидактикалық ойын «Киіз үйде не бар?»

Мақсаты: қазақ тіліне тән дыбыстарды анық айта отыра киіз үйдегі заттарды атауға үйрету.

Шарты: көптеген суреттер арасынан киіз үйдегі заттарды тауып жапсыру, дәлелдеу.

Сөйлемдер: Киіз үйде торсық бар. Киіз үйде сандық, текемет, бесік бар.

Киіз үйде диван жоқ. Киіз үйде гитара жоқ.

Дидактикалық ойын «Түстер бойынша орналастыр» [8]

Мақсаты: түстер атауларын дұрыс айтқызу, суреттер арқылы сөз тіркестер мен жай сөйлемдер құруын үйрену.

Шарты: суреттерді түстер бойынша орналастыру, сөз тіркестер мен жай сөйлемдер құрастыру.

Сөйлемдер: Менде күлгін қарындаш бар. Орманда жасыл шырша өседі. Мен көк көйлек киемін.

Дидактикалық ойын «Қазақ халқының ою-өрнектері» [6]

Мақсаты: қазақ халқының ою – өрнектер атауларын меңгерту.

Шарты: ою – өрнектің атауына сәйкес суреттерді сәйкестендеру.

құсқанаты

қошқармүйіз

түйемойын

Бұл ойын арқылы балалар суреттерге сәйкестендіріп ою-өрнектерді табады, атауларын атайды. Баланың есінде ою-өрнектің бейнесі ғана емес, оюдың пайда болған бейнесі сақталады.

Дидактикалық ойын «Көктем» [6]

Мақсаты: көктем мезгілі туралы әңгіме айтуға үйрету.

Шарты: көктем мезгіліне қатысты суреттерді тауып, сөйлемдер құрастыру.

Сөйлемдер: Көктемде бәйшешек өседі. Көктемде жаңбыр жауады. Көктемде аққала, мұз ериді. Көктемде құстар ұшып келеді.

Еліміздің мемлекеттік тілі – қазақ тілін мектепке дейінгі өзге ұлт балаларға меңгерту күрделі, әрі шеберлікті қажет ететін процесс екенін білеміз. Бұл жұмысты жүзеге асыру үшін педагогтерге көмекке келетін әдістің бірі - дидактикалық ойындарды қолдану. Дидактикалық ойындар арқылы бала әлемді таниды, сөздік қорын байытады, дамиды, білімге ұмтылады. Ойнай отыра көптеген мақсаттарға жете алады. Педагог мектепке дейінгі жастағы балаларға тілді меңгерте қана қоймай, сонымен қатар туған жерге, елге деген сүйіспеншілігін арттырады, тілге деген құрмет қалыптастырады.

Қолданған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. 2019 ж;
2. «Ел қазына» (елтанымдық және тілтанымдық жинақ). Астана, 2013;
3. Жұмабекова Ф.Н., Г.Мұқажанова. Мектепке дейінгі кезеңдегі ойын – зерттеу іс – әрекетін қалыптастыру технологиясы (тәрбиешілерге арналған әдістемелік нұсқау). Астана. 2007 ж;
4. ҚР тіл туралы 1997 ж. 11 шілдегі № 151 – І ҚР Заңы 2008.21.11;
5. Меңжанова Ә. Мектепке дейінгі педагогика. - Алматы. - 2002. - 205 б;
6. Интернет ресурстар: Uaua.info.;
7. www.igraemsa.ru.;
8. pinterest.com.

Шушакова Людмила Михайловна,
воспитатель детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

ИНТЕГРАЦИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ И ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕЖИМЕ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы интеграции двигательной и познавательной деятельности в процессе интерактивного обучения. Смысл интеграции познавательной и двигательной деятельности в процессе интерактивного обучения заключается в формировании системы, обладающей большим образовательным и оздоровительным эффектом. По требованиям государственного стандарта образования РК, одним из ведущих приоритетов является здоровьесберегающая направленность процесса обучения дошкольников.

Ключевые слова: интеграция, режим, интерактивное обучение детей дошкольного возраста.

Дошкольный возраст выступает как самоценный период жизни ребенка и поэтому осваиваемые в процессе обучения в детских организациях (далее – ДО) ребенком знания, умения и навыки рассматриваются не как цель, а как средство полноценного развития его личности. При этом основным направлением воспитательного процесса является приобщение детей дошкольного возраста к широкому спектру общечеловеческих ценностей [1].

В настоящее время в воспитательно-образовательном процессе в ДО ярко выделяется проблема недостатка времени и большого объема информации, в том числе и программного материала, предлагаемого для усвоения ребенком. Растет доля умственной нагрузки в режиме дня. Вследствие этого нередко наблюдаются переутомление детей и снижение их функциональных возможностей, что отрицательно влияет не только на состояние здоровья дошкольников, но и на перспективы их дальнейшего развития [2]. Доля двигательной активности катастрофически снижается, уменьшается

время пребывания детей на свежем воздухе. В связи с этим возникает необходимость оптимизации здоровьесберегающей деятельности ДО [3].

Разрыв между двигательной и другими видами деятельности дошкольников является одним из негативных явлений как новых, так и традиционных систем образования. Основная причина такого положения заключается в отсутствии механизмов, которые обуславливают интеграцию познавательной и двигательной деятельности в ходе обучения. Разработка организационно-методических основ интеграции в воспитательно-образовательном процессе дошкольников является актуальным направлением для исследования [4].

Сегодня разработка и внедрение таких технологий во многом обусловлены поиском путей совершенствования здоровьесберегающей деятельности педагогов детского сада. Это связано не только с увеличением числа детей с функциональными отклонениями в

здоровье, но и с попытками общества противостоять негативному влиянию на здоровье подрастающего поколения социально-экономических потрясений и экологических катастроф [5].

Здоровьесберегающая деятельность сегодня становится основой для интеграции образовательных областей. Принцип интеграции становится основой для формирования междисциплинарного подхода к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в ДО и определения здоровьесберегающих технологий в образовании как системы мер по сохранению и укреплению здоровья детей, состоящей из методов и приемов, комплексных способов решения задач здоровьесбережения [6].

Интегрированная технология интерактивного обучения, реализуемая в

воспитательно-образовательном процессе в ДО, позволит качественно на новом, более эффективном, доступном для ребенка уровне освоить большинство разделов программы. Интеграция также будет способствовать поддержанию внутреннего благополучия, позволит дошкольнику быстрее адаптироваться к изменяющимся психолого-педагогическим условиям, может быть направлена на сохранение здоровья ребенка [7].

Если реализовать принцип интеграции двигательной и познавательной активности в организованной учебной деятельности, то будет возможно повысить эффективность здоровьесберегающей работы в детском саду посредством кинезиологических упражнений, пальчиковых, дидактических игр и т.д. (Рисунок 1).

Рисунок 1. Модель организации здоровьесберегающей деятельности в процессе интегрированной технологии обучения [1].

При использовании данной модели ребенок выступает не просто в роли пассивного наблюдателя, слушателя, а является энергетическим центром творческой деятельности [8].

Такие занятия помогают дошкольникам снять психо-мышечное и эмоциональное напряжение, развивают координацию движений, крупную и мелкую моторику, благоприятно влияют на развитие познавательной активности, способствуют формированию умений и навыков общения. Работа выстраивается на принципе личностно-деятельного подхода, где в

центре внимания находится сам ребенок с мотивами, неповторимым индивидуально-психологическим складом, где каждое занятие включено в контекст конкретной деятельности, имеющей понятийное и интересное содержание [2].

При анализе опыта работы, были обобщены здоровьесберегающие педагогические технологии с применением интерактивных методов обучения, используемых в ДО (Таблица 1), и предложены педагогам на выбор те из них, которые можно рекомендовать родителям для проведения дома.

Таблица 1. Здоровьесберегающие педагогические технологии с применением интерактивных методов, используемые в ДО

Виды здоровьесберегающих педагогических технологий	Время проведения в режиме дня	Особенности методики проведения	Ответственный в ДО
1	2	3	4
Технологии сохранения и стимулирования здоровья			
Физкультминутки	Во время образовательной деятельности, в течение 2–5 минут по мере утомляемости детей.	Рекомендуется для всех детей в качестве профилактики утомления. Могут включать в себя элементы гимнастики для глаз, дыхательной гимнастики и др. в зависимости от вида деятельности.	Воспитатели
Подвижные и спортивные игры	В рамках реализации образовательной области «Физическая культура». В спортивном зале, на прогулке, спортплощадке, бассейне, групповой комнате. Ежедневно для всех возрастных групп.	Игры подбираются в соответствии с возрастом ребенка, местом и временем проведения. Используются элементы спортивных игр.	Воспитатели, инструктор по физкультуре
Релаксация	В любом подходящем помещении, в зависимости от состояния детей и целей технологий. Во всех возрастных группах.	Можно использовать звуки природы.	Воспитатели, инструктор по физкультуре, педагог-психолог.
Пальчиковая гимнастика	С младшего возраста индивидуально либо с подгруппой. Ежедневно.	Рекомендуется всем детям, особенно с речевыми проблемами. Проводится в любое удобное время.	Воспитатели, учитель-логопед.

Гимнастика для глаз	Ежедневно по 3-5 мин, в зависимости от интенсивности зрительной нагрузки, начиная с мл. возраста.		
Дыхательная гимнастика	После утренней гимнастики, сна, подвижных и спортивных игр с высокой степенью подвижности.	Обеспечить проветривание помещения, проинформировать детей об обязательной гигиене полости носа перед проведением процедуры.	
Бодрящая гимнастика	Ежедневно после дневного сна в течение 10-15мин.	Форма проведения различна: упражнения на кроватках, ходьба по ребристым дощечкам, легкий бег из спальни в группу (с разницей температуры в помещениях).	Воспитатели
Технологии обучения ЗОЖ			
Игры	В рамках реализации образовательной области «Физическая культура». На спортивной площадке или в зале 2-3 раза в неделю	Непосредственно образовательная деятельность организуется в соответствии с программой. Перед этим спортивный зал необходимо хорошо проветрить.	Воспитатель, инструктор по физкультуре
Игротерапия	Время строго не фиксировано, в зависимости от поставленных педагогом задач.	Игра может быть организована незаметно для ребенка посредством включения педагога в игровую деятельность.	Воспитатели, педагог-психолог
Самомассаж	После утренней гимнастики.	Объяснить ребенку серьезность процедуры и дать детям элементарные знания о том, как не нанести вред организму.	Воспитатели
Точечный самомассаж	Проводится в преддверии эпидемий (осенью или весной). В любое удобное время, начиная со старшего возраста.	Проводится строго по специальной методике. Показана детям с частыми простудными заболеваниями. Используются наглядный материал или показ педагога.	
Коррекционные технологии			
Сказкотерапия	Время строго не фиксировано, в зависимости от поставленных педагогом задач.	Технология используется для психотерапевтической и развивающей работы. Сказку могут рассказывать педагог или дети.	Воспитатели, педагог-психолог
Музыкальное воздействие	Перед сном и после сна, в процессе различных видов детской деятельности.	Используется в качестве вспомогательного средства как часть других технологий; для снятия напряжения, повышения эмоционального настроения.	Все педагоги
Психогимнастика	Проводится индивидуально по показаниям в течение 25-30 мин.	Проводится по специальной методике.	Воспитатели, педагог-психолог

Индивидуально-дифференцированный подход, специальный подбор подвижных и пальчиковых игр, динамических пауз, соответствующих двигательному опыту детей пятого года жизни, и вариативность в их проведении обеспечивают благоприятное воздействие для оптимизации двигательной деятельности дошкольников в воспитательно-образовательном процессе [9].

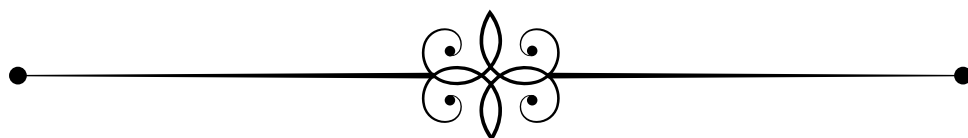
При использовании данного метода происходит снижение заболеваемости детей

в течение длительного времени, а также рост уровня физической интеллектуальности и эмоционального развития [10].

Таким образом, сбалансированность методов, не приводит к переутомлению воспитанников и не нарушает ход образовательного процесса. Интеграция двигательной и познавательной деятельности оказывает положительное влияние на развитие психических процессов детей дошкольного возраста.

Список литературы:

1. Бишаева А.А. Совершенствование движений в процессе физического воспитания с учетом возрастных возможностей двигательных функций: Автореф. Дисс... канд. пед. наук. – М., 1976. – 19 с.
2. Вершинина Н.Б. Создание здоровьесберегающей образовательной среды в ДОО. – М., 2012.
3. Государственный Общеобязательный Стандарт Образования Республики Казахстан. – 2010.
4. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения: Приложение к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 24 сентября 2020 года № 412. – 246 с.
5. Ежкова Н.С. Диагностика ценностных ориентаций детей младшего дошкольного возраста // Просвещение. – 2006. – №5. – С. 48–55.
6. Коложвари И., Сеченикова Л. Интегрированный курс, как его разработать // Народное образование. 1999. - № 1–2. – С. 219–223.
7. Жаменова К.Х. Сущность психолого-педагогического сопровождения. // 12-летнее образование. – 2006. – № 7. – 101–108.
8. Менькова С.В. Интеграция двигательной и познавательной деятельности детей дошкольного возраста: Монография. -СПб., 1997. – 99 с.
9. Фуряева Т. Диагностика начального дошкольного воспитания // Детский сад от А до Я. – 2006. – №5. – 19-25.
10. Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // Обществознание и социальная психология. – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810. – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9OpXxtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link

Семилетко Татьяна Валентиновна,
воспитатель детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

СЮЖЕТНО-РОЛЕВАЯ ИГРА КАК СРЕДСТВО СОЦИАЛЬНО-ЭМОЦИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье рассматриваются особенности сюжетно-ролевой игры и её влияние на социально-эмоциональное развитие дошкольников. Освещены специфические гендерные игровые интересы. Формируется навык разрешать конфликты, договариваться и устанавливать дружеские контакты; проявляются интерес к жизни и труду взрослых, их профессиям, поступкам.

Ключевые слова: сюжетно-ролевая игра, социально - эмоциональное развитие, гендерные интересы, ролевое поведение, игровая среда.

Совместная игра ребёнка с другими детьми является сферой социального опыта ребенка, в которой закладываются основы для его полноценного социального общения [1].

Специфика сюжетно-ролевой игры в старшем дошкольном возрасте основывается на психолого-педагогических особенностях детей старшего дошкольного возраста. Для детей старшего дошкольного возраста характерен повышенный интерес к игре как к основной форме организации их жизни. Именно для детей старшего дошкольного возраста совместная сюжетно-ролевая игра приобретает особое значение и является средством социально-эмоционального развития [2].

Сюжетно-ролевая игра детей старшего дошкольного возраста характеризуется появлением новых тем, которые связаны с новыми знаниями, полученными из рассказов взрослых, совместного чтения художественной литературы, просмотров телепередач и т. п. Характерной особенностью выполнения ролей и игровых действий является воспроизведение

взаимоотношений между людьми в процессе трудовой деятельности. Ребенок старшего дошкольного возраста начинает осознавать, что в коллективном труде необходимо оказывать друг другу помощь, быть добрыми и внимательными. Наравне с этим в сюжетно-ролевой игре детей старшего дошкольного возраста мы можем также наблюдать проявление негативных сторон нашей жизни. Другими словами, содержание сюжетно-ролевой игры отражает отношение ребенка к окружающей его действительности что из отношений взрослых он считает для себя главным, какой стереотип поведения выбирает как образец для подражания [3].

В процессе наблюдения за сюжетно-ролевой игрой детей старшего дошкольного возраста можно сделать выводы о психическом состоянии, об особенностях развития ребенка, о его темпераменте и настроении. Наблюдая за игрой ребенка, можно увидеть его боль, страхи, обиды, которые он по каким-либо причинам не может или не хочет показать взрослым. Именно в игре ребенок показывает свое реальное отношение к окружающему его

миру, поскольку в игре он наделен той силой, которой лишен в реальности. Часто не зная, как относиться к какой-либо ситуации, ребенок снова и снова проигрывает эту ситуацию, пытаясь принять ее на себя. Поэтому с помощью сюжетно-ролевой игры взрослый может воздействовать на мироощущение малыша, бороться с его страхами, преодолевать неуверенность. Это необходимо учитывать воспитателю, чтобы направить ход игры [4].

Дети старшего дошкольного возраста любят совместные сюжетно-ролевые игры. Однако небольшой жизненный опыт, отсутствие устойчивости в проявлении нравственных чувств, недостаточный уровень развития умения поступиться собственными интересами и желаниями в пользу другого ребенка иногда приводит к распаду игры, к разрушению налаженных дружеских контактов. Поэтому педагогу, руководя игрой, необходимо учить детей уважать замысел друг друга, быть внимательными к своим товарищам. Для детей старшего дошкольного возраста характерны следующие уровни взаимоотношений детей, складывающиеся в условиях сюжетно-ролевой игры [5]:

– уровень игр рядом - проявляется в том, что двое-трое детей могут играть за одним столом, на ковре, в кукольном уголке, но каждый действует в соответствии со своей игровой целью, реализуя свой замысел; ценность этого уровня заключается в том, что у ребенка складывается понимание того, как надо относиться к игре другого: нельзя мешать друг другу, бить, уметь обменяться игрушкой или уступить свою (на этом уровне создаются условия для естественного объединения играющих);

– уровень кратковременного общения, взаимодействия характеризуется тем, что ребенок на какое-то время подчиняет свои действия общему замыслу и соотносит их с действиями других; он пытается договориться о предстоящей игре, вносит свои предложения, готов прислушаться к словам партнеров и подчиниться справедливому требованию; новый этап игры отличается появлением

замысла и стремлением детей подобрать соответствующие игрушки, предметы, но замысел еще неустойчив, в ходе игры дети могут изменить его или забыть о нем, кто-то может выйти из игры, что приведет к ее распаду, к конфликтам, такое поведение свидетельствует об отсутствии умения организовать игру, спланировать ее (главное заключается в том, что дошкольники пока еще не чувствуют своей связи и зависимости в общей деятельности).

В 4 года ребенок владеет умениями принять игровую роль, обозначить ее для партнера, может развернуть элементарное парное ролевое взаимодействие, выстраивает ролевой диалог с партнером – сверстником.

Для ребенка 5 лет уже доступно более сложное ролевое поведение в сюжетно-ролевой игре. У него формируется умение изменять собственное ролевое поведение в соответствии с различными ролями партнеров по сюжетно-ролевой игре. Развивается умение изменять игровую роль и обозначать свою новую роль для партнеров в процессе развертывания игры. Эти умения являются залогом будущего согласованного и творческого развертывания сюжетно-ролевой игры со сверстниками. Они обеспечивают гибкость поведения ребенка.

Считаем необходимым, также отметить, еще особенность сюжетно-ролевой игры детей старшего дошкольного возраста. В этом возрасте ребенок подражает социальным ролям взрослых. Для сюжетно-ролевой игры дети группируются по половому признаку, т.к. именно в старшем дошкольном возрасте дети проявляют особый интерес к представителям своего пола. В старшем дошкольном возрасте у детей формируется специфическое чувство «мы»: «мы – мальчики», «мы – девочки».

Для мальчиков и девочек характерно различное игровое отражение взрослого мира. Это обусловлено их половой принадлежностью. Участвуя в играх, которые соответствуют его интересам, исполняя роль, соответствующую его полу, у ребенка формируются стереотипы мужского и

женского поведения в обществе и семье, умение договариваться и взаимодействовать с представителями противоположного пола. В целом это будет способствовать формированию положительного эмоционального отношения к игровой деятельности и положительного влияния на личностное развитие ребенка.

По результатам исследования А.Харчевниковой [3] у детей старшего дошкольного возраста были выявлены как общие интересы, характерные для мальчиков и девочек, так и специфические гендерные игровые интересы, которые обусловлены половой принадлежностью детей старшего дошкольного возраста. На игровые интересы девочек и мальчиков оказывает влияние социально-культурная среда – персонажи мультфильмов, кинофильмов, рекламы, телесериалов, книг и т.п.

Выбор партнера и роли в сюжетно-ролевой игре детьми старшего дошкольного возраста осуществляется в соответствии с половой принадлежностью. В сюжетно-ролевой игре детьми ярко выражается собственная полоролевая позиция: «Я – мальчик», «Я – девочка». Данная позиция проявляется как в отношении себя, так и к представителям определенного пола. Для развития сюжета игры мальчики и девочки пользуются различными игрушками, атрибутами, предметами-заместителями, самоделками. Они дополняют игровую обстановку по ходу сюжетно-ролевой игры. Как мальчики, так и девочки заимствуют сюжеты для игры из мультфильмов, при этом они испытывают определенные трудности в комбинировании сюжетов. Для девочек характерно использование в играх сюжетов, отражающих типично женские интересы, для мальчиков – мужские интересы. В связи с этим для сюжетно-ролевых игр девочек характерна социально-бытовая тематика, мальчиков – общественная и техническая.

Девочки пользуются игрушками в ограниченном пространстве функционально, по назначению, которое определяется содержанием самой игрушки. Мальчики, напротив, совершают с игрушками разные

игровые действия, в ходе которых творчески преобразуют их, используя в неограниченном пространстве. В отличие от девочек, мальчиков интересует многоаспектность игрушки и ее конструкция. Они, как правило, не ограничиваются только игровым уголком. Им необходимо пространство для активных действий, перемещений и творческих изобретений. Уже в самом характере их сюжетно-ролевых игр заключается движение. Иными словами, девочки будут более комфортно себя чувствовать, играя в ограниченном пространстве, ограничиваясь игровым уголком [3].

Для мальчиков старшего дошкольного возраста важна разнообразная предметно-игровая среда. Т.к. они более изобретательны в использовании предметной среды для развития сюжетной линии игры. Девочки в большей степени склонны к конкретике. Для них важно наличие игрового оборудования, которое представляет собой аналог предметов взрослого мира. Для девочек характерно более длительное ролевое взаимодействие, в отличие от мальчиков, так как девочки распределяют роли не конфликтно, умеют договариваться, уступать и меняться ролями. В сюжетно-ролевых играх девочки используют устойчивые и конкретные способы развития игрового сюжета. Поэтому сюжетно-ролевые игры девочек старшего дошкольного возраста отличает позитивность и конструктивность взаимодействия.

В случае возникновения конфликта между девочками, для его разрешения они прибегают к помощи воспитателя. У мальчиков старшего дошкольного возраста ролевое взаимодействие носит спонтанный, хаотичный и непродолжительный характер, т.к. они решают конфликты посредством силы.

Характер ролевых действий девочек старшего дошкольного возраста заключается в передаче женского своеобразия и умения перевоплощаться в мультипликационные образы. Они отражают внешние характеристики героя, его личностные качества, профессиональные

умения, женские функции, умения и навыки, передают взаимоотношения между людьми и героями. Для ролевых действий мальчиков характерна передача мужского своеобразия и многогранное отражение сюжетов современного телевидения. Они воспроизводят мужские интересы, поступки и действия, профессиональные умения. А также ловкость, силу, храбрость, смелость, стремление к лидерству и успеху. Отображают сюжеты мультипликационных фильмов, кинофильмов и телесериалов. Другими словами, ролевые действия девочек старшего дошкольного возраста можно определить как социально-ориентированные. Они носят культурно-ценностный характер. Ролевые действия мальчиков преимущественно направлены на утверждение профессиональной значимости мужчины в обществе. Ролевые действия девочек старшего дошкольного возраста являются более продуманными, последовательными и стабильными. Их привлекает многократное выполнение освоенных ролевых действий. Мальчиков же, напротив, привлекает многоплановость и неоднозначность игрового сюжета. Для них привлекательна сама роль, игра, ее процессуальность и творческое развитие событий. Для мальчиков представляет интерес раскрытие неповторимости героя

и его поступков, поставка игровых задач, решение которых обеспечило бы успех исполняемой ими роли. Поэтому ролевые действия мальчиков старшего дошкольного возраста более разнообразны, чем у девочек. И соответственно уровень развития игровых умений у мальчиков старшего дошкольного возраста выше, чем у девочек.

Таким образом, для сюжетно-ролевой игры детей старшего дошкольного возраста характерно усложнение содержания.

В играх может обыгрываться как жизненный сюжет, так и сказочный. Роли в сюжетно-ролевой игре открыты, а правила еще скрыты. Для ребенка старшего дошкольного возраста необходим партнер по игре. Предпочтение отдается детям своего пола. Если роль кем-то из участников сюжетно-ролевой игры выполняется неправильно, может возникнуть конфликт. Для девочек характерно использование в играх сюжетов, отражающих типично женские интересы, для мальчиков – мужские интересы. Уровень развития игровых умений у мальчиков старшего дошкольного возраста выше, чем у девочек. Итак, сюжетно-ролевая игра формирует социально-эмоциональный мир ребенка, помогает ребенку старшего дошкольного возраста усвоить функции человека, способы их осуществления и правила взаимоотношений между людьми.

Список литературы:

1. Авдулова Т.П. *Психология игры: современный подход: Учебное пособие для вузов.* – М.: Академия, 2009;
2. Арсентьева В.П. *Игра – ведущий вид деятельности в дошкольном детстве: Учебное пособие.* – М.: ФОРУМ, 2009;
3. Харчевникова А.Н. *Проблемы дошкольного детства в поликультурном пространстве: от исследования к технологиям сопровождения, Сборник научных статей по материалам Международной научно-практической конференции.- М., 2009. – С. 115–121;*
4. Урунтаева Г.А. *Дошкольная психология.* – М.: Академия, 2001;
5. Усова А.П. *Роль игры в воспитании детей.* – М.: Просвещение, 1976.

Магданова Гулмира Айдарбекова,
Атырау облысы, Исатай ауданы, Аққыстау ауылы,
«Қарлығаш» бөбекжай-балабақшасының
тәрбиешісі

ЕРТЕГІНІ САХНАЛАУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

Аңдатпа. Бұл мақалада ертегінің қай түрін алсақ та ол баланың ой қиялын ұштап, мінез-құлқын, ерік-жігерін, сөйлеу қабілетін, тілін дамытып, сөздік қорын қалыптастыратыны, қазақ ертегілері өзінің тақырыптары, көтерген мәселелері, мазмұнына байланысты қиял-ғажайып ертегілері, тұрмыс-салт ертегілері, хайуанаттар туралы ертегілері, шыншыл ертегілер болып бөлініп балалардың қиял ғажайып әлеміне қабілеттерін дамыту туралы баяндалады.

Түйін сөз: Мектепке дейінгі жастағы балалар, ертегі, тұлға ретінде қалыптастыру, педагогтердің мақсаттары.

«Бала жүрегі – кішкентай күй сандық. Ол сандықтың кілтін тапсаң ғана ашылады.

Тәрбиешінің қолында сол кілт жүруі керек»

Мұхтар Шаханов

Жалпы балалардың шығармашылық әрекеті ғылыми-педагогикалық проблема ретінде едәуір зерттелген. Балалар бойында «шығармашылық әрекет тәжірибелерін» қалыптастыру қажеттілігі туралы 80 жылдары-ақ И.Я. Лернер жазған болатын. «Бала мейлі жақсы, мейлі жаман іс болсын, әйтеуір бірдеме істеуі керек. Ештеңемен айналыспаған адамның жан дүниесі жөнді жетілмейді» Ж.Аймауытовтың бұл пікірі белгілі психолог А.Н. Леонтьевтің адам психологиясы тек іс-әрекет үстінде дамып отырады дейтін қағидасына жақын тұжырым деп есептейміз. Ғылыми зерттеулерге сүйенетін болсақ, бала шығармашылығын дамытуда «Шығармашылық тапсырмалар» үлкен рөл атқарады. Балабақшада балаларды шығармашылыққа баулуда ән айту, ән тыңдау, бейнелеу өнері мен сахна іс әрекет түрлері ұйымдастыру, т.б. өнер түрлері арқылы көркем өнерге тарту, тағы басқа да жолдармен жүргізуге болатынын біліп қана қоймай, оны қалай жүзеге асыру

тәсілдерін жан-жақты меңгеріп, жетілдіруі тиіс. Тәрбиеші шығармашылыққа баулуға балаларға өнер түрлерін меңгерту арқылы жүзеге асырады [1].

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары үшін әзірленген, өңірлік әдістемелік орталықтың ғылыми кеңесінде бекітілген және қолдануға ұсынылған «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бағдарламаларына сәйкес жүзеге асырады [2].

Тәрбиеленушілердің жеке тұлғасын жан-жақты дамыту мына бағыттар бойынша:

- физикалық дамыту;
- коммуникативтік дағдыларды дамыту;
- танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту;
- шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту;
- әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру арқылы іске асырылады.

Ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде жаңа ертегілерді, әңгімелерді, өлеңдерді тыңдай

білуге, олардың мазмұнындағы әрекеттердің дамуын бақылауға, шығарманың кейіпкерлеріне жанашырлық танытуға тәрбиелеу. Балалармен кейіпкерлердің әрекеттері мен олардың әрекеттерінің салдарын талқылау. Оқылған шығармадан ең қызықты, мәнерлі үзінділерді қайталау, балаларға сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталап айтуға мүмкіндік беру. Ересектермен бірге ертегілерді, қарапайым көріністерді ойнауға, бірлескен ойындарға қатысуға ықпал ету, онда жеке репликаларды, кейіпкерлердің эмоционалды образын беруге баулу.

Іс-әрекет барысында ертегілерді оқу арқылы жақсы деген немене, жаман деген немене екендігіне көзін жеткізеді. «Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісін көркем әдебиет ұйымдастырылған іс-әрекетінде ертегіні оқып, мазмұнымен танысып, түсініктерін ауызша жеткізе отырып, қарапайым математика негіздері қалыптастыра отырып, осы ертегінің кейіпкерлерін түйе мен тышқанды, қой мен сиырды салыстыру арқылы «үлкен», «кіші», немесе «биік», «аласа» деген ұғымдарды қалыптастыруға болады [5]. «Жеті лақ» ертегісінің мазмұны, суреттері арқылы тура және кері санауға үйретуге, сонымен қатар жағымды жағымсыз кейіпкерлерді салыстыртуға болады. Жағымсыз кейіпкер, қасқыр ол нешеу? (біреу), ешкі нешеу? (біреу)

- Ендеше екеуін салыстырамыз. Екеуі тең.

- Лақтар нешеу?

- Лақтар жетеу. Олар қасқыр мен ешкіден көп. Ертегі кейіпкерлерін салыстыру арқылы балаларға «көп» және «аз» қарапайым ұғымдарын қалыптастырамыз. Сонымен қатар шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту; сурет салу, мүсіндеу, жапсыру ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде балалар ертегі кейіпкерлерінің суреттерін салу, мүсіндерін мүсіндеу, бейнелерін жабыстыру арқылы оларды тани бастайды және ертегіні есте сақтайды.

Тәрбиеленушілердің шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, күн сайын ойын түрінде және ертегі

кейіпкерлерін суретін салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру, музыка ұйымдастырылған іс-әрекеттері арқылы жүзеге асырылады. Балаларға ертегілерді драматизациялау үшін ережесімен таныстыруы қажет. Атап айтсақ, сөз мәдениеті мен техникасын, театр мәдениеті, ырғақты иілгішті ритмопластика, театрландырылған ойын, қойылым жұмыстарын дұрыс ұйымдастырып, қолдана білген жағдайда бала шығармашылығын арттырып, сахнаға деген қызығушылығын оята аламыз.

Іс-әрекет кезінде атап айтқанда, саусақ, мата, үстел үсті қуыршақтары балаларды театр өнеріне баулудың алғашқы шарттары болып табылады. Баланың сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге, өзі алған әсерін монолог түрінде сөйлеп жеткізуге себебін тигізеді. Адамгершілік жақсы қасиеттерді бойларына сіңіреді. Осылайша жан - жақты тәрбиеленген бала бар жаттаған, естіген білгендерін өмірде кездесетін түрлі жағдайда да орынды қолдана білуге тырысады.

Ертегіні сахналау балаға не береді, оның маңыздылығы неде деген сұрақ төңірегінде өзінің тәжірибеден ой қозғасақ, алдымен ертегіні ойнау баланың эмоционалды ашылуына, қымсыну мінезінен арылуына, сөз мағынасын сезіне білуге және көркем бейнелей білуге, қиялдай, ойлап құрастыра білуге үйретеді, өзіне деген сенім, өзіндік ой – пікірін қымсынбай еркін жеткізе білуге тәрбиелейді, көрінбей жатқан қабілеттерін ашады, ізгі қасиеттерге тәрбиелейді.

Балалар ертегіні сомдағанда тек белгілі бір кейіпкерді сомдап қана қоймай, достықтың, адамгершіліктің асыл қасиеттерін де бойына сіңіреді. Сахнада балаларды ересек әртістер сияқты ұстауына көп көңіл бөлу керек. Балалық қылықтарымен тілдік қимылы мен ырғақтық үйлесімі көрініп, тұру қажет: бет қимылы, пантомимика, дене пластикасы және ымдауымен біртұтас дүние құрайды. Өнерге баулу әрбір бүлдіршінге жақсы мінез - құлық дәнін егіп, жаман мінез-құлықтан, жаман қасиеттерден жиіркеніп, жақсыдан үлгі алуға үйретеді. Ішкі жан дүниесіне үңіле отырып, олардың қабілеттерін шыңдай,

қызығушылығын арттырып, адамгершілік құндылықтарды қалыптастыра алады.

Ертегі әр балаға қуаныш ұмтылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік талғамын, еліктеуі мен қиялын дамытады. Әдетте адамның жеке басының қасиеттері бес жасқа дейін қалыптасады екен. Сондықтанда да баланың жан – жақты қалыптасуы үшін мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндердің бойына жақсы, жағымды қасиеттерді сіңіре білуіміз қажет [3,4].

Балалармен жұмыс жасауда өзіндік ойын қызметі, дидактикалық, сюжетті – рөлдік, қозғалмалы ойындар, көркем әдебиеттер оқу, драматизация, ертегілер, әңгімелер, альбомдар көру осы тақырып бойынша мультфильм қарау арқылы балалармен жеке жұмыстар жүргізе отырып, дарынды балалар анықталып, қойылымға балаларды дайындаймыз. Ертегідегі рөлдер тек баламен ғана шектелмейді, бұнда тәрбиеші апайлар да рөлдерге қамтылып отырады. Себебі күнделікті оқу қызметі мен ашық ұйымдастырылған оқу қызметінде және тәрбие шараларда ертегі рөлдерін сомдаймыз. Ұйымдастырылған ашық оқу қызметінде ертегі қойылымы балалар үшін қызықты әрі рөлге бөліп ойнау арқылы балалардың шығармашылық қабілетін дамытамыз.

Ал, қойылатын ертегіге келетін болсақ, ертегілерді басынан аяғына дейін қазіргі заманға, сахнаға лайықтап түрлендіре қою жобамыздың басты мақсаты болып табылады. Ертегіні бұлайша түрлендіру балаға да, үлкендерге де өте қызықты болатыны белгілі.

Балабақшадағы «Балалар театр әлемі» жобасы репертуарларының дені ертегіден құралады. Балабақша қорында «Үйшік», «Жеті лақ», «Қарлығаш пен дәуіт», «Алтын бақ», «Шегіртке мен құмырсқа», «Қызыл телпек», «Қарлығаштың құйрығы неге айыр», «Ит адамға қалай дос», «Маша мен аю», «Сиқырлы қылқалам» ертегілерінен тұрады [6]. Өйткені ертегі біріншіден, балаға рухани ләззат беріп, қиялына қанат бітіретін, рухының өсіп жетілуіне қажетті нәрсенің мол қоры бар рухани азық, екіншіден, ертегі

декорациялары, безендірулері баланы қызықтыратындай түрлі түсті бояуларға қанық болып, таң-тамаша қылып баурап алатындығында. Сонымен бірге ертегіні басынан аяғына дейін қазіргі заманға лайықтап түрлендіре қою біздің басты мақсатымыз, шығармашылық іс әрекетіміз болып табылады. Жалпы алғанда ертегі мынадай бағыттарда түрлендіріледі.

Атап айтқанда:

1. Ертегіге кіріспе;
2. Ертегі сюжеті (ертегінің басталуы, шиеленіс, шарықтау шегі, шешімі);
3. Ертегінің өзге кейіпкерлермен толығыуы;
4. Түрлі музыкамен әрленуі;
5. Би қойылымдарының болуы;
6. Декорациялары.

Қандай да сахналық қойылым алдында балалармен бірнеше кіріспе жұмыс жүргізіледі: – тәрбиешілер балаларға ертегі, әңгіме оқып, не әңгімелеген кезде ертегідегі кейіпкерлердің мінез-құлқына, дауысының ырғағына, қимылдарына назар аудартады.

– әр кейіпкердің киіміне көңіл бөлінеді.

– сұрақ – жауап арқылы кейіпкердің қимылын, іс-әрекетін байқап, бағалап отыру.

– қимыл мен сөз арасындағы байланысын қадағалау.

«Қарлығаштың құйрығы неге айыр» ертегісінде немере үшін ең мейірімді де, қамқор жан ата мен әже болса, біз өз қазақ ертегімізді таңдағанымызда, осы әже мен немере арасындағы бір тәтті байланысты орнатқымыз келді.

Сондықтан ертегінің түрлендіру мақсатында да бар мейірім шуағын немересіне төгетін, бар тәттісін немересіне арнайтын әженің ертегіні немереге баяндауы арқылы өрбітіледі. Мұндағы тағы бір айтқымыз келген ой-мақсатымыз бір жағынан баланың әжеге деген сүйіспеншілігін арттыру болса, екінші жағынан қазіргі кезде балаға, яғни немереге ертегі айтып беретін әжелеріміздің азайып бара жатқандығын тілге тиек ете отырып, осындай мейірімді әжелер дәстүрімізді бүлдіршіндердің бойына ертегі арқылы сіңіре білсе деген болатынбыз.

Барынша ертегіде де ата бабаларымыз-

дың бізге мұра ғылып тастап кеткен салт-дәстүр, ою-өрнек, киіз үйінде қамтуға тырыстық. Балаларға бұндағы құралдар жабдықтармен жеке-жеке түсіндірілген болатын. Ертегі қойылымын тоғыз көрініске бөліп, әрбір көріністе оқиға желісінің ауысуына, мазмұнына қарай ауысып отыратын декорациялармен өзгертіп жасалды.

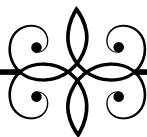
Қорыта келгенде, ертегіні сахналау балалардың шығармашылық қабілеттерін жетілдіріп қана қоймай олардың өзара қарым – қатынасын, өнерге деген қызығушылықтарын арттырады. Сонымен бірге сахнаға бейімделген балалардың бойында өзіне деген сенімі артып, алғашқы өзіне арналған қол шапалақтауларды сезіне алады. Қалай десек те ертегі сахналау

– балалар үшін мереке, демалыс орны. Балаларының ертеңгілікте, сахнада ойнаған рөлдерін көру ата-аналар үшін зор бақыт деп ойлаймын. Ал осындай бақытқа жол ашып, бүлдіршендерімізбен бірге білім нәрін тату біздер үшін де, мол бақыт, шаттық екенінне күмәніміз жоқ. Қазақ халқының өнер жұлдыздарының бірі Ш. Аймановтың сөзімен аяқтағым келеді, «Театр-адамдарды туыстыратын шығармашылық отбасы, сахна өнері-тіл жетпес құдыретті өмір шындығын білу, яғни адамның сахнаны сүймеуі мүмкін емес» – деген болатын.

Балалар тілін дамытуда, олардың өмірге деген көркемдік көзқарастарын қалыптастыруда театрландырылған қойылымдар ерекше рөл атқара отырып, жетілдіреді, өсіреді дамытады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Б.А.Тұрғынбаева, «Шығармашылық қабілеттер және дамыта оқыту» Алматы;
2. «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен стандарты» 2016ж;
3. А.Б.Шалаханова, И.Н. Ильяшова, «Театр және біз»;
4. Антипина А. Е. Театрализованная деятельность в детском саду- 2003, 128 с;
5. Баряева Л. И., Вечканова И. И., Загребаева Е. А., Зарин А. А. Театрализованные игры-занятия с детьми - учебное пособие, 2001, 147с;
6. Қазақ ертегілері 1,2,3,4, томдары.

Рыспекова Асем Амангельдиевна,
 Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы,
 Балдырған бөбекжайының
 тәрбиешісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ӨТКІЗІЛЕТІН ҚАУІПСІЗДІК ШАРАЛАРЫН ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ОРТАҒА ДАЙЫНДЫҒЫНА БАҒЫТТАУ

Аңдатпа. Мақалада қазіргі таңдағы өзекті мәселеге айналып отырған, қауіпсіздік ережелерін үйренуде, балабақшада ойын арқылы балалардың бойына қарапайым дағдыларды қалыптастыру туралы айтылады.

Түйін сөздер: Әлеуметтік ортаға ойын арқылы бейімдеу, жол ережелері, жаяу жүргінші жолы.

Мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың қауіпсіздігі барлық тараптардың осы мәселеге кешенді көзқарасына байланысты. Қауіптің дамуына жол бермеу үшін балабақша тәрбиешілері, олардың тікелей жетекшісі және ата-аналар да қатысуы керек. Баланың өмірге бейімделуіне үлкен мән бере отырып, баланың жарақаттануына жол бермеу маңызды.

«Жас бала анадан туғанда екі түрлі мінезбен туады: біреуі - ішсем, жесем, ұйықтасам деп тұрады. Бұлар - тәннің құмары, бұлар болмаса, тән жанға қонақ үй бола алмайды. Һәм өзі өспейді, қуат таппайды. Біреуі - білсем екен демеклік... Мұның бәрі - жан құмары, білсем екен, көрсем екен, үйренсем екен деген»[1]. Осы бір ұлы Абай даналығында да, баланың қызығушылығын ескере отырып балаға қажетті ұғымдарды тезірек бере алатынымыз айтылғандай!

Бала қандай да білімді, ойнай жүріп, тез ұғынады. Себебі, бұл баланың табиғатына тән құбылыс. Ойын - мектепке дейінгі балалар үшін айналаны танып-білу тәсілі. Ойын мен ойын әрекеті мазмұнының әлеуметтік сипаты баланың қоғамда өмір сүретіндігімен байланысты [2, 177 б].

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының басты міндеті бала денсаулығын қорғау мен сақтау екендігін ескере отырып, балалардың жасына сәйкес барлық жас кезеңдері бойынша қауіпсіздік негіздерін қалыптастыру бойынша міндеттер берілді. Аталған міндеттер барлық ұйымдастырылған іс-әрекеттер арқылы іске асырылатын болады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасының мазмұнын жүзеге асыруда, балалардың жас ерекшеліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, заттық - дамытушылық ортаны ұйымдастыру, жан-жақты дағдыларын жетілдіретін мақсатты ойындар, қызығушылықтарына бағытталған музыкалық сүйемелдеуді кеңінен қолдану педагогтерге бірден - бір көмек болары сөзсіз [2].

«Балдырған» бөбекжайымызда, осы міндеттерді жүзеге асыруда, жолда жүру ережелерін қамтитын, біршама іс-шаралар өткізілді. Ересек топ балаларының қатысуымен, «Абай бол, балақай» ұйымдастырылған іс-әрекеті өтті. Осы іс-шаралар арқылы балалар өмірінің қауіпсіздігінің қарапайым дағдыларын қалыптасады.

Түрлі мазмұнды ойын «Жаяу жүргінші» өткелі ойынының барысында, балалар жаяу жүргіншілер өтетін жол, жолда жүру ережелері туралы және жол қозғалысы ережелерін саналы түрде есте сақтай алады. Қызығушылықтарын ескере отырып, «Бағдаршам» ойыны арқылы бағдаршам түстерінің белгілеріне сәйкес, көшеден өту дағдылары жалпы түсініктері қалыптасады.

Балаларда қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастыруда ата-аналар маңызды рөл атқарады. Педагогтер мен ата-аналардың бірлескен жұмысы нәтижесінде балалар тұрмыста, табиғатта, қала көшелерінде ұқыпты және сақ болуды үйренеді, адам үшін және қоршаған орта үшін қауіпсіз мінез-құлық негіздерін игереді [3]. Ата-аналармен дөңгелек үстел кездесуінде, қажетті балалардың жас ерекшелігіне сай құралдарды және жаяу жүргінші өткелін де, ойын алаңдары да, алдын ала қарастырылып бірлесе дайындықтар жасалады.

Мұндай мақсатты түрде жүзеге асырылатын шараларға балабақшада ерекше көңіл бөлінуі керек. Бала осы алған білімімен және бойында қалыптасқан дағдыларымен ортаға барады. Болашақ ұрпақтың саналы, білімді, өз өмірінің және өзгелердің қауіпсіздігі, адамгершілік қағидалары туралы түсініктерін бойларына дарыту, ұстаздардың негізгі міндеті болып табылады. Топқа келген соң, білімдерін бекіту мақсатында, жол ережесі туралы тақпақтары мен өлеңдерін айтып, бағдаршам суретін сала отырып, түстерініктері нақтыланады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беруде сабақтастық пен үздіксіздік қағидаларын ескере отырып, топ ішінде де «Жол ережесін сақтаймыз» атты бұрыштар әр жас ерекшеліктеріне сәйкес жасақталған. Тәрбиеленушілердің шығармашылық, зерттеу іс - әрекетін дамытуға арналған «Ғажайып құрылғы» атты көрме ұйымдастырылып, балалар, жолда жүру ережелерін сақтауға арналған ерекше ойларымен, шығармашылықтары арқылы бөлісе алды. Балалар рөлдерге бөліне отырып, жүргізушілер велосипедке отырады, қимыл белсенділігі артып, физикалық қасиеттерін дамыту жүзеге асырылады. Мұндай бұрыштарда суреттер арқылы әңгіме құрастыра отырып, коммуникативтік дағдыларын дамытады. Балалардың бойында осындай іс-әрекеттерге, балалардың қауіпсіздігінің қарапайым дағдыларын қалыптастырумен қатар, коммуникативтік дағдыларын дамытуға арналған «Диалог», «Дұрыс-бұрыс», «Бағдаршам?» сынды ойын түрлерін қолданамыз.

«Диалог». Ойынның мақсаты: Жолда жүру тәртібі туралы түсінік бере отырып, жауапкершілікке тәрбиелеу.

Педагог балаларды топтарға бөліп, оларға суретті карточкаларды таратады. Диалог тәртіп сақшысы мен баланың арасында жүреді. Топтан бір баланы сақшы етіп сайлап алып, карточкада бейнеленген суреттегі бала орнында болсаң, не істер едің, сақшыға қандай жауап айтар едің? Сақшының жауабын тыңдайық! - деген жетекші сұрақтар қойылады.

«Дұрыс-бұрыс». Мақсаты: Жолда жүру ережелеріне байланысты, дұрыс және дұрыс емес әрекеттерді ажыратуға үйрету.

Балалар педагогтің алдына тұрады. Педагог кезекпен қандай да бір әрекетті, сөзді айтады. Мысалы: «Жолдан жасыл түс жанғанда өтеміз» деп, дұрысын айтса, балалар шапалақтап, «Қызыл жанғанда өтеміз» десе, керісінше аяқтарын топылдатады.

«Бағдаршам». Мақсаты: Түстерге сәйкес келетін сөз ойлап табу. Педагог жасыл түсті белгіні көтергенде «жол ашық», «жүре бер», «қауіпсіз», «қорықпа», «алға» деген, қызыл белгіні көтергенде: «абайла», «байқа», «қауіпті», «жол жабық» деген сөздерді айту, арқылы сөздік қорларын дамыту.

«Мейірімділік сандықшасы». Мақсаты: Балаларға кез-келген уақытта адамдарға мейірімді бола білуге, жанашырлық таныта білуге тәрбиелеу.

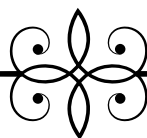
Ойын шарты балаларға түсіндіріледі, берілген бір жағдаяттың негізінде қандай кейіпкерге көмек қажет екені анықталады, сол жерде көмек көрсеткен балаға сандықшаға жүрекшені салу ұсынылады [4,5].

Сандықшаны ойын түріне байланысты, әртүрлі бағытта пайдалануға болады. Мысалы: «Жол қауіпсіздігі» бұрышында, «Мен әжеге жолдан өтуге көмектестім», «Мен қоянға жаяу жүргінші жолын көрсеттім», «Бағдаршамның түстерін ажырата алмай тұрған Әлиге көмектестім» деген сияқты.

Осылайша, балаларға ойын арқылы қажетті бастапқы дағдыларды беру - олардың қабілеттерін дамытудағы маңызды кезең. Мақсатты іс-әрекеттерді ойын түрінде, күнделікті орындау арқылы, жан-жақты дамыған, қажетті дағдыларды өмірде қолдана алатын тұлға тәрбиелей аламыз деп сенемін.

Пайдаланылған әдебиттер:

1. Абай Құнанбайұлы «Жетінші қара сөз»;
2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық» Астана, 2022ж;
3. ҚР БЕДИ, Төтенше жағдайлар мен табиғи апаттар кезінде мектеп жасына дейінгі балаларға қауіпсіз мінез-құлық негіздерін үйрету бойынша мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне арналған әдістемелік ұсынымдар – Астана, 2022;
4. Қ.Х. Мусағұлова, «Мектепке дейінгі жаттығулар мен ойындар жүйесі»;
5. Сорокина А.И. «Балабақшадағы дидактикалық ойындар»-М.,1982ж.

Тишбекова Кенжегуль Махметовна,
Павлодар облысы, Май ауданы, Көктөбе ауылы,
«Ақбота» сәбилер бақшасының
тәрбиешісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ «LEGO-ӘЛЕМІНЕ САЯХАТ» ОЙЫНЫН ОЙНАТУ АРҚЫЛЫ РОБОТОТЕХНИКАНЫ ДАМУ

Аңдатпа. Бұл мақалада өмір сүруіне қажетті бастапқы білімді, дағдыларды және дағдыларды Lego құрастыру және робототехниканы дамыту арқылы мектеп жасына дейінгі балалар қоғамының дамуы қарастырылған.

Түйін сөз: тұтас және бөлшектер, симметрия, пропорция, әртүрлілік, санау ұғымы, қарапайым суреттерді оқу техникасы.

Қазіргі қоғам мен техникалық ілім жетілдірілуі мен алға жылжуы жағынан бөлінбейді. Технологиялар әлемі адам өмірінің барлық салаларын жаулап алды және өз позицияларын мүлдем жоғалтпайды, керісінше оларды жаңа және жаңа ашылулармен жақсартады. Бүгінгі таңда жаңа ашылулардан кейін және әлеммен бір аяғында тұру үшін, біздің біліміміз әлі де көптеген маңызды жетілдірулерге қол жеткізіп, балаларға мектепке дейінгі білім беру ұйымында қалыптасқан армандары мен ойларын жүзеге асыруға мүмкіндік беруі керек [1].

Балабақшадағы мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетін бақылай отырып, құрастыру балалар үшін ең сүйікті және қызықты іс-шаралардың бірі деп айта аламын. Балалар LEGO құрылысын, әдетте, орта топтан бастайды. Сыртқы қасиеттерді дамытудың осы кезеңінде балаларды жүйелі жобалық қызметке қосу. Мектепалды даярлық тобы мектепке дейінгі ұйымдарда конструкторлық қызметті дамыту бойынша жұмыстың жалғасы болып табылады [2].

Мектепке дейінгі жастағы техникалық шығармашылықты дамыту үшін мүмкіндіктер жеткіліксіз және бүгінде олар жеткіліксіз қолданылады. Мектепке дейінгі ұйымдарда оқыту мен дамытуды LEGO конструкторлары мен робототехниканың көмегімен білім беру ортасында жүргізуге болады. Сонымен қатар, Lego технологиясы мен робототехниканың өзектілігі жүзеге асыру аясында маңызды, өйткені: сіз мектеп жасына дейінгі балалардың зияткерлік дамуының білім беру салаларын интеграциялауды қамтамасыз етесіз (әлеуметтік-коммуникативтік даму, танымдық даму, тілдік даму, көркем-эстетикалық және физикалық даму); педагогтерге ойын режимінде мектеп жасына дейінгі балалардың білімін, тәрбиесі мен дамуын үйлестіруге мүмкіндік береді); танымдық белсенділікті қалыптастырады, әлеуметтік-белсенді тұлғаны тәрбиелеуге ықпал етеді, коммуникативтік, шығармашылық дағдыларды қалыптастырады; ойынды зерттеу және эксперименттік қызметпен үйлестіре отырып, балаға өз әлемін шексіз құруға мүмкіндік береді.

Бағдарламаның негізгі идеясы LEGO конструкторларын пайдалана отырып, балабақшада білім беру қызметінің кең және терең мазмұнын жүзеге асыру болып табылады. LEGO-технологиясын қолдану арқылы бағдарламаны жүзеге асыру бірнеше бағытта өтеді [3].

Мектепке дейінгі балалық шақ – бұл деген әр баланың өміріндегі қызық және де сезімтал уақыт, бұл әр баланың өмірлік маңызды кезеңі. Дәл осы кезеңде психофизикалық денсаулықтың негізі қаланады, тұлғаның зияткерлік және мотивациялық-эмоционалдық салаларының негіздері құрылады. Бала үшін бала ойнайтын ойыншықтарды таңдау үлкен рөл атқарады. Ойыншықтарды таңдағанда

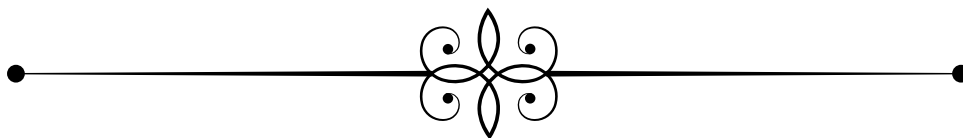
мектеп жасына дейінгі балаларда барлық психологиялық процестердің қалыптасуына қалай әсер ететінін, оның қандай функцияны атқаратынын ескеру керек [4].

«Ақбота» сәбилер бақшасындағы ересек тобында «LEGO-әлеміне саяхат» атты тақырыппен вариативтік компоненті бойынша оқу-іс әрекетін өткізіп жатырмыз. Бұл тақырып бойынша биылғы оқу жылынан бастап жүзеге асты. Мектеп жасына дейінгі балалар сабаққа қызығушылық танытып, белсене қатысады. Балалар сабақ барысында LEGO жыйынтығын бар бөлшектер әр түрлі нысандары мен мөлшерін, ол оңай ажыратады және оларды құрып, тақырыптық композициялар дамытады және көру түйсігі дамиды. LEGO конструкторымен ойын арқылы балалар тек құрастырып қана қоймай, демалады. Қазіргі балалар белсенді ақпараттандыру, компьютерлендіру және робот жасау дәуірінде өмір сүреді [5]. Техникалық жетістіктер адам өмірінің барлық салаларына тез еніп, балаларды заманауи технологияларға жетелейді. Қазіргі уақытта LEGO компаниясының даму үстінде, сол себептен заман талабына қарай мектеп жасындағы балалар да заман ағынымен даму керек деп санаймыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Лего конструктор энциклопедия{стр 1 Лего -конструктор}, 2028 ж;
2. Парамонова Л.А., Фешина Е.В. Лего -конструирование в детском саду-2002г;
3. LEGO Digital Designer атты 3D модельдеу бағдарламасы. EV3-дің үлгісіндегі құрал-2018ж.;
4. Методическое пособие - М.: ТЦ «Сфера» 2016г;
5. Рухани Жаңғыру «Тәрбие және білім» 2019ж.

Турсунова Айгуль Егембердиевна,

Шымкент қаласы,

«Мектепке дейінгі дамыту орталығының мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сапасын қамтамасыз ету» бөлімінің әдіскері, п.ғ.м.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ ӨМІРЛІК МАҢЫЗЫ БАР ДАҒДЫЛАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа. Бұл мақалада ойын мектеп жасына дейінгі балалардың оқыту құралы ретінде қолданылатыны жөнінде айтылған. Қазақстанның алғашқы педагогтерінің бірі Нәзипа Құлжанованың, А.Байтұрсыновтың мектепке дейінгі тәрбиенің өзіндік ерекшелігі мен жүргізілу тәсілін сөз еткен пікірлері жазылған. Ойын арқылы өмірлік маңызы бар дағдылар қалыптасатыны түсіндірілген. Балалар ойын арқылы үйренетін тәжірибелері ұсынылған.

Түйін сөздер: өмірлік маңызы бар дағдылар

«Баланың ойыны қайсы, «жұмысы» қайсы, айыруға болмайды. Ойыны да – ойын, «жұмысы» да – ойын, бәрін ойын үстінде, ойын үшін істейді. Жас балаларға жақсы іс, дұрыс білім үйрету дегенде, мектеп балаларына сабақ үйрету үлкендерге іс үйрету сияқты емес, әлгі айтылған сияқты балалар табиғаты тілейтін жолмен үйрету айтылады. Яғни, баланы ойынға үйрету, қатыстыру арқылы ойыны қайсы, үйретуі қайсы екенін балалар айырмастай, сезбестей етіп үйрету деп білу керек», деп А.Байтұрсынов мектепке дейінгі тәрбиенің өзіндік ерекшелігі мен жүргізілу тәсілін сөз еткен.

Ойын баланың үйлесімді дамуы үшін аса маңызды болғандықтан, Біріккен Ұлттар Ұйымы оны әрбір баланың негізгі құқығын нақтылаған.

Балалар ойын арқылы дамиды. Баланы ерте жастан бастап өз бетінше білім алуға, үйренгенін қолдана білуге дағдыландыру аса маңызды. Педагогтің білімді өз бетінше, шығармашылықпен үйрену процесін дұрыс және тиімді ұйымдастыруы маңызды болып табылады. Л.Выготский сонымен қатар «мектепке дейінгі балалық шақты ерекше ұйымдастырудың» маңыздылығын атап көрсеткен.

Бала дүниеге келген сәттен бастап

үйрене бастайды, дегенмен шығармашыл ойлау, сыни ойлау, жағымды қарым қатынас және проблемаларды шешу сияқты балаға қажет жоғары деңгейлі дағдыларды қалай дамытуға болады, деген сұрақ туындауы мүмкін. Көп жағдайда назардан тыс қалатын тәсілдердің бірі ойын болып табылады. Ойын мектепке дейінгі ұйымда оқытудың негізгі түрі ретінде баланы дамыту тұрғысынан қажеттілігіне орай дамытуға арналған әр түрлі ойындар болуы мүмкін (үстел үсті ойыны, саусақ ойындары, мазмұнды-рөлдік ойындар, сөздік, қимылды қозғалысты, педагогтің жетекшілігімен жүргізілетін ойын, құрылымдалған, еркін ойын т.б.). Ойынды ойын-сауық ретінде қарастырып, іс-әрекетті таңдауды балалардың өз еркіне қалдыруға болады, егер де әрекет дұрыс ұйымдастырылса. Кез келген ойын мектепте, балалар ұйымынан тыс жерде және келешекте білім алуда пайдалы болатын нақты дағдыларды дамытуға бағытталуы керек. Сондықтан педагогтер ойын түрлерін, оның ішінде дамытушы ойынды таңдауға ерекше көңіл бөлуі керек, өйткені ойын барысында бала өзіне қажетті құзіреттіліктерді қалыптастырады немесе келешекте оқуда және өмірде қажет болатын дағдыларды меңгереді.

Балаларды тәрбиелеу мен үнемі оқытуда ойынды қолданылған дұрыс. Бала қоршаған ортаға белсенді араласа алмайтындықтан, өзіне жақсы таныс және өзінің санасында елеулі із қалдырған адамдарға еліктейді, сондықтан, ойын олардың негізгі әрекеті болып табылады. Ойын ойнау барысында балалар ересектерден көрген іс-әрекеттерді және қарым-қатынастарын бейнелейді. Бала анасының, әкесінің, педагогтердің образын таңдай отырып, олардың іс-әрекеттерін өзінше қайталайды. Ойынның қиялдан туған жоспары аса маңызды, өйткені ол болмаса ойын жүзеге аспайды. Ойындағы өмір қойылым түрінде жүзеге асырылады, ол эмоцияларға толы болады және бала үшін оның шынайы өміріне айналады.

Қазақстанның алғашқы педагогтерінің бірі Нәзипа Құлжанованың пікірі осы кезге дейін өзектілігін жоймаған «Мектептен бұрынғы тәрбие» (1923ж) және «Ана мен бала» (1925ж) кітаптарының авторы болып табылады.

Нәзипа Құлжанова мектепке дейінгі тәрбие ұйымының жұмыс мазмұнын, атқаратын қызметін атап, баланы тәрбиелеу мен өсірудегі ұлттық ойындардың ерекшеліктеріне тоқталады. 3-6 жас аралығындағы балалардың физиологиялық ерекшеліктерін-бала әлемін сөз етеді. Әсіресе, жас баланың айналаны білуге деген құмарлығын, сөйлеуге, сұрақтар беруге бейім болатынын, сол арқылы ойы өсіп, жетілетінін айта келе, баланың ойын дамыту үшін олардың сұрақтарын жауапсыз қалдыруға болмайтыны туралы құнды пікірлер жазған. Сондай-ақ, Нәзипа Құлжанова баланы табиғат аясында тәрбиелеудің, табиғат құбылыстары жайында үнемі әңгіме жүргізудің тағылымдық мәніне терең тоқталған.

Баланы ойын арқылы дамыту пікір күні бүгінге дейінде өзінің құндылығын жойған емес, себебі балабақшадағы кез келген режимдік сәтте, қабылдау кезеңінде, іс-әрекет табиғат аясына серуен жасауда, ұйқыға жатуда, ұйқыдан тұруда, дербес уақытта мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың маңызды бір әрекеті болып

табылады. Ойын арқылы баланың санасын оятып, қиялын өсіруге, әлеуметтенуіне ықпал жасауға болады. Сонымен қатар ойыншықтардың тәрбиелік рөліне ерекше мән берілген дұрыс. Ойын баланың қиялын өсіреді дегендей, «Ойнай білу дегеніміз-ойлай білуге үйрету» және «Балаға керегі – ойын. Ең мағыналы, пайдалы мектебі, бар қызығы ойын. Ойында бала көрген-білгендеріне еліктейді, үйренгендерін нығайтып, бекітеді», – дейді, Н. Құлжанова.

Мектепке дейінгі тәрбиенің басты бағыты баланың физикалық, танымдық, зияткерлік, коммуникативтік, шығармашылық, әлеуметтік дамуы болғандықтан, бала кез келген әрекетте ойнай отырып дамиды. Сонымен қатар баланы үйде ойынға бейімдей тәрбиелеудің маңызына назар аудару қажет. Әр балабақшада ойын бұрыштары жас ерекшеліктеріне сай болғаны жөн. Балалар бірігіп ойнай отырып, бір-бірінен үйренеді, еңбекке, тазалыққа, реттілікке, ұйымшылдыққа дағдыланады. (2021.15.03. № 137 қаулысымен бекітілген) ойын – баланың негізгі әрекеті және дамытудың негізгі құралы екені айтылған [1].

Ең кішкентай балалар, тіпті сәбилер де ойнауға бейім болады, олар дыбыстар мен қарапайым әрекеттерді қызығушылықпен зерделейді, сондай-ақ өздерін қызықтыратын заттарды зерттеуге қызығушылық танытады. Ойын арқылы балалардың бойында өмірлік маңызы бар дағдыларды қалыптастыруға болады. Ойын балалардың дамуы барысында оқытудың кең ауқымын қамти отырып, олардың эмоционалдық игілігін демеп отырады деп есептеледі. Ойын түрлерін оқыту әдісі ретінде қолдану балалардың танымдық қызығушылығын арттыруға ықпал етеді.

Ойын арқылы оқыту технологиясының негізгі элементтері:

- ойынның алдына нақты оқу мақсаты қойылады;
- нақты педагогикалық нәтижеге қол жеткізіледі;
- іс әрекет ойын тәртібіне бағынады;
- оқу материалдары ойын құралдары болып табылады. Ұжымдасқан қызмет

түрлерін ұйымдастыруға бағытталған ойын тәсілдері балаларға басқалардың пікірімен санасуды, ойын нәтижесін болжауды, өз бетінше белгілі бір іс-әрекеттерді жоспарлауды, мақсатқа жету жолдарын айқындауды үйретеді. Ойын түрлерін оқыту әдісі ретінде қолдану балалардың танымдық қызығушылығын арттыруға ықпал етеді.

Балалардың дербес ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, педагог балалардың іс-әрекетін мұқият басқарып отырғаны жөн. Ол балалардың біреуіне жаңа ойыншықпен ойнауды үйренуіне көмектеседі, енді біреуіне бірге доп ойнауды ұсынады, ал тағы біреуіне тыныш отырып ойнайтын ойын тауып бере алады. Әдетте кішкентай балалар, әсіресе, бірінші кіші жас тобының балалары жеке ойнағанды жақсы көретінін ескере отырып, педагог олардың жеке ойнауына мүмкіндік беруі тиіс, сонымен қатар балаларды бірлескен ойынға тартуға ұмтылуы керек. Әрбір бала ойнай алады, оған ойнауды үйретудің қажеті жоқ, тек баланың еркін ойнауына жағдай жасау керек [2].

Балалар ойын арқылы нені үйренеді?

Бала өзі үшін аса маңызды дербес әрекет ету сезімін дамытады. Бұл балаға әрекетін өз бетінше жасауына, өз мүмкіндігін сынап көруіне, қателіктер жасап, олардың салдарын түсінуіне мүмкіндік береді, өзінің жасаған іс-әрекетіне қана-ғаттану сезімін сезінуіне, сондай-ақ өзінің атқарған жұмысы үшін мадақтау алуына және өзінің пайдалылығын сезінуіне мүмкіндік береді. Бала өз өмірін бақылауды үйренуі маңызды. Балалық шақта бұл ойын арқылы жүзеге асады. Соның нәтиже бала ережелерді қадағалауды үйренеді, ал бұл оған келешекте ересек өмірінде көмектеседі. Балада іс-әрекетті таңдау еркіндігі пайда болады. Ойын барысында таңдау мүмкіндігін қамтамасыз ету арқылы біз баланы таңдау жасауға, оның салдарымен бетпе-бет келуге, шешім қабылдауға дағдыландырамыз.

Мұның бәрі келешектегі ересек өмірге дайындық болып табылады. Ойын арқылы

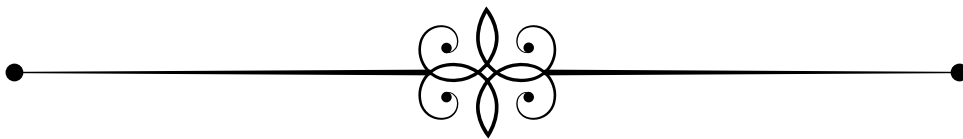
әлеуметтенуді үйренеді. Алғашында бала жалғыз өзі ойнайды, 2,5 жастан кейін ол қоғамға, басқа балаларға қызығушылық таныта бастайды. Ойын арқылы балалар қарым-қатынас жасауды үйренеді. Одан гөрі есейген шақта балалар кейбір ойын ережелерін өздері ойлап таба бастайды, мұндай ережелерді басқалармен бірлесе таңдайды, дәлелдерге сүйене отырып пікір таластырады, осы ережелерді саналы түрде ұстанады, тіпті ережелерді сақтамаудың салдарын да қарастыра алады [3].

Бұл балаларға қоғамның қалай жұмыс істейтінін, олардың қоғамда қалай жұмыс істеуі керектігін, жалпы ережелердің не үшін қажет екендігін түсінуіне мүмкіндік береді. Балалардың шынайы өмірде кездесетін әр түрлі проблемаларды шешуге үйрену керек. Балалар әрқашан өздерінің күнделікті тәжірибесіне (отбасында, аулада, мультфильмдерде) негізделген ойындарды ойлап табады. Олар өздері соған ұқсас сценарий жасап, оны ойын түрінде бастан өткізіп, осындай сценарийлер арқылы өздерін сынап көреді. Басқарылатын ойындар арқылы ересектер балаларға қауіп-қатерлер, өрт қаупі, баланы бейтаныс ересек адам алып кеткісі келетін және т.б. әртүрлі жағдайларда қалай әрекет ету керек екендігін үйрете алады.

Ойын мен оқу көбелектің екі қанатына ұқсайды – бірінсіз бірі болмайды. Зерттеулер көрсеткендей, ойын тәжірибесі жай ғана көңілді ойнау емес, сонымен қатар ойын оқуда және балаларды балалық шақтағы және ересек кезеңдегі әртүрлі қиындықтарға дайындауда маңызды және шешуші рөл атқара алады. Ойын ерте балалық шақтағы көптеген стратегияларға енгізілгенімен, тәжірибе көбіне артта қалуда, балалар есейген сайын үйде де, балабақшада көбіне ойын арқылы оқытудың маңыздылығына мән беру төмендей береді. Сондықтан, біз ойынды балалардың өміріне тікелей ықпал ететін адамдардың ойлауы мен іс-әрекетіндегі оқытудың өзекті саласы ретінде қарастыруымыз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін бекіту туралы;
2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы, 1-тарау, 3-4 тармақша, 3-тарау (Дамыту, тәрбиелеу және оқыту процестері тәсілдерін өзгерту) 24, 25, 26 тармақшалары;
3. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығының «Баланы ерте дамыту бағдарлары» бағдарламасы: Тыңдаушыға арналған нұсқаулық үшінші күн;
4. (Элконин Д.Б. Ойын психологиясы. М., 1999) 1 тарау, 14- 22 беттер.

Дробот Анна Александровна,
воспитатель детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ДИАЛОГОВОГО ОБЩЕНИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ПОМОЩЬЮ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. В статье рассматривается развитие коммуникативных навыков детей дошкольного возраста актуальна не первый год. Все чаще, как родители, так и педагоги сталкиваются с проблемами в развитии речи детей. Скучное «живое общение» приводит к тому, что дети затрудняются задавать вопросы и отвечать на них. А также описываются пути формирования навыков диалогового общения у детей дошкольного возраста через активные методы и приемы обучения.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, диалоговое общение, активные методы обучения, дошкольный возраст.

Дошкольный возраст является периодом всестороннего, интенсивного развития ребенка и ведущую роль в этом играют коммуникативные навыки. Они позволяют ребенку распознавать различные коммуникативные ситуации и правила действия в них, выстраивать в коммуникативной ситуации свое поведение.

Коммуникация – это первый вид социальной активности, она служит средством формирования навыков, развивает способности, характер, самосознание, личностные качества человека. Ребенок становится личностью в процессе общения при вхождении в общество, с которым взаимодействует в каждый момент своего существования. Все, что в совокупности представляет собой человек и изменчивые особенности личности, возникает благодаря общению и предназначено для общения [1].

Сформированность коммуникативных навыков у дошкольников, несомненно, очень важна и становится более очевидной, когда создается затруднение общения ребенка со сверстниками и взрослыми, возрастает

тревожность и нарушается процесс воспитания и обучения в целом. Именно развитие коммуникативных навыков является важнейшим направлением работы детских учреждений и необходимым условием в дальнейшей успешной учебной деятельности.

К сожалению, современные дети получают все меньше и меньше «живого общения» с родителями и окружающими. В их жизнь прочно вошли интерактивные игрушки, мобильные телефоны, планшеты и телевизоры, благодаря которым у детей не проявляется желание исследовать окружающий мир и коммуницировать с окружающими людьми. Гаджеты заменяют детям общение, как со взрослыми, так и друг с другом. Родители, в свою очередь, умиляются и восторгаются инновационными умениями своего ребенка, не осознавая, что упускают драгоценное время, время для живого общения. В результате дети поздно начинают овладевать связной речью, имеют проблемы с артикуляцией и скудный словарный запас, не владеют навыками монологической и

диалогической речи. Проблема общения и развития коммуникативных навыков детей дошкольного возраста изучается многими учеными, которые освещают данную проблематику с разных аспектов [1].

Проблема развития коммуникативных навыков дошкольников является одной из актуальных, поскольку считается условием полноценного развития личности. Одной из задач в развитии коммуникативных навыков детей дошкольного возраста, согласно Типовой учебной программе дошкольного воспитания [2] и обучения в средней группе является умение слушать и понимать речь взрослых, правильно использовать соответствующие формы речевой этики, строить диалог со взрослыми, слушать заданные вопросы и давать полные ответы, в старшей – совершенствовать диалогическую речь: приобщать к участию в беседе, обучать умению задавать понятные для участника диалога вопросы и давать полные, правильные ответы на поставленные вопросы (старшая группа), в группе дошкольной подготовки – побуждать к началу самостоятельного диалога с окружающими, внимательно слушать собеседника, правильно задавать вопросы и давать короткие или полные ответы на поставленные вопросы, вести себя культурно во время беседы, быть тактичным и спокойным [2].

Особое место в развитии личности дошкольника принадлежит диалогу, в котором проявляются и существуют межличностные отношения, содержательное общение всех сторон жизни. Диалог немаловажен для развивающейся личности дошкольника, он выступает в качестве школы для овладения речью, средством формирования социальных навыков ребенка. Непосредственное участие в диалоге осуществляется с помощью диалогической речи, овладение которой является главным условием полноценного развития ребенка и его жизненной активности.

Основным видом устной речи является речь, протекающая в форме разговора. Такую речь называют разговорной или

диалогической, которой свойственны наличие двух и нескольких участников, обменивающихся речью; более или менее быстрый темп речи, когда каждый ее компонент является репликой; присутствует сравнительная краткость реплик [3].

Формирование диалогической речи реализуется в процессе разговоров воспитателя с детьми в повседневном общении и в форме повседневных и специально подготовленных бесед воспитателя с детьми [1].

Диалогическая речь выступает как процесс речевого взаимодействия двух или более участников коммуникации, в котором речевое поведение каждого из участников в значительной мере определяется речевым поведением собеседника. В связи с этим диалогическую речь невозможно заранее спланировать. Процесс речевого взаимодействия в диалоге протекает спонтанно, чаще всего как реакция на высказывание собеседника. «Диалог характеризуется единой темой, сферой общения, единой речевой ситуацией и единым замыслом» [4, с. 110].

Развитию у детей навыков диалогового общения способствуют активные методы и формы обучения. Активные методы обучения – это система методов, обеспечивающих активность и разнообразие мыслительной и практической деятельности детей в процессе формирования навыков [5].

Активные методы обучения строятся на игровом действии, разнообразных коммуникациях, использовании опыта детей, групповой форме организации, вовлечении в процесс всех органов чувств, творческом характере обучения, практической направленности, движении, интерактивности, рефлексии.

К активным методам и приемам обучения относятся [5]:

- «Поздоровайся глазами»;
- «Добро в ладошках»;
- «Подари подарок другу»;
- «Самолетик пожеланий»;
- «Дерево ожиданий»;
- «Поляна снежинок»;

«Фруктовый сад»;
 «Компот»;
 «Солнышко и туча»;
 «Осенний сад»;
 «Парный выход»;
 «Составление кластера»;
 «Автобусная остановка»;
 «Улы»;
 «Инсерт»;
 «Карусель»;
 «Синквейн»;
 «Горячий стул»;
 «Ресторан»;
 «Мишень»;
 «Мозговой штурм»;
 «Горячий стул»;
 «Кубик Блума»;
 «Умный микрофон» и другие.

Рассмотрим некоторые активные методы обучения, применимые для формирования навыков диалогового общения у детей группы дошкольной подготовки [6].

Метод «Автобусная остановка»

Цель данного метода – научить детей обсуждать и анализировать заданную тему в малых группах. Участниками работы является вся группа или подгруппа воспитанников, которые делятся на группы по 4-6 человек. Группы распределяются по остановкам. На каждой остановке предложена дидактическая игра или задание по теме организованной деятельности. В течение нескольких минут дети в группах обсуждают и выполняют задание. Затем, по команде педагога группы переходят к следующей автобусной остановке. И так далее, пока все группы не посетят каждую автобусную остановку. Метод позволяет охватить всех детей и за короткий промежуток времени выполнить несколько заданий.

Метод «Карусель»

Метод представляет собой активный метод работы, в процессе которой образуются 2 кольца – внешнее и внутреннее. Внутреннее кольцо образуют неподвижно стоящие воспитанники, а во внешнем кольце дети через каждые 30 секунд меняются. Таким образом, они успевают проговорить за несколько минут несколько тем и постараться

убедить в своей правоте собеседника. Использование данного метода позволяет эффективно отрабатывать диалоги.

Метод «Мозговой штурм»

Данный метод (мозговая атака, «брейнсторминг») оперативно решает проблемы на основе стимулирования творческой активности. Детям предлагается высказать как можно большее количество возможных вариантов решения, затем из общего числа высказанных идей отбирают наиболее удачные, которые могут быть использованы на практике.

Метод «Горячий стул»

Метод позволяет быстро проверить теоретические знания воспитанников (ребенок отвечает на вопросы). Можно использовать парную работу, два ребенка отвечают на вопросы, кто быстрее или они могут задавать вопросы друг другу. Лучше всего, когда вопросы задают сверстники. Педагог наблюдает и оценивает качество вопросов и ответов. Уметь задавать краткие, точные, понятные вопросы – это тоже искусство. Желательно задавать вопросы, на которые можно ответить быстро и кратко, так как вопросы, требующие развернутого ответа, занимают много времени. Подходит для всех возрастных групп.

«Кубик Блума»

Представляет собой обычный картонный кубик, на гранях которого расположены опорные картинки, которые позволяют сориентироваться ребенку для формулирования правильного ответа. Главная цель использования приема заключается в закреплении материала, умении анализировать полученные знания и использовать их на практике.

Например, с помощью вышеизложенных активных методов обучения для формирования у воспитанников навыков диалогового общения по теме «Зима» можно организовать следующие игры:

Дидактическая игра «Времена года»

Цель: систематизация знаний о времени года «Зима»; развитие навыков диалогового общения, умения работать в команде.

Ход игры: Дети задают друг другу вопросы

и отвечают на них. На столе дидактический материал на тему «Зима», который помогает детям в составлении вопросов и формулировке ответов. Примеры вопросов:

- Что бывает зимой?
- В какое время года идет снег?
- Лепят ли дети летом снеговиков?
- Почему зимой реки покрываются льдом?
- Зимой ночь короче дня?
- Какую одежду люди носят зимой?
- Как люди помогают птицам зимой?
- Почему нельзя кататься на санках летом?
- Что можно сказать о солнце зимой?
- Как зимуют звери в лесу? и т.п.

Дидактическая игра «Путаница»

Цель: систематизация знаний о времени года «Зима»; развитие коммуникативных навыков, умения работать в группах, внимательности.

Ход игры: Детям представлена зимняя картина, в которой художником допущены ошибки (зеленые листья, цветы, девочка в купальнике и т.д.). Они обсуждают в группе, какие ошибки присутствуют на картине, выслушивая каждый ответ и дополняя друг друга.

Дидактическая игра «Исправь ошибку»

Цель: развитие внимательности, коммуникативных навыков диалогового общения.

Ход игры: Педагог или ребенок озвучивает какое-либо утверждение, не соответствующее истине. Дети должны заметить ошибку, исправить ее и объяснить, почему они так считают. Например: Зимой Никита купается в озере. Зимой на деревьях набухают почки. Летом на улице морозно и идет снег. Зимой птицы возвращаются из теплых стран в родные края. Осенью дети катаются на санках, лыжах, коньках и лепят снеговиков (и т.п.).

Дидактическая игра «Телефонный разговор»

Цель: формирование навыков диалогового общения.

Ход игры: В игре принимают участие 2 детей, количество пар неограниченно. Дети, разговаривая по телефону, рассказывают друг другу о приметах зимы. Игру лучше всего организовать с помощью метода «Карусель».

Дидактическая игра «Отвечай быстро»

Цель: закрепление умения внимательно слушать собеседника, формирование коммуникативных навыков.

Ход игры: Педагог или ребенок, становясь в круг вместе с детьми, бросает мяч по кругу, называя любое явление и предмет, относящиеся к теме «Зима». Ребенок, поймавший мяч называет один любой признак, подходящий к заданному слову. Например: снег – белый, метель – сильная, снеговик – большой, лед – скользкий, горка – снежная, сани – быстрые и т.д.

Организованная деятельность, направленная на формирование навыков диалогового общения с использованием активных методов обучения интересна не только для дошкольников, но и для педагогов. Дети имеют свои особенности, зачастую они не могут совладать со своими эмоциями, поэтому при использовании активных методов обучения допускается рабочий шум при обсуждении проблем. Активные методы необходимо вводить постепенно, воспитывая у воспитанников культуру дискуссии и сотрудничества.

Таким образом, использование активных методов обучения позволяет обеспечить эффективную организацию учебного-воспитательного процесса, способствует формированию коммуникативных, познавательных, социально-эмоциональных, творческих и физических навыков.

Список литературы:

1. Алексеева М.М. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: Учебное пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 130 с;
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения. Приложение 1 к приказу исполняющего обязанности Министра образования и науки РК от 12 августа 2016

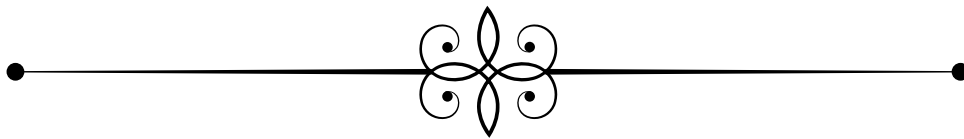
года № 499;

3. Винокур Т.Г. О некоторых синтаксических особенностях диалогической речи. – М.: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, 1953. – 120 с;

4. Исаева Ж.К. Роль диалога в формировании языковой компетенции и коммуникативной стратегии / Вестник КазУЭФМТ. – 2015. – №4. – С. 109-115; <http://vestnik.kuef.kz/web/uploads/file-vestnik/d2f8b685b91e37f8bdf6d5f8a8ce9d37.pdf>

5. Хромова Т.Н. Активные методы обучения. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://tatianakhromov.ucoz.ru>;

6. Активные методы обучения. Электронный курс. Международный Институт Развития «ЭкоПро». Образовательный портал «Мой университет». [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.moi-universitet.ru>.

Халикова Гульнара Сембаевна,
руководитель ясли-сада № 26,
магистр педагогических наук,
г. Экибастуз, Павлодарская область

ЭФФЕКТИВНОЕ ПРИМЕНЕНИЕ РОБОТОТЕХНИКИ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Аннотация. В этой статье рассматривается о достижениях детей в сфере IT знаний. Также отмечают эффективное применение технологии робототехники для развития индивидуальных способностей детей в детском саду.

Ключевые слова: программирование, LEGO – конструктор, робототехника, STEM-кабинет, робо-конструктор, конструирование.

Робототехника – это научная и техническая база для проектирования, производства и применения роботов.

Робот – это машина, которую с помощью стороннего интеллекта возможно «обучить», точнее сказать – по аналогии запрограммировать компьютер, т.е. прописать набор действий, выполняемых непосредственно роботом [1]. Роботизированная машина способна выполнять разнообразные функции, производить огромное количество движений и заданий, а также реагировать на изменения в окружающем мире. Операциями робота управляет непосредственно сам микропроцессор, запрограммированный на четкие действия и определенный алгоритм. Если в работе робота происходит сбой, то его можно быстро перепрограммировать на выполнение нового задания либо внести изменения в действующую программу. Действия робота выполняются только в соответствии с заложенной в него программой, т.е. он следует точной инструкции, алгоритму [1].

Для развития инженерного потенциала малышей в дошкольных организациях методика преподавания основывается на применении образовательного конструктора на занятиях по конструированию и робототехнике [2].

В ясли-саду № 26 города Экибастуза с 2019 года работает STEM-кабинет, в нем созданы условия для развития индивидуальных, творческих способностей детей. Кабинет оснащен роботами нового поколения:

- набор дошкольной робототехники Brain;
- робототрек Малыш;
- FicherTechnik без программирования с управлением через USB и магнитную карту;
- набор для развития навыков программирования Робот-мышь;
- робо-конструктор ROBO UARO;
- Умная пчелка;

Ботлик.

Это дало возможность творческим педагогам применять LEGO-конструкторы в образовательном процессе в группах, начиная со среднего дошкольного возраста [3].

Начиная с простых фигур, ребёнок продвигается всё дальше и дальше, а, видя свои успехи, он становится более уверенным в себе и переходит к следующему, более сложному этапу обучения.

В старшей возрастной группе свои замыслы и проекты моделей дети могут создавать в виртуальном конструкторе LEGO.

В дошкольной группе дети начинают осваивать азы робототехники в компьютерной среде LEGO WeDO и программировании.

Воспитанник ясли-сада № 26 города Экибастуза Нурмагамбет Алимжан собрал робота нового поколения из набора дошкольной робототехники FISCHERTECHNIK программирования, управлением через USB [4].

Одной из форм внедрения в дошкольные организации IT знаний, навыков конструктивного мышления является обучение детей с помощью соревновательной дошкольной робототехники.

Наши воспитанники являются активными участниками и призерами республиканских, областных городских соревнований.

В рамках Года ребенка на базе нашего сада был организован и проведен городской конкурс видеопроектов «Юный экскурсовод» среди воспитанников дошкольных организаций. Участниками межрегионального конкурса по робототехнике и леги-конструированию для детей дошкольного возраста была представлена категория «Город будущего нашей страны».

В рамках образовательного проекта «Звездный путь» наши воспитанники участвовали в Казахстанском дистанционном Чемпионате по дошкольной робототехнике и программированию «Жас ғарышкер». За звание чемпиона боролись 35 команд из 19 городов и районов Казахстана. Около 100 участников соревновались в двух категориях. Наша команда во главе с тренером Черезденовой А.С. участвовала в категории соревновательной алгоритмики «Robotmouse» и в творческой категории «Космогород».

Организаторами ОФ «Федерация развития робототехники «SATURN» с целью популяризации робототехники среди дошкольников и школьников Павлодарской области проводился Чемпионат по робототехнике «ROBOSATURN-2021», воспитанники ясли-сада № 26 были участниками в категории Робомышь «SMART ROBOT MOUSE» [5].

Руководитель ясли-сада Халикова Г.С. – автор ряда методических трудов: учебно-методического пособия «Современное LEGO–конструирование, образовательная робототехника в рамках «STEM–образования»; программ по робототехнике по теме «Путешествие с Wedoшей и робототрек»; статей по робототехнике «Семья и семейные ценности» в Республиканском

педагогическом журнале «Балабақша: тәрбиелеу және оқыту», «Робототехника в ДО» в Республиканском научно-методическом педагогическом журнале «Қыркүйек»; участник Первой ежегодной международной научно-практической конференции «Воспитание и обучение детей младшего дошкольного возраста» (сертификат); тренер по соревновательной дошкольной робототехнике; региональный судья в категории «ROBOT MOUSE» и «КОСМОГОРОД» Центра образовательных технологий «Kazdidac».

Опыт работы коллектива ясли-сада освещен в городских, областных и республиканских газетах и журналах, на страницах Instagram, Facebook ясли-сада, также на ТВ г. Экибастуза, которые были приглашены для ознакомления с робототехникой в дошкольной организации и функционирующим кабинетом робототехники. Занятиях по робототехнике помогут ребенку в дальнейшем легко осваивать математику, физику, биологию, черчение и другие предметы. Занятия по робототехнике развивают мелкую моторику, пространственное воображение, коммуникабельность, умение планировать и работать в команде.

Таким образом, внедрение образовательной робототехники в воспитательно-образовательный процесс дошкольных образовательных организаций решает задачи всех образовательных областей, определенных в программах дошкольного образования. Оно позволяет интегрировать инновационные технологии и существенно повышает мотивацию дошкольников к поиску технических решений актуальных для них жизненных проблем. Существенным преимуществом является то, что результат образовательной деятельности с использованием робототехнических образовательных наборов можно представить не только внутри дошкольной организации, но и на республиканских, а также международных соревнованиях.

Список литературы:

1. Рязанова З.Б., Сорокин С.С., Солин С.В. Применение образовательной робототехники в обучении детей с раннего возраста // *Современные проблемы науки и образования.* – 2020. – № 3; – <https://science-education.ru/ru/article/view?id=29799>;
2. Юревич Е.И. *Основы робототехники.*-М.: Издательская группа ВHV, 2022;
3. Даль Э.Н. *Простая электроника для детей.*-М.: Лаборатория знаний, 2021;
4. Корягин А.В. *Образовательная робототехника (Lego WeDo), Сборник методических рекомендаций и практикумов.* -М.: ДМК Пресс, 2016;
5. Дубовик Е.В., Русин Г.С., Иркова Ю.А. *Привет, робот! Моя первая книга по робототехнике.* – М.: Наука и техника, 2018.

Г.Л. Поцелуева,
воспитатель детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

КАК УСЛЫШАТЬ «ГОЛОС РЕБЕНКА»? ТЕХНОЛОГИЯ «ГОВОРЯЩАЯ СТЕНА»

Аннотация. В статье представлены современная технология «Говорящая стена», опыт и рекомендации по организации развивающей предметно-пространственной среды в группе дошкольной организации для создания условий творческого самовыражения и самостоятельной игровой, познавательной, активности детей, а также реализация «принципа участия ребенка».

Ключевые слова: развивающая предметно-пространственная среда, современные технологии, «голос ребенка», «говорящая стена».

Современный ребенок имеет право на выражение своих взглядов и мыслей. В дошкольных организациях очень мало участия детей в планировании своей жизни, недостаточно слышен «голос ребёнка», редко воспитательно-образовательный процесс и деятельность детей организованы так, что ребёнок может себя выразить, проявить свою творческую самостоятельность – очень часто дети просто воспроизводят образец. Это большая проблема, потому что именно в дошкольном возрасте закладываются основы умения выражать себя, свои чувства и мысли, быть в контакте с собой.

Взрослый призван обеспечить богатство предметно-пространственной среды, чтобы максимально развернуть самостоятельную детскую активность, не навязывая ребенку готовых шаблонов. Эта идея находит выражение в понятии «голос ребенка». «Голос ребенка» проявляется в постановке вопросов, в умении передавать свои мысли в рисунках, в воплощении своего замысла, в планировании своих идей [1]. Ребенку важно почувствовать и понять, что его мнение слышат и уважают, а идеи и замыслы ценят и принимают. Дети уже личности и должны обладать правом высказывания

и должны получить этот опыт уже в дошкольном возрасте. И именно поэтому дети должны быть окружены своими творческими работами – свидетельствами своей состоятельности. Записи текстов, фотографии, хроники событий, в том числе видео нужны ребенку, чтобы он видел свой рост и свою продуктивность. Это важно, чтобы уметь ставить цели (в том числе по своему развитию - хочу научиться) и оценивать (я научился, а тут почти уже научился). Именно для этого нужны (в свободном доступе у ребенка) свое портфолио, которое можно перебирать – листать – вспоминать [1]. Именно, для этого нужны «говорящие стены», где вывешиваются, кроме иллюстративного материала, и детские работы: маленькому человеку важно видеть свою продуктивность и тогда произведения сразу начинают «работать» - призывать и самого автора, и других детей.

Одним из элементов развивающей предметно-пространственной среды является технология «Говорящая стена». Суть его заключается в том, что ребенок, получая необходимые знания, имеет право выбора при планировании своей деятельности и конструктивном использовании

информационного ресурса. Основная идея технологии «Говорящая стена» – создание системы визуализации знаний и процесса погружения в образовательную среду дошкольников, превращение обычной среды в обучающую и «воспитывающую».

Целью технологии «Говорящая стена» в детском саду является создание условий для полноценного развития дошкольников в соответствии с Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения, которая направлена на «целостное развитие и раскрытие потенциала каждого ребенка на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом его интересов, особенностей и потребностей» [2, с. 2]. Задачи технологии «Говорящая стена» состоят в создании:

- условия для самовыражения и творческого развития;
- условия для проявления речевой и познавательной активности детей;
- комфортной среды пребывания ребенка;
- благоприятных условий для восприятия и созерцания, привлечения внимания детей к красоте природы, предметам декоративно-прикладного искусства, книжным иллюстрациям, живописи.

«Говорящая стена» – инструмент, который позволяет необычным образом изменить развивающую предметно-пространственную среду ДО, своеобразный живой экран. Интерактивная стена дает возможность ребенку совместно со взрослым участвовать в создании окружающей среды, которая может изменяться и легко трансформироваться, быть гибкой и подвижной, исходя из запросов ребенка.

Технология «Говорящая стена» включает в себя сенсорную, развивающую, интерактивную стены в предметно-развивающей среде группы. На стенах крепятся магнитные доски, ковровое полотно, кармашки, прищепки, вкладыши, ТСО, игры, игровые фишки и различные тематические картинки. Главная составляющая – магнитная доска с различными элементами: прищепками, лесками, наборным полотном

и тканью с лентой-липучкой, вкладышами и втулками и так далее. Вокруг доски на стене можно закрепить прищепки, что увеличит развивающее пространство группы и повысит его вариативность.

Такой способ организации пространства стены позволяет педагогу разместить больше информации, что повышает развивающий потенциал игр и организованной деятельности детей [1]. В специальных полочках и кармашках на развивающей стене размещается разнообразный материал: стикеры, бумага, фломастеры, цветная изолента, фишки, магниты и так далее. Для изготовления игр и пособий можно использовать плёнки для ламинирования и магнитную плёнку. Обязательное приложение к играм – карточки, образцы, схемы, карты-алгоритмы. Они особенно нужны старшим дошкольникам, которым трудно обойтись без подсказки и помощи.

«Говорящая стена» должна реализовать «принцип участия ребенка». Практика включения голоса ребенка возможна в окружении, где дети чувствуют свободу участия на уровне выбора, поэтому технология «Говорящая стена» открывает возможность разворачивания пространства детской реализации, где ребенок мог бы воплотить свои идеи. Здесь можно отмечать детские идеи, гипотезы и теории, отмечать ситуации, которые могут привести детей к новым открытиям и знаниям. То есть, обучение идёт от вопросов, ситуаций и тем, которые заинтересовали детей. Поняв, как ребенок видит мир, мы можем построить действительно индивидуальное образование: оттолкнувшись от его вопроса, от его ответа, схемы, идеи, плана.

«Говорящие стены» активно используются в текущей работе группы. Здесь размещается материал в соответствии с временами года, по тематическим неделям, фотографии, где отражена вся жизнь детей в условиях детского сада. Затем, в свободном доступе остаются карточки, наглядный материал по теме. Дети в самостоятельной деятельности имеют возможность действовать с материалом, играть, исследовать. Дети рассматривают

фотографии своих игр, занятий, рисунков, и это побуждает их возвращаться к ним снова и снова. Таким образом, инициатива исходит не от взрослого, а от ребенка. Везде на уровне глаз детей множество разнообразной информации о них самих. В каждой группе работа индивидуальна и исходит от потребностей детей. Важная и понятная информация способствует поддержке детской активности, инициативы; сменяемость информации делает развивающую среду вариативной.

При реализации различных видов проектов широко применяется визуализация работы. Обновляя и дополняя материалы по теме, создаётся ситуация «погружения» в проект, когда дети окружены информацией и продуктами проектной деятельности. Таким образом, могут составляться карты мышления по методике Тони Бьюзена, которые представляют собой визуальный, целостный образ рассматриваемой проблемы [3]. Такой подход позволяет дошкольникам постоянно находиться в проекте, вспоминать все его этапы, возвращаться к ним, углублять и расширять тему.

«Говорящая стена» широко используется в режимных моментах. Здесь могут быть размещены различные схемы одевания и мытья рук, сервировки стола, планирования на день и т.д., расписание занятий, составленное с помощью детей с обозначениями в виде картинок, схемы. Каждый ребенок может самостоятельно узнать, чем сегодня будут заниматься дети и поделиться информацией с товарищами. Далее обговаривается план действий на текущий день, договариваются, кто за что будет отвечать, назначаются дежурные и распределяются трудовые поручения. Это позволяет детям почувствовать себя частью сплоченной команды, помогает осознать свою принадлежность к коллективу, учит уважительному отношению к сверстникам и старшим.

Целью организации технологии «Говорящей стены» в приемной детского сада стало развитие коммуникативных навыков и эмоционального интеллекта

- каждый ребенок может выбрать способ приветствия, отметить свое настроение в начале и в конце дня. Такой вид работы устанавливает атмосферу доверия, задает тон для благоприятного общения в течение дня, устанавливает эмоциональный контакт между участниками беседы.

Дети в ходе работы у «Говорящей стены» и во время утренней встречи учатся высказывать свое отношение к чему либо, комментировать свои высказывания и действия, регулировать свое поведение, следовать установленным нормам и правилам. Налаживать контакты со сверстниками.

Здесь же располагается «Коробка вопросов», в которую дети могут складывать в виде записок, рисунков интересующие их вопросы и идеи. В конце недели проводится обсуждение вопросов в форме познавательно-делового общения. На часть вопросов помогают ответить друзья, часть вопросов требует более глубокого изучения и преобразуется в своеобразное домашнее задание для подбора материала, некоторые вопросы перерастают в творческие и обучающие мини-проекты. Метод «Коробка вопросов» развивает умение обмениваться знаниями и опытом, мотивирует на получение новых знаний. Особое значение приобрела «Говорящая стена» при изучении языков. Языковое погружение легче дается детям, когда весь материал, размещенный на «Говорящей стене», также дублируется на другом языке.

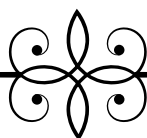
Данную технологию можно использовать, как элемент любой организованной детской деятельности. Здесь размещаются мнемотаблицы, схема для составления синквейна, памятки, иллюстративный материал по теме, задания для детей в конвертах, результаты опытов и наблюдений, материал для рефлексии. Главное преимущество «Говорящей стены» в том, что дети могут самостоятельно в свободное время пользоваться материалами. В свободном доступе детей пособия, раздаточные материалы, иллюстрации, тематические картинки [4]. Повесив на трубе

рулон обоев возможно организовать зону творческого самовыражения прямо на стене, конец рулона пропустить под неплотно закрепленной на стене рамкой. Прямо на стене рядом с бумагой расположить контейнеры с материалами для рисования: восковые мелки и фломастеры, так как они значительно мягче при нажатии, чем цветные карандаши, оставляют более толстые и яркие линии. Во время индивидуальной работы рисование на стене позволяет переключить внимание детей на творческую деятельность, дать выход энергии, отвлечь от конфликтной ситуации, увлечь пассивного или загрузившего ребенка [5].

Таким образом, правильно организованная «Говорящая стена» дает детям возможность проявить инициативность и активность, почувствовать себя в своем пространстве полноправными хозяевами, осознать свою значимость, ощутить свое участие в общем деле, помогает педагогу ненавязчиво расширить и закрепить полученные детьми знания, сделать образовательную деятельность яркой и динамичной, при этом проявить педагогическое мастерство и креативность. Самое главное в детском саду – ребенок. Его надо слышать и слушать. Тогда выпускником детского сада будет здоровый, творческий, самостоятельный и счастливый ребенок.

Список литературы:

1. Атемаскина Ю. В. *Современные педагогические технологии в ДОУ.* – М.: Детство-Пресс, 2011. – 112 с.
2. Об утверждении Типовых учебных программ дошкольного воспитания и обучения: Приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 августа 2016 года № 499, с изм. от 14.10.2022. – <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235/history>
3. Могильникова С. В. *Интерактивная стена как элемент предметно-развивающей среды в дошкольном образовательном учреждении // Международный образовательный портал.* – <http://www.maam.ru/detskijasad/vystuplenie-na-temu-interaktivnaja-stena-kak-yelement-predmetno-razvivayuschei-sredy-v-doshkolnom-obrazovatelnom-uchrezhdeni.html>
4. Стафурова Е. *Интерактивная стена как элемент предметно-развивающей среды в дошкольном образовательном учреждении // Учительская газета.* – http://www.ug.ru/method_article/1104
5. Шакирова Е. *Из горизонтали – в вертикаль // Дошкольное воспитание.* – 2017. – № 09. – С. 17-22.

Актанова Рабига Жаксылыковна,
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
№ 20 көптілдікті дамыту орталығы
сәбилер бақшасының меңгерушісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ

Аңдатпа. Мақалада мектепке дейінгі мекемелерде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды дамытуға бағдарланған тәсілдің мәселелері ашылған. Дамуының әртүрлі психофизикалық ерекшеліктері бар балалармен жұмыс істеу әдістері ұсынылған. Инклюзивті білім берудің кемшіліктері көрсетілген.

Түйін сөздер: инклюзивті білім беру, бейімделу, балабақша, түзету жұмысы, ата-ана, психолог, ойын терапиясы, түзету педагогикасы.

Әр баланың дені сау құрдастарымен сапалы білім алуға құқығы бар. Тәрбиелеу-оқыту процесінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар оқу ақпаратынан басқа, қоғам-да толық өмір сүру мүмкіндігін, қосымша білім берудің, бос уақытты өткізудің әртүрлі түрлерін, яғни әлеуметтенуді ала алады. Қазіргі білім беру ұйымдарында бұл проблемаларды инклюзивті білім беру шешеді.

Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының аумағында инклюзивті білім беру Қазақстан Республикасының Конституциясымен, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңымен, «Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары туралы», конвенциясымен «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы», «Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» заңдармен реттеледі.

Мектепке дейінгі мекемедегі инклюзивті білім беру балаларға қажетті түзету-педагогикалық және медициналық-әлеуметтік көмек көрсетуге, ата-аналарды консультациялық көмекпен қамтамасыз етуге, қоғамды ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы қабылдауға дайындауға мүмкіндік береді. Инклюзивтік

білім берудің негізі барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін ерекше жағдай жасайтын балалардың кез келген кемсітушілігін жою болып табылады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды дамытуға жеке тұлғаға бағытталған көзқарас мәселесі мектепке дейінгі педагогиканың теориясы мен тәжірибесінде маңызды мәселелердің бірі болып табылады [3,8-6].

Мектепке дейінгі ұйымда инклюзивті білім берудің негізгі мақсаты мен міндеттері дамудың әртүрлі психофизикалық ерекшеліктері бар балаларды бірлесіп, тәрбиелеу және оларға білім беру үшін жағдайларды қамтамасыз ету және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға заманауи мектепке дейінгі сапалы білім мен тәрбие алуға, жеке тұлғаны жан-жақты үйлесімді дамытуға мүмкіндік беретін, баршаға арналған және кедергісіз орта үшін осындай білім беруді дамыту кеңістігін ұйымдастыру болып табылады. Балалардың, ата-аналардың қамтамасыз ету. Барлық тәрбиеленушілерге балабақша ұжымының өміріне толық көлемде қатысуға мүмкіндік жасау.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар бала

өз бетінше білім алуға, ақпаратпен жұмыс істей білуге, оны ынталандыруға, әртүрлі салаларда туындайтын проблемаларды көруге және шешуге үйренуі керек. Сондай-ақ, тәрбиеленушілердің физикалық немесе психикалық дамуындағы ауытқуларды білікті түзету және денсаулық жағдайындағы ауытқулары бар балаларды біртұтас білім беру кеңістігіне біріктіру тұрғысынан міндеттерді бөліп көрсету керек. Осылайша, инклюзивті білім берудің мақсаттары мен міндеттері үш деңгейдегі міндеттер жүйесі ретінде тұжырымдалуы мүмкін: түзету (дамудың ауытқулары мен бұзылыстарын түзету, даму қиындықтарын шешу); профилактикалық (дамудың ауытқулары мен қиындықтарының алдын алу); дамыту (оңтайландыру, ынталандыру, даму мазмұнын байыту). Тек аталған міндеттердің бірлігі ғана инклюзивті оқыту мен түзету-дамыту бағдарламаларының сәттілігі мен тиімділігін қамтамасыз ете алады. [5,14-бет].

Толық инклюзияны жүзеге асыру үшін жалпы білім беру мекемесінде мүмкіндігі шектеулі балалардың бейімделу процесін жеңілдетуге бағытталған арнайы бағдарламалар және мектепке дейінгі ұйымның арнайы ұйымдастырылған білім беру және білім беру ортасы қажет.

Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде бағдарламалар әзірленеді, онда келесі ережелерді ескеру қажет:

- әр баланың жеке ерекшеліктері негізінде білім беру қызметін құру;
- балалар мен ересектердің жәрдем көрсетуі мен ынтымақтастығы, баланы білім беру процесінің толыққанды қатысушысы ретінде тану;
- әртүрлі іс-әрекетте баланың танымдық қызығушылықтарын қалыптастыру;
- шарттардың, талаптардың, әдістердің жас ерекшелігіне және даму ерекшеліктеріне сәйкестігі.

Қызметтің маңызды қағидаларының бірі – ата-аналар, педагогтер, тәрбиешілер, бала арасындағы бірлескен және қосымша серіктестік. Балаларға арналған жеке бағдарламаларды құру жөніндегі персонал мен команда.

Әр балаға арналған бағдарламаның жеке дамуын құруды алгоритм бойынша мамандар тобы жүзеге асырады.

Команда құрамына мыналар кіреді:

- тәрбиешілер – анкеталар кешені арқылы ата-аналар, бала және оның қажеттіліктері туралы ақпарат жинауды жүзеге асырады;
- педагогтер – осы пәннің даму деңгейін анықтайды және пән бойынша бағдарлама жасайды;
- психолог – дамыту бойынша терең психологиялық зерттеу жүргізеді: көру қабылдау, есте сақтау, зейін, ойлау, қарым-қатынас дағдыларын, коммуникативтік көрсеткіштерін;
- дене шынықтыру нұсқаушысы – баланың қозғалыс аппаратының дамытуын ұйымдастырады;
- логопед – сөйлеу дамуын түзетеді.

Ата-аналар – баланы оқыту және тәрбиелеу бойынша құрылатын бағдарламаның теориясы мен практикасының орталығында.

Отбасының басты мақсаты балаға қиындықтарды жеңуге көмектесу, сондықтан пікірлестер тобы ата-аналардың оларды жеңе алатындығына сендіреді.

Инклюзивті білім беруді ерте жастан бастау керек, яғни дамуында проблемалары бар балаларды балабақша топтарына белсенді түрде қосу керек. Ол үшін топта қажетті ортаны құру керек. Ол қолжетімді және дамушы болуы керек. Инклюзивті мектепке дейінгі ұйымында барлық іс-әрекеттерді, ойын терапиясын, музыкалық терапияны өткізу үшін жақсы заманауи жабдықтар болуы керек. Мектепке дейінгі ұйымда жақсы дайындалған мамандар тобының болуы маңызды. Тәрбиешілер, психологтар, логопедтер, музыка жетекшілері түзету педагогикасының әртүрлі салаларының әдістерін және денсаулық сақтау технологиясының элементтерін игеруі керек, өйткені білім беру жүйесінде қандай реформалар болмасын, олар белгілі бір орындаушы-педагогтерге артылады. Педагог практикада негізгі инновацияларды жүзеге асырудағы негізгі тұлға болып табылады. Әр түрлі психофизиологиялық бұзылулары

бар балаларды жалпы білім беру топтарына тікелей қосу ұйымдары мен балабақша мамандарының жауапкершіліктері арта түседі. [8,28-бет].

Балабақша тәрбиешісінің мамандығы ерекше, ол басқа педагогикалық мамандықтардан ерекшеленеді, өйткені мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиеші педагогтері балаларды бақылап қана қоймайды және білім беру қызметін жүзеге асырады, сонымен қатар оларды ұйымдастырылған іс-әрекеттер, әңгімелер, ән айту арқылы үнемі тәрбиелейді. Бұл баланы білім, мәдени құндылықтар және коммуникативті өзара әрекеттесу әлеміне енгізетін отбасынан кейінгі бірінші тәрбиеші. Балабақша тәрбиешісі өскелең ұрпақтың дене, ақыл-ой, адамгершілік, еңбек және эстетикалық дамуы бойынша жұмысты ұйымдастырады және жүргізеді. Мектепке дейінгі ұйым педагогтері балаларды мектепке дайындайды, ауызша есептеу, дыбыстық талдау және синтездеу, әріптер мен сандарды тану, сурет салу, мүсіндеу, құрастыру дағдыларына үйретеді; балалардың коммуникативтік біліктерін, ойлау қабілетін, байқағыштығын, дербестігін дамытады, өнер туындыларымен, этикалық нормалар мен ережелермен таныстырады.

Тәрбиешінің міндетіне балалардың денсаулығын нығайту және оларды еңбекке баулу; ата-аналарға оқыту, тәрбиелеу, әлеуметтік қалаулы қасиеттерді (жауапкершілік, достық) қалыптастыру және балалардың қабілеттерін дамыту мәселелері бойынша кеңес беру кіреді.

Инклюзивті білім беру әрқайсысынан тұрақты шығармашылық үлесті талап етеді, білім берудің шығармашылық процесіне оның барлық қатысушылары-педагогтер, ата-аналар, балалар, әкімшілік кіреді.

Тәрбиешілер материалдармен жұмыс жасаудың әртүрлі тапсырмаларын ойлайды. Тапсырмалар балалардың қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне байланысты өзгеруі мүмкін. Тапсырмалар баланың даму деңгейін ескеруі керек. Заттық-кеңістіктік ортаны ұйымдастырудың негізгі міндеті-баланың тәуелсіздігі мен белсенділігінің көрінісі

үшін жағдай жасау, сондықтан педагогтің рөлі-бұл белсенділікті ынталандыру, бірақ жетекші рөл атқармау. Тағы бір міндет үшін мүмкіндік ұсынуға өз мүддесін бірлескен қызмет және ойын құрып, сол арқылы дамытудың алғышарттары әлеуметтік қабілеті-іскерліктер келісіп, ымыраға салып, белсенділік орындауға және әр түрлі әлеуметтік рөлдерді, өзара көмек көрсетуге және қолдауға, өзіне жауапкершілік пен көшбасшы рөлін, меңгеру тапсырмаларын орындау.

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыру үшін әлеуметтік модель қағидаттарына сүйене отырып, білім беру жүйесінің өзін өзгерту қажет, қоғам балалар мүгедектігіне және дамудағы ерекшелікке қатысты жағымсыз көзқарастарды еңсеріп, оларға әлеуметтік өмірдің барлық салаларына толыққанды қатысуға тең мүмкіндіктер беруі қажет. [2,25-бет].

Осылайша, инклюзивті білім беру ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ғана емес, бүкіл білім беру жүйесінің дамуының келесі қадам болып табылады. Қазіргі уақытта мектепке дейінгі білім беру жүйесіне енгізілген кезде балабақшалардағы инклюзия неғұрлым қол жетімді және нақты болады. Педагогтер мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыстың интеграцияланған формаларын кеңінен енгізе отырып, мектеп жасына дейінгі балаларды оқытудың фронтальды түрлерінен босайды. Вариативтілік қағидаты бойынша дамушы орта қалыптасуда, оқу материалын ұсынуда жеке көзқарас жүзеге асырылуда, баланың өзіндік белсенділігі дамуда, білім беру бағдарламаларын модульдік ұйымдастыру енгізілуде. Мұның бәрі білім беру қызметінің жоғары тиімділігіне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

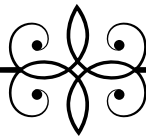
Инклюзивті білім берудің кемшіліктері – қоғамның мүмкіндігі шектеулі адамды қабылдауға психологиялық дайын еместігі, мұндай адамдар мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау және қамтамасыз ету жүйесінің жетілмегендігі. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс

істеу проблемасын шешудегі қиындық білім беру мекемелері мамандарының кәсіби қабілетсіздігімен, қоғамда мұндай балалардың қоғам өміріне тең дәрежеде қатысатын мүмкіндіктерін жеткіліксіз түсінуімен күрделене түседі. [7,16-бет]. Осыны негізге ала отырып, жалпы білім беру

мекемелерінде инклюзивті оқытуды жүзеге асыратын педагогтердің және ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалары бар ата-аналардың кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру үшін жағдай жасау және әзірлеу талап етіледі.

Қолданылған әдебиеттер:

1. ҚР-ның білім туралы Заңы, 2008 ж
2. Мектептегі психология, №3 2010.
3. Ә.Ермағамбет «Психикалық дамуы тежелген балалардың психологиялық-педагогикалық сипаттамасы», Дефектология, 2008, № 4.
4. Мүмкіндігі шектеулі балалармен жүргізілетін түзету және дамыту жаттығулары» әдістемелік құрал, Шымкент., 2012.
5. Голубева, Л.В. Инклюзивное образование: идеи, перспективы, опыт / Л.В. Голубева. - М.: Учитель, 2020.
6. Евгения Гладкова und Ксения Сергеевна Шалагинова Актуальные проблемы инклюзивного образования- М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2022.
7. Инклюзивная практика в дошкольном образовании. Мектепке дейінгі ұйымдар педагогтеріне арналған құрал / Авторлар ұжымы. - М.: Мозаика-Синтез, 2022.
8. Красило, А. И. Инклюзивное образование. Әдістемелік мәселелер мен практикалық ұсынымдар / А.И. Красило, А.П. Новгородцева. - М.: Мәскеу психологиялық-әлеуметтік университет баспасы, 2022

Баянаева Гульфия Хафизовна,
воспитатель детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ РЕАЛИЗАЦИИ МОДЕЛИ 4К У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о реализации модели 4К через использование активных методов обучения. В условиях современного развития различного рода информационных технологий необходимо внедрять на практике прогрессивные методы межличностного общения и взаимодействия, начиная с раннего детского возраста. Модель 4К направлена на развитие у детей критического мышления, коммуникативных навыков, креативности и кооперации, то есть умения работать в команде.

Ключевые слова: активные методы обучения, коммуникативные навыки, критическое мышление, командная работа, креативность.

Задача современного педагога состоит в том, чтобы сформировать у детей дошкольного возраста умение работать в команде, быть готовыми к поиску совместных решений, развивать познавательный интерес к организованной деятельности, используя нестандартные подходы и стимулируя, таким образом, развитие критического мышления. Разумеется, для внедрения в практику вышеперечисленного требуются хорошо развитые коммуникативные навыки – монологическая и диалогическая речь, умение задавать и отвечать на вопросы, участвовать в дискуссии [1].

В модели 4К активно используется креативность – умение отступать от стандартных идей, правил, шаблонов. Стимулирование этого процесса с детского возраста возможно проектной деятельностью, когда ребенок или команда выбирает определенную тему, разрабатывает ее, защищает, приводя аргументы, основанные на конкретных выводах [2].

Роль педагога в данном случае является, в первую очередь, организационно-мотивирующей, так как педагог стимулирует

детей к активному познанию. Проект можно назвать своеобразным подведением итогов на определенном этапе изучения учебного материала, так как в ходе его разработки изначально прделывается очень большая работа. Это создание кластеров, просмотр тематических презентаций, работа с пазлами, наблюдения и так далее.

Именно в младшем дошкольном возрасте детям присуща природная любознательность, пробуждающая интерес к окружающей среде, и стимулирующая вести активный поиск ответов на задаваемые вопросы. Довольно часто дети способны генерировать самые фантастические идеи. Работая, например, с конструктором, они способны создавать самые нереальные технические объекты, которые, тем не менее, наделяются всеми функциями, присущими механизмам и машинам. В этом проявляется креативность. Во-вторых, неразрывной является связь креативности с коммуникацией. Продолжая анализировать приведенный выше пример о конструировании, необходимо отметить тот факт, что, даже работая самостоятельно, ребенок остро нуждается в представлении

созданного объекта взрослому или своим товарищам. В этот момент он вступает в диалог, отвечая на вопросы, или же дает пояснения в виде монолога, рассказывая о своей конструкции. В-третьих, представив свою модель на всеобщее обозрение, ребенок способен получить обратную связь. Создается ситуация, когда группа детей проводит оценку выполненной конструкции, выявляя положительные стороны или недочеты. И именно в этот момент запускается механизм критического мышления, высказываются различные точки зрения, выдвигаются новые идеи [3].

Основным объединяющим компонентом вышеперечисленных компетенций является командная работа, основанная на понимании единых групповых ценностей и стремлении к достижению поставленной педагогом цели. Работа в диалоге, оценка и анализ мнения своих товарищей и возможных результатов совместной работы является залогом успеха в усвоении учебного материала. Педагогу, работающему с детьми младшего дошкольного возраста и ежедневно использующему модель 4К, приходят на помощь активные методы обучения (далее – АМО). АМО, внедряемые в практическую деятельность педагога, способствуют активизации учебно-познавательной деятельности, побуждают к развитию мыслительной и практической деятельности воспитанников на всех этапах усвоения программного материала, а также укрепляют связь «педагог–ребенок» [4].

Если говорить о конкретных АМО, способствующих реализации модели 4К при работе с младшими дошкольниками, то необходимо выделить следующие: дискуссионные, игровые, тренинговые, которые в свою очередь очень тесно интегрируются друг с другом.

Дискуссионные активные методы обучения

У детей младшего дошкольного возраста в первую очередь требуют развития коммуникативные навыки. Речь – это основной инструмент коммуникации на всех этапах жизни человека, поэтому процесс формирования активного словарного запаса шаг за шагом ведет

к умению четко формулировать свои мысли, способности слушать и слышать собеседника, отстаивать порой свою точку зрения, развивая Критическое мышление и формируя лидерские качества. Прекрасным примером активного метода обучения для «прокачивания» критического мышления является применение мозгового штурма, например: прием «вопрос–ответ» по заданной теме, где исходные и конечные данные могут меняться местами. Критическое мышление прекрасно вписывается в любой вид командной работы и дополнительно стимулирует у детей умение анализировать мнение окружающих и отстаивать свою точку зрения.

Игровые активные методы обучения

Особое место в процессе реализации на практике модели 4К занимают дидактические игры и презентации [5]. Дидактические игры способствуют формированию у детей психических качеств: внимания, памяти, наблюдательности, сообразительности. Они учат детей применять имеющиеся знания в различных игровых условиях, активизируют разнообразные умственные процессы и доставляют эмоциональную радость детям. Дидактическая игра сочетает в себе учебную и игровую деятельность, направленную на достижение каждым ее участником или командой поставленной цели, или на решение главной задачи, сформулированной педагогом. В ходе дидактической игры у воспитанников формируются познавательный интерес, традиционное и критическое мышление и эмоциональный интеллект. Развивая критическое мышление, педагог выводит мыслительный процесс детей на новый уровень, предлагая проанализировать предложенную ситуацию с разных углов зрения.

В этом контексте также необходимо отметить роль эмоционального интеллекта, то есть умения оценивать и контролировать свои и чужие эмоции. Навык контроля своего эмоционального состояния необходим при командной работе в процессе решения поставленных практических задач [6]. Четкое формулирование своих мыслей, аргументация, отстаивание своей точки

зрения и принятие чужой для выработки совместного решения – это залог успеха для достижения цели.

Всем хорошо известен тот факт, что многие дети являются визуалами. Поэтому на помощь педагогу приходит презентация. Презентация – наиболее доступный вид подачи информации. Для детей младшего дошкольного возраста презентация может быть оформлена как видеоролик или мультфильм, в котором присутствуют знакомые детям персонажи. Развитие сюжета строится в зависимости от поставленной педагогом задачи. А финал презентации может оставаться открытым для того, чтобы стимулировать у детей мыслительные процессы и активизировать размышления на заданную тему.

Все эти компетенции используются детьми в процессе активного игрового взаимодействия. Ведь именно игра становится для детей аналогом окружающей повседневной жизни, а развитие игрового сюжета – это основа социализации. Именно в игровой деятельности у детей впервые выстраиваются межличностные отношения на различных уровнях – парные либо групповые, в зависимости от степени игровой активности и сложности проигрываемого

сюжета. Распределение ролей в игре заставляет детей вступать в диалог, порой переходящий в дискуссию, и искать компромиссные решения, которые устроят всех играющих. Исходя из вышесказанного, можно прийти к выводу о том, что игра – это основа командного взаимодействия, направленного на сплочение детского коллектива.

Тренинговые активные методы обучения
Тренинги в детском саду направлены, в первую очередь, на развитие навыков сотрудничества со сверстниками и умения работать в парах. В процессе их проведения основное внимание уделяется развитию навыков общения, чувства взаимопомощи и принадлежности к группе. Также тренинги способствуют работе с эмоциями детей и способствуют развитию навыка саморегуляции и самоконтроля [7].

Таким образом, активные методы обучения, используемые в детском саду, позволяют с раннего возраста воспитывать в детях командный дух, четко формулировать свои мысли, отстаивать свою точку зрения, принимать нестандартные решения, совершенствовать критическое мышление, коммуникативные навыки, креативность и умение работать в команде.

Список литературы:

1. Венгер Л.А., Мухина В.С. – Психология. – М., 2008;
2. Хамзина Ш.Ш. Абыкенова Ж.К. Модель 4К как технологическая модель реализации коммуникативного подхода в работе по развитию речи детей дошкольного возраста. – Павлодар: Павлодарский педагогический университет, 2020. – 78 с;
3. Волковская Е.А. Авторские дидактические игры как средство разнообразия коррекционно-развивающего процесса // Проблемы педагогики. 2021. №6 (57). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/avtorskie-didakticheskie-igry-kak-sredstvo-raznoobraziya-korreksionno-razvivayuschego-protssesa> (дата обращения: 25.05.2023);
4. Поллат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М., 2003;
5. Полянская Т.К. Использование метода «4 К» в обучении рассказыванию детей дошкольного возраста. – Детство-Пресс, 2018;
6. Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // Обществознание и социальная психология. – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810; – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9Opx_xtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link
7. Жантасов Е.С. Современное дошкольное образование в формате 4К // Сборник научно-методических статей «Дошкольное образование: педагогический поиск». – Новосибирск: Агентство «Сибпринт», 2019.

Қосбармақова Жанылған Карбозқызы,
Ақтобе облысы, Шалқар қаласы,
«Бәйтерек» бөбекжай-балабақшасының
музыка жетекшісі

ОҚУ-ТӘРБИЕЛЕУ ПРОЦЕСІНЕ ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ, ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ЕНГІЗУ

Аңдатпа. Бұл мақалада педагогикалық процестің негізгі бағыты әрбір жеке тұлғаның мәдениетін тәрбиелеу, әрбір баланың жеке дара ерекшелігін ескере отырып, педагогикалық процестің алдына қойылған міндеттерін іске асырудың ең тиімді әдіс-тәсілдерді, ұйымдастыруға қойылған міндеттерді іске асыруда жеке тұлғаны жан-жақты етіп қалыптастыру шешімін табады.

Түйін сөз: материалдық-техникалық базаны жаңарту және кеңейту, білім беру бағдарламалары мен қызметтерінің кең таңдауын қамтамасыз ету.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру саласында жаңа оқу стандарты іске асырумен байланысты зерттеушілік білім беру мәселесі маңызды орын алуда. Балалардың зерттеушілік ізденістеріне қатысты білік пен дағдыларды қалыптастыруына (проблемаларды анықтаудан ұсынуға дейін және алынған қорытындыларды қорғау), осыған орай балаларға зерттеу ұғымын кеңінен түсіндіру және олардың зерттеу қабілеттерін дамыта білу қажет етеді.

Зерттеушілік әрекет – әрбір жеткіншек қоршаған ортаны зерттей отырып, өз бетінше білім жинақтап, оны тәжірибе жүзінде өмірде қолдана білуі тиіс. Дәстүрлі білім беру жүйесінде оқыту әдіс-тәсілдері мектеп алды жасындағы баланың репродуктивті әрекетіне жүгінген [2].

Осындай игі бастаманы жүзеге асыруда, бөбекжай-балабақшамызда «Мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық аспаптарда ойнауды үйрету арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту» тәжірибелік алаң ретінде таңдалынып алынды. Негізгі бағыты, мақсаты балабақша жағдайында инновацияны ендіру. Тәжірибелік алаң жұмысын жүргізудің негізгі мақсаты,

балабақша жағдайында инновациялық бағыттағы жұмыстарды ұйымдастыру, жаңа бағдарламалар әзірлеу, оқу-әдістемелік кешендер жасау, озық іс-тәжірибелерді насихаттау [1].

Аталған инновациялық эксперименттік жұмыс, бүгінгі таңда көкейкесті, өзекті тақырыпты ғылыми тұрғыда негіздеу, жобаны жасау, тәжірибені апробациядан өткізіп, тиімді нәтижесін шығаруға бағытталған.

Эксперименттік жұмыс негізгі үш кезеңде жүзеге асуда:

1. Бірінші кезең: Теориялық даярлық кезеңі;
2. Екінші кезең: Тәжірибелік ендіру кезеңі;
3. Үшінші кезең: Жалпылау - қорыту кезеңі;

Ортаңғы, ересек топта «музыка зерттеушілері» қысқа мерзімді жобалар жүргізіледі. «Дыбыс толқындары» жобасы;

Ортаңғы топта «Темір дыбыстайды ма?», «судың дыбысы бар ма?» жобасы;

Бүгінгі таңда жобалау әдісін қолдану өзекті мәселе, ол баланың алған білімінің мән-мағынасын, оны өмірде өз бетінше қолдана алуына байланысты.

Қазіргі таңда жобалау әдісі білім беру

жүйесінің кіріктірілген құрамы болып табылады. Педагог өз қызметін ғана жобалап қоймай, ата-аналармен, балалармен бірлесіп қызықты жаңа жоба құрайды [2].

Жобалау іс-әрекетінің негізгі кезеңі:

1. Мақсат қою: белдігі бір уақыт мерзімінде балабақша жағдайында балалар шеше алатын өзекті мәселені анықтап алуға көмек береді;

2. Жобаны жасау, мақсатқа жету үшін балалармен бірге атқарылатын іс-әрекет жоспары құрылады;

3. Жобаның орындалуы, яғни тәжірибелік іс-әрекет;

4. Қорытынды шығару, жобаны қорғау, жаңа жобаның міндетін анықтау.

Осындай қиындықтар туындағанда балаларға көмек көрсетілуі қажет. Жетекшінің көмегімен жобалар жасауда балалардың шығармашылығы артып, танымдық қызығушылығы қалыптасады, ақыл-ойы, есте сақтау қабілеті дамиды. Жобалау іс-әрекеті балалардың белгілі бір затқа немесе құбылысқа деген қызығушылығын баланың өз қолымен зерттеп, танып, ізденуіне, тәжірибелер жасауына мүмкіндік жасайды [4].

Жобалау әдісін балабақшаға енгізудің тиімділігі, өзектілігі:

- балалардың танымдық қызығушылығын, белсенділігін, өз бетінше әрекет ете алуын, тіл байлығын арттырады;

- балалардың мектепке толық даяр болу деңгейін, өздігінше ой-қорытуын дамытады;

- балалардың танымдық құзыреттілігін қалыптастырады;

- балалардың мектепке дейінгі мекемеге келуге деген құштарлығын, белсенділігін арттырады;

- ата-аналардың жобаға белсене қатысуы артады.

Міндеттері: жобамен жұмыс барысында даярланған ортада балалар:

- зерттеушілік орталықтағы заттарға қызығушылық танытады;

- балалар «Неге? Не үшін? Қалай?» деген сұрақты қойып, жауап алады; (сондықтан, жобаны жүзеге асыруды эксперимент жасау арқылы іс-тәжірибені тікелей ұстап көрсету,

дәлелдеу мақсаты қойылады).

- танымдылық әдебиеттерге, зерттеуге деген қызығушылығы туындайды;

- қоршаған ортада болып жатқан құбылыстар туралы ойларын жеткізе алады, балалардың дүниетанымы кеңейіп, өздігінше ой қорытуға, тұжырымдар жасауға талпынады;

- өз беттерінше зерттеу үлгісін құрып, тәжірибе жасайды;

- алған білімдерін күнделікті өмірде қолданады.

Жаңашылдығы: бұл шақта балалар заттар мен құбылыстар туралы, жалпы болмыс жайлы білімді, әсіресе көргісі келген объектісін, білгісі келгенін тез және толық қабылдайды.

Сондықтан да, жобалық іс-әрекеттің бағыты балаға берілетін білім элементтерін тікелей көрсету, ұстату, сипап-сездіру, таныту арқылы жүзеге асады. Бала тікелей көрген, сезген объектісін ғана қабылдайды. [3]

Мектеп жасына дейінгі балалардың балабақша қабырғасындағы алған білімдері, олардың бастауыш мектепте жүйелі білім алуына негіз болады.

Балабақша жағдайында ғылыми-педагогикалық экспериментті жүргізуге асырады. Зерттеу орталығында балалар түрлі жобалық іс-әрекеттер жасайды, қарапайым тәжірибелер жасап, өзін ізденуші, зерттеуші ретінде сезінуіне жағымды ахуал қалыптастырылған. Зерттеу орталығында тәжірибе жасауға арналған музыкалық аспаптар, музыкалық-техникалық жабдықталған.

Құрал-жабдықтар балалар үшін қол жетімді сөрелерде орналастырылып, қарапайым тәжірибелер жасауға жағдайлар жасалған.

Музыкалық аспаптар шеберханада ұйымдастырылған оқу-қызметтері, түрлі зерттеулер және жеке жұмыстар жүргізіледі.

Бүгінгі таңда эксперименттік жұмыстың 3-кезеңі бойынша жұмыстар жалғастырылуда. Жалпы эксперименттік жұмыстарды ұйымдастыруда негізгі күтілетін нәтиже:

- ғылыми-педагогикалық жұмыстың

тиімді нәтижесін шығару;

- құзіреттілігі қалыптасқан балабақша түлегін қалыптастыру;

- озық іс-тәжірибені насихаттау [3].

Балаларға инновациялық технологиялардың элементтері қолданылады. Атап айтқанда, ақпараттық-коммуникативтік технологиялар (Microsoft Power Point бағдарламалары, техникалық құрылғылар, балалар музыкалық аспаптары т.б.), ойын технологиясы (дидактикалық ойындар, логикалық ойын-тапсырмалар, ойын-жұмбақтар, ойын-саяхаттар, т.б.).

Әдістемелік инновациялардың көпшілігі интерактивті оқыту әдістерімен байланыстырылған. Инновациялық әдістәсілдерді ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы қолдану ұйымдастырылған оқу-қызметі қызықты, эмоционалды байытылған, ашық, көрнекі өткізуге тиімді [5].

Мектеп жасына дейінгі білімге ақпаратты-коммуникативті технологияны енгізу бірнеше бағытта жүзеге асырылады.

1. Сабақтарға презентация құру.

2. Интернет жүйелермен жұмыс.

3. Дайын білім беру бағдарламаларын қолдану.

4. Жеке авторлық бағдарламаларды дайындау және қолдану.

Ұйымдастырған іс-әрекетінде дайындықтың ең бір қолайлы түрі, ол мультимедиялық презентацияларды құруды атап айтуға болады. Осындай ақпаратты-коммуникативтік технологияны қолдану, есту және көру, ассоциативтік ойлау және шығармашылық қиялын дамытудың ең нәтижелі құралы болып табылады. Мереке-лер мен ойын сауықтарда, сонымен қатар слайдтарды иллюстративтік, анимациялық фон, декорация ретінде қолдануға болады.

Бірнеше оқулық, мультимедиялық құралдарды кешен түрінде бейнежазбалар, опера, балет фрагменттері, классикалық музыка концерті, мультипликациялық фрагменттер, әлемдік музыкалық классика орындаушыларының, композиторлардың, орындаушы және орындаушылар ұжымының портреттері, тақырыптық суреттер,

композиторлар мен орындаушылардың материалдары, көркем фотосуреттер, т.б., музыкалық шығармалардың дыбыстық фонограммасы қолданылады.

Музыка жетекшісінің педагогикалық әрекетінде компьютер аса қуатты құрал деп айтуға болады. Дайын бағдарламалармен жұмыс жасау қызығушылықты тудырады және компьютермен әрі қарай қарым-қатынас жасай беруге итермелейді. Microsoft Power Point құралын қолданып компьютерлік презентацияларды жасап сабақта живопись, музыка шығармаларын иллюстрациялауға мүмкіндік береді, салыстыру қабілетін дамытады.

Мақсаты: есту және көру көрнекілік негізінде ақпараттық-коммуникативті технологияны қолдану арқылы мектепке дейінгі балаларға музыка әлеміне белсенді кірісуге көмектесу, музыкалық қабілеттерін дамытуға ынталандыру, музыкалық дыбыстарының қасиеттерін айыра білуге үйрету.

Жоғарыда қойылған мақсатқа байланысты келесі міндеттер айқындалды:

- музыкалық-дидактикалық ойындардың маңыздылығын ашу, музыкалық қабілетін дамытуға әсер ету әдісін анықтау;

- оқу іс-әрекетінде жүйелі музыкалық қабілетін дамытуға арналған ойындар дайындау;

- мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың музыкалық қабілеттерін дамыту көрсеткіштері мен критерийлерін көрсету.

Болжамы: Егер, бала тұлғасына дербестік, белсенділік, музыка арқылы ерекше қуаныш, толқу сезімдері қалыптастырылса, балалардың музыкалық дамуына баса назар аударылса, қазіргі заманға сай бағдарлама мен әдістемелік құралдармен қамтамасыз етілсе, онда баланың музыкалық қабілетінің дамуы нәтиже береді.

Жаңалықтары: Музыкалық іс-әрекет барысында ақпаратты-коммуникативтік технология белсенді қолданылса;

- әнді тыңдауда, айтуда, ырғақты қимылдар үдерістерінде және музыкалық аспаптармен ойнағанда, шығармашылық тәжірибенің даму деңгейі жоғарылайды, ал ол ықыласпен тыңдауға, сезінуге, қабылдауға, әндетуге,

анықтау тәсілдерін қалыптастыруға ықпал етеді.

Нәтиже:

- музыкалық тәрбие беретін әдебиеттерге талдау жасалды;
- музыкалық ұйымдастырылған оқу қызметін өткізуінің тиімді әдіс-тәсілдері нақтыланды;
- музыкалық ойын-жаттығуларға арналған көрнекілік құралдар дайындалды.

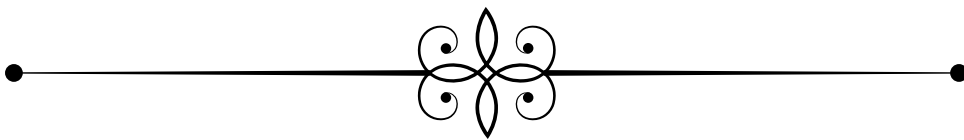
Мектепке дейінгі ұйымдардың білім беру үдерісіне инновациялық технологияларды ендіру әрбір баланың зияткерлік сұраныстарын барынша тиімді шешуге мүмкіндік береді.

Модельдеу, жобалық-зерттеу, интеллектуалдық-ойын тәсілдері негізінде құрылған интеллектуалдық технологиялар айрықша қызығушылық тудырады. Олар зияткер балаларды мәдениетке, өнерге, логикаға жан-жақты дамытуға бағыттайды [5].

XXI ғасырда білім берудің ұлттық жүйесін дамытудың негізгі бағыттары тәрбие мен оқытуда инновациялық қағидаттар мен тәсілдерді қолдану, білім беруді ғылыми және оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуін тереңдету, материалдық-техникалық базаны жаңарту және кеңейту, білім беру бағдарламалары мен қызметтерінің кең таңдауын қамтамасыз ету, білім беруді ақпараттандыру болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Балапанов Е.К., Бөрібаев Б.Б. «Ақпараттық мәдениет негіздері» - Әдістемелік нұсқау - Алматы, 2005 жыл;
2. Қабдықайыров Қ., «Инновациялық технологияларды диагностикалау» - 2015жыл;
3. Абдрахманова Г.Б., Байзулдаева Г.О. «Инновациялық технологиялардың білім берудегі рөлі», Молодой ученый - 2015ж;
4. Керімбаева Р.Қ. «Мектеп жасына дейінгі балалардың дүниетанымын қалыптастыру» - Тараз, 2010ж;
5. Проектный метод в деятельности дошкольного учреждения: Пособие для руководителей и практических работников ДОУ. Автор - составитель: Л.С. Киселёва, Т.А. Данилова, Т.С. Лагода, М.Б. Зуйкова. - М.: АРКТИ, 2005г.

Самосенко Татьяна Анатольевна,
воспитатель детского сада № 13,
г. Рудный, Костанайская область

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАБОТЕ ВОСПИТАТЕЛЯ

Аннотация. В данной статье представлены игры на тему «Насекомые» с применением инновационных технологий в условиях современного воспитательно-образовательного процесса, которые можно применять как в свободной деятельности, так и при планировании ОД с детьми старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: игровая деятельность, инновационные технологии, воспитательно-образовательный процесс.

Инновационные технологии в работе воспитателей – это приемы организации воспитательно-образовательного процесса, которые положительно влияют на обучаемость, способствуют повышению эффективности методик воспитания и обучения детей, интенсивному развитию интеллекта в дошкольном возрасте [1]. В современный период в приоритете игра, то возможности педагога безграничны, но не стоит забывать о том, что применяемый материал должен соответствовать условиям современного образования: быть многофункциональным, расположенным к вариативности, содержать элементы инновационных технологий, но в первую очередь он должен нести свою основную задачу – развивать и обучать [2].

В качестве самообразования была выбрана тема «Использование инновационных технологий в работе с детьми дошкольного возраста», поэтому педагогу приходится быть всегда в поиске новых и удобных форм работы с детьми [3].

В данной статье рассматриваются несколько примеров игр на тему «Насекомые», условия которых можно изменять на усмотрение педагога. Применение данных игр возможно в рамках ОД и в свободной деятельности, а также их можно включать

при планировании индивидуальной работы.

Интерактивная технология «Мозговой штурм».

- У жука крылья короткие, а у стрекозы....
- Майский жук – большой, а божья коровка ...
- Шмель жужжит, а комар ...
- Кузнечик прыгает, а гусеница ...
- Муравьи живут в ...
- Пчелы живут в ...
- У птиц 2 лапки, а у насекомых ...
- Тело насекомых состоит из 3 частей...
- Стрекоза откладывает яйца в ...
- Кузнечик стрекочет днем, а сверчок ...
- У бабочки 4 крыла, а у мухи ...
- Пчелы из нектара делают ...
- Паук не относится к насекомым, потому что у него ...

«Мозговой штурм» можно проводить с мячом, с указкой-лазером, мягкой игрушкой и т.д. Проводить можно как со всей группой, так и подгруппой детей. Возможности технологии «мозговой штурм» безграничны: расширение сознания и подсознания, стимулирование воображения и генерирование наибольшего количества необычных, оригинальных идей.

Упражнение «Дополнялки»

Задание: Нужно отгадать загадку и дополнить сведения про отгаданное

насекомое.

Шевелились у цветка
Все четыре лепестка,
Я сорвать его хотел,
Он вспорхнул и улетел. *(Бабочка)*

- Как вы догадались, что это бабочка?

Целый день в траве стрекочет
Отковать колечко хочет.
А потом как полетит
И стрекочет, и шумит. *(Кузнечик)*

- Как вы догадались, что это кузнечик?

У нее четыре крыла,
Тело тонкое, словно стрела.
И большие, большие глаза,
Называют ее... *(Стрекоза)*

- Какие слова помогли найти отгадку?

Он работник настоящий
Очень, очень работающий.
Под сосной в лесу густом
Из хвоинок строит дом. *(Муравей)*

- Какие слова помогли вам догадаться, что это муравей?

Сок цветов душистых пьет,
Дарит нам и воск, и мед.
Людям всем она мила
А зовут ее... *(Пчела)*

- Как вы догадались, что это пчела?

Всех жучков она милей,
Спинка алая на ней.
А на ней кружочки
Черненькие точки *(Божья коровка)*

- А в этой загадке, какие слова подсказали, что это божья коровка?

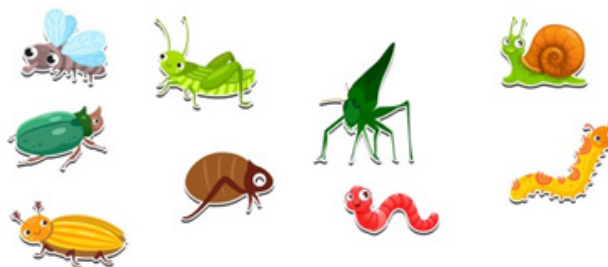

Данная игра помогает развивать внимание, память, речь, логическое мышление. Ответы-отгадки можно открывать на интерактивной доске, либо выбирать картинки по принципу «Найди то или иное насекомое».

Игра «Кто чем питается»

Задание: На игровое поле нужно рассадить насекомых в зависимости от их

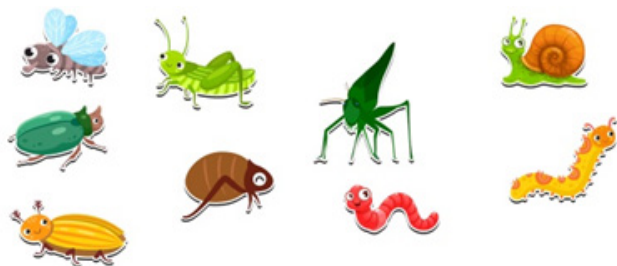
пропитания.

Игру «Кто, чем питается» можно планировать как групповую или парную, но возможен вариант индивидуального проведения данной игры. Это может быть игра на липучках либо магнитах. Данная игра развивает логическое мышление, внимание, память.

Игра «Распредели по банкам»

Задание: Нужно распределить по «банкам» летающих, ползающих и прыгающих насекомых.

Игра может проводиться как в парах, так и индивидуально. Но возможен вариант командной работы: одна команда выделяет летающих насекомых, вторая – прыгающих, а третья – ползающих. Можно проводить с применением интерактивной доски, а также у доски либо за столами.

Игра «Четвертый лишний»

Задание: Посмотрите на картинки и скажите, какая картинка здесь лишняя и почему вы так думаете?

Стрекоза, гусеница, жук, божья коровка (Лишняя гусеница, потому что она не летает, а остальные насекомые летают).

Бабочка, кузнечик, пчела, муравей. (Лишний кузнечик, потому что он относится к хищным насекомым, а остальные нет).

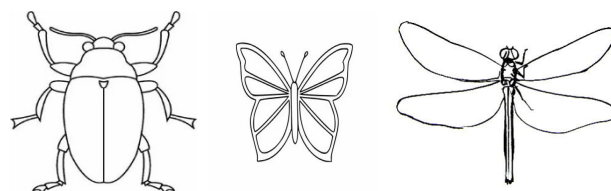
комар, шмель, сверчок, паук. (Лишний паук, потому что он не насекомое).

Проведение данной игры также можно планировать как индивидуальную, парную, групповую (командную).

Игра «Фотография» (с использованием элементов Дары Фребеля)

Задание: Нужно выложить по образцу из материала 1 насекомое.

1 группа «фотографирует» бабочку, 2 группа – стрекозу, а третья – жука.

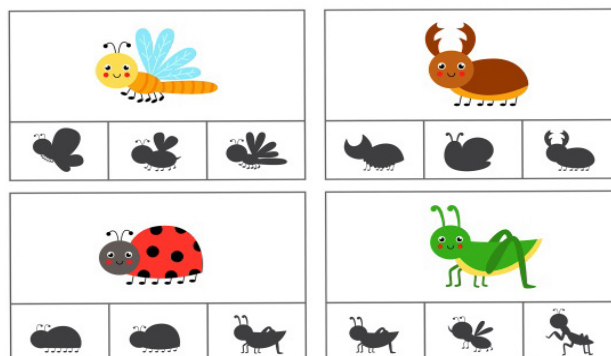
Вариантов проведения данной игры много:

- в парах либо индивидуально;
- для выполнения задания использовать время;
- выполнение без опоры на образцы.

Игра «Фотография» позволяет развивать творчество, воображение, креативность, логическое мышление, внимание, память.

Игра «Найди тень»

Задание: По изображению насекомого нужно найти его тень из предложенных вариантов ниже.

Данную игру можно использовать в работе с детьми младшего дошкольного возраста. Она позволяет развивать внимание, логику, учит выстраивать рассуждения. Игровое поле может быть в бумажном варианте, а может быть перенесено на интерактивную доску, планшет, ноутбук в зависимости от условий оснащения рабочего пространства педагога ИКТ. Количество участников также определяется педагогом: это может быть парное распределение либо индивидуальное выполнение задания. Игру можно использовать и при планировании индивидуальной работы при восполнении пробелов детей, и при развитии эмоциональных качеств, которые способствуют лучшему взаимодействию с окружающим миром.

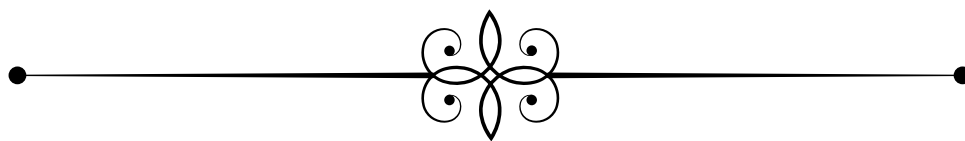
«Эмоциональные качества детей во многом обусловлены спецификой их

общественного навыка, полученного в младенчестве и раннем детстве. Успешность его общения с окружающим миром, а значит, и успех его общественных действий, зависит от переживаний, которые дошкольник чаще всего переживает и демонстрирует. Сильнейшие душевные испытания рождаются у него во взаимоотношениях с остальными людьми – взрослыми и детьми» [4, с. 807].

Инновационная деятельность является находкой для современных педагогов ДО, т.к. она открывает безграничные возможности для всех участников процесса. Каждый воспитатель и ребёнок выступает в роли творца. Новые приёмы и методы воспитания, современные технологии обеспечивают саморазвитие личности ребёнка, а также профессиональную самореализацию педагогов.

Список литературы:

1. *Об организации воспитательно образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан на 2022-2023 учебный год: Инструктивно-методическое письмо.* – Астана: ИПРД, 2022.
2. *Селевко Г.К. Современные образовательные технологии.* - М.: АСТ, 2008. – 95 с.
3. *Педсовет: идеи, методики, формы.* - М.: «Педагогический поиск», 2011. – 89 с.
4. *Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // Обществознание и социальная психология.* – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810. – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9Opx_xtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link

Жолбарысова Мөлдір Айткалиевна,
Астана қаласы,
№5 «Ақбота» балабақшасының
меңгерушісі

«АЛАҢДАҒЫ БЕСТЕМШЕ» ҰЛТТЫҚ ОЙЫНЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында қайта жаңғырып ойнатылып жүрген «Алаңдағы бестемше» ұлттық ойыны туралы айтылады.

Түйін сөздер: ұлттық ойындар, «Бестемше» ұлттық ойыны, «Алаңдағы бестемше» ойыны, ойынының тәрбиелік маңызы.

Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің міндетті бірі баланың дене, зияткерлік және эмоционалдық қажеттіліктерін қанағаттандыру, оның әлеуметтік дамуын қамтамасыз ету, тиісті мінез-құлықтарын қалаптастыру болып табылады. Осы орайда мемлекеттік стандарттар мен бағдарламаларда «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру, бала ерте жастан бастап елжандылыққа тәрбиелеу шеңберінде адами құндылықтарға негізделген ұлттық дүниетанымдық сипаттағы іс-шаралар ұйымдастыру мақсатты түрде қамтылады. Тәрбиеленушілердің жеке және жас ерекшеліктерін ескеріп, күн тәртібін құруда олардың үнемі қозғалыста болуы, қимыл-қозғалысын меңгеруі, үйлесімді қарым-қатынасқа түсуі жоспарланады.

М. Жұмабаевтың пікірінше, ойын – ұлттық мәдениеттің қайнар көзі, дене шынықтыру тәрбиесінің негізгі элементі. Баланың қиялы ойын барысында байқалады. Айналасындағы тұрмыстан нені көрсе, соны істеуге тырысады. Бала үшін ойын шын мәніндегі бір жұмыс. Ойында бала жанындағы заттарды пайдалану, ойынның мәнін, бала өмірінде алатын орнын аша түседі.

Сонымен, балаларға арналған ойындарда, әсіресе, ұлттық ойындарда баланың жас ерекшелігі, оның физиологиялық дамуына үйлесімді қимыл-қозғалысқа жаттықтыру, сөздік қорын молайту жағынан өте бай

және педагогикалық заңдылықтар үйлесімді қиыстырылған. Қазақ ұлттық ойындарының өзіндік ерекшелігі балалардың ой-өрісін, ойлау жылдамдығын дамыту, баланың қиялын байыту және шығармашылық өзін-өзі көрсету мүмкіндіктерінің болуы болып табылады [5].

Қазіргі таңда елордалық мектепке дейінгі ұйымдарында «Бестемше» инновациялық жобасы 2022 жылдан бастап 38 елордалық мектепке дейінгі ұйымдар арасында жүргізіліп келеді. Сонымен қатар, Астана қаласының білім басқармасы тұрақты түрде балабақшалар арасында қалалық жарыстар, олимпиадалардың қалалық кезеңін ұйымдастырып отырады. Қазіргі таңда ұлттық ойынымызға деген қызығушылық кеңінен артуда. Атап кетсек, «Бестемше» ұлттық ойыны мектепке дейінгі жастағы балалардың танымдық, логикалық және зияткерлік дағдыларының дамуына үлкен үлес қосуда.

Ұлттық ойынымызды шетелдік әріптестеріміз Түркия мемлекетінің Анталия қаласындағы әріптестерімізге «Зияткерлік ойындардың жасөспірімнің когнитивтік қасиеттерін дамытудағы маңызы» атты халықаралық семинарда таныстырып, елордалық балабақшалар халықаралық іс-шарада «Бестемше» және «Алаңдағы бестемше» ойынының ережесі мен маңыздылығы бойынша шетелдік әріптестермен іс-

тәжірибе алмасты.

Баланың креативтілікті, коммуникативтілікті, сыни ойлауды және командада жұмыс істей білу дағдыларын яғни стандарт талаптарына сай барлық бес дағдыны дамытуға бағытталған және әлеуметтік-тұлғалық қасиеттерді қалыптастыруға ықпал ететін ойындардың бірі – «Алаңдағы бестемше» ұлттық ойыны. Ұлттық ойынға Астана қаласының №5 «Ақбота» балабақшасы кейбір ерекшеліктер енгізіп, «Алаңдағы бестемше» ретінде қоланысқа ұсынуда.

«Алаңдағы бестемше» ойыны негізі «Бестемше» ойыны деп танылған. Бестемше ойыны қазақ халқының ақыл-ой ойындарының бірі. Оның пайда болу мерзімі 4 мың жылдық мерзімді қамтиды. Бұл ойынға ұқсас ойындар Қырғызстан, Индонезия, Вьетнам, Малазия, Марокко және Түркияда кездеседі. Бестемше туралы мәліметтер өте аз. Ойын туралы «Қазақ тілінің түсіндірме» сөздігінде былай делінеді: «Тоғызқұмалақ ойынының бірнеше түрі бар. Оның балаларға арналған қарапайым, түрін «б е с т е м ш е» деп атайды. Ойын алғашқыда ашық аспан астында тас үстінде ойналған [3].

1-сурет - «Бестемше» ойыны тақтасының ең алғашқы нұсқасы

Тоғызқұмалақ ойынның тарихы 4 мыңжылдық кезенді қамтығаны туралы мәліметтер бар, бестемше туралы жоқ. Ең алғашқы жазба әдебиет үлгісі ретінде Махмуд Қашғаридің Диани Луғатит-ат-туркшы, нақты жазба деректерінің болмауы кесірінен ойынның хронологиялық кезеңдері бірізді емес. Ауыз әдебиеті үлгілері мен аңыз-эпсаналарда ғана

тоғызқұмалақ ғармасын айтуға болады. Шығарма XI ғасырда жазылған. Осы еңбекте Бестемше ойынына ұқсас ойын – «көшүрме» деген атпен ұшырайды [2].

Бестем немесе бестемше аталатын ойынның қазақ халқында барын іздеп тауып, ережесін қалпына келтірген зияткер ойындарды зерттеуші, ҚР еңбегі сіңірген жаттықтырушы, спорт шебері, математик Серікбай Тілеубаев екенін атаған абзал. Қазіргі таңда зияткерлік ойынды зерттеуші, ғалым Мақсат Шотаев елордалық мектепке дейінгі ұйымдар арасында кеңінен таралуына өз үлесін қосып отыр. Мектепке дейінгі жастағы балаларға ойынның барынша қарапайым әрі тоғызқұмалаққа қарағанда тақтасы да мейлінше шағын отау саны екі есе аз болғандықтан, бұл ойынды тарату мен дамытудың мүмкіндігі де, маңызы да зор. Ойынды балабақшада кеңінен таратып ойнату арқылы баланың арифметикалық есепке жүйрік болу қабілетін ашып, зердесін шыңдауға мүмкіндік береді [1].

«Бестемше» ойыны – математикалық есеп ойыны. Жүрістерді алдын-ала ойлау, есептеу, қиялдау – оның негізгі өзегі. Сондықтан бала ойынды үйрену барысында оның бойында стратегиялық және жүйелі ойлау қабілеті қалыптасады. Бұл кез-келген салада болашақта керек болады. Өйткені өмірде де болашақ істеріңді алдын-ала ойлау, жоспарлау – негізгі мәнге ие.

Бестемше ойынында арнайы тақтада екі адам арасында ойналады. Ойын тақтасы – 2 орда, 10 отау, 50 шардан тұрады.

2-сурет - «Бестемше» ойыны тақтасының қазіргі нұсқасы

Ойын басында әр ойыншыға бір орда, бес отау және 25 шардан тиесілі. Шарлар әр отауға бес-бестен салынады. Алғашқы жүріс жасаған ойыншыны – бастаушы, қарымта жүріс жасаған ойыншыны – қостаушы деп атайды [4].

Бұл ойын тарихында белгілі болғандай ерте кезде «Бестемше» деген атаумен танылып, балалардың сүйікті ойыны болған. Бірақ, ойынға екі бала қатысуымен ғана шектерген. Қазіргі уақытта балабақша тобындағы балалардың санының өсуіне байланысты ойынға кейбір ерекшеліктер енгізіліп, «Алаңдағы бестемше» ретінде қоланысқа ұсынылуда. Заманауи тұрғыда бейімделген «Алаңдағы бестемше» ойынына қатысатын баланың саны 10-ға дейін артады. Сонымен қатар, төмендегідей артықшылықтар да бар:

- ойнау құралы ретінде құмалақтардың көлемі үлкейтілген, мектепке дейінгі жастағы баланың қауіпсіздік нормасына сәйкестендірілген;

- балаларды қимыл-қозғалысқа түсіріп, ептілекке баулиды;

- топтағы балалар ұжымда бірігіп жұмыс мүмкіндік алады;

- балалардың коммуникациялық дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндігі мол;

- ойын арқылы ұжымдық мақсатқа бірігу дағдылары қалыптасады;

- ойынға қатысушы топтағы балалардың топтасып эмоционалдық қанағат алуға жағдай жасалады.

Ойынның мақсаты: Мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ойын, қимыл-қозғалыс дағдыларын қалыптастыру арқылы мектепке дайындау.

Ойынның міндеттері:

- ойын барысында зейінділік, есте сақтау, бақылау, шұғыл шешім қабылдау, талдау, келісу, қырағылық және т.б. дағдылардың қалыптасуына психологиялық дайындық жасау;

- мектеп жасына дейінгі балалардың ұлттық танымын қалыптастыруға ықпал ету;

- ойын ережелерін сақтау арқылы топта жұмыс жасау, тәртіп сақтау, эмоциясын басқару, әлеуметтену дағдыларын қалып-

тастыру;

- санау, кеңістікті бағдарлау, сөздік қорды молайту негізінде сыни ойлауға үйрету;

- қимыл-қозғалысын жетілдіру, ептілік және шапшаңдыққа баулу негізінде денсаулығын жетілдіру [6].

«Алаңдағы бестемше» ойынының тәрбиелік маңыздылығы:

«Алаңдағы бестемше» ойынын адамзат мәдениетінің феномені, оның қайнар көзі ретінде қарастыруға тұрарлық. Ойынның кейбір нұсқалары әлемде ойналады. Мәдениет феномені ретінде ол үйрету, дамыту және тәрбиелеу міндеттерін де толық атқарады. Сондықтан да баланы жан жақты дамытып, мектепке дайындау үшін «Алаңдағы бестемше» ойынының ролі ерекше.

Ойын кезінде баланың психологиялық күйі арта түседі. Себебі, бала ойнайды, эмоциялық әсер алады, белсенді қозғалады, ерік-жігері мен еркіндігі өріс алады, қиялға беріліп, елестету, жобалауға ұмтылады. Мұның барлығы баланың жасампаздық қабілеті мен дарынын ұштайды.

3-сурет - «Алаңдағы бестемше» ойыны

Ойынды дидактикалық ойын, қимыл-қозғалыс ойыны ретінде де қарастыруға болады. Өйткені, ойын барысында білімдік міндеттермен қатар баланы қозғалысқа түсіретін, оның моторикасын икемдейтін элементтер де бар. Қимыл – қозғалыс арқылы балалардың ептілігі, қимылдың әдемілігі, тәртіпке бағыну, жолдастық көмек, ойын ережесін басшылыққа алу сияқты

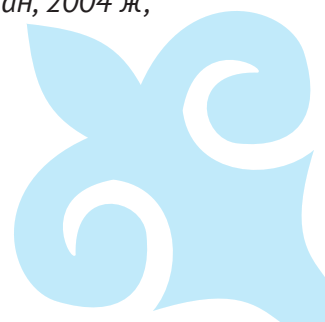
адамгершілік сапалары тәрбеленеді. Ойын үстінде бала бейне өмірдің қуаныш, реніш сезіміне бөленеді. Ол ойнау арқылы өмір құбылыстарын, адам бойында кездесетін мінез-құлық ерекшеліктерін көріп, таниды да адамды өз ерекшелігімен қабылдай бастайды. Бұл бала бойында қалыптасуға тиісті әлеуметтік-эмоционалдық мәні бар сапа [5].

Ата-аналар мен тәрбиешілердің міндеті ойынды ойнату барысында бала бойына жас кезінен бастап ізгілік, адалдық, мейірімділік, инабаттылық, шыншылдық сезімдерін қалыптастыру. Дұрыс та әділ ұйымдастырылған ойын еліміздің ертеңін, ұлтымыздың болашағын ойлайтын ой-өрісі кең, рухани болмысы жетілген азаматтарының қалыптасуына зор ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ә. Ақшораев «Тоғызқұмалақ даналығы»- Тараз, 2000ж;
2. З. Есмағамбетов «Дене тәрбиесі ілімі мен әдістемесінің негіздері» - 2011ж;
3. М. Ноғайбаев «Ұлттық өнеріміз тоғызқұмалақ мектеп бағдарламасында» - Тараз, 1999 ж;
4. С. Тілеубаев, С.Бизақов «Тоғызқұмалақ әліппесі» - А.Қанағат, 2000ж;
5. М. Шотаев, Н.Жумабаев, С.Ақназаров «Таңғажайып тоғызқұмалақ» - Түркістан, 2004 ж;
6. М. Шотаев «Тоғызқұмалақ есептері мен этюдтері» - 2014ж.

Макульбаева Айгуль Кудайбергеновна,
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
«№ 6 сәбилер бақшасының»
меңгерушісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ БАСТАУЛАРЫМЕН ТАНЫСТЫРУ

Аңдатпа. Бұл мақалада қазақ мәдениеті мен дәстүрлерімен таныстыру негізінде туған өлкеге деген сүйіспеншілікті қалыптастыру, балаларды қазақ халқының салт-дәстүрлерімен, әдет-ғұрыптарымен, тарихымен таныстыру туралы айтылады.

Түйін сөздер: «Бақытты бала» жобасы, Қолжетімді кітап бұрышы, ертегі сиқыршысы, ғаламтор, жас тілші, сайыс, жұп өлең, т.б.

Мемлекеттің күші оның азаматтық бірлігінде. Адамда өз Отанына деген құрмет пен сүйіспеншілікті тәрбиелеу үшін оны бала кезінен туған елінің тарихымен, оның мәдениетімен, дәстүрлерімен, таныстыру қажет. Дәл осы мақсатта біздің балабақшада «Бақытты бала» жобасының идеясы белсенді түрде қолдау тапты.

Біз жұмыс жоспарын құрдық, соған сәйкес іс-шаралар өткізілді. Жоба тәрбиешілер, балалар және ата-аналармен жұмыс арқылы жүзеге асырылды. Педагогтер арасында Мұқағали Мақатаевтың шығармашылығына байланысты іс-шаралар мен туған күніне арналған «Оның өлеңдерінің нұры өшпейді» - шығармашылық кеші өткізілді. Сонымен қатар, «Қазақстанның мәдени мұрасы» Ахмет Байтұрсыновтың 150 жылдығына арналған іс-шаралар жүргізілді.

Отбасының балаға тәрбие берушілік қызметінің мақсаты – баланың жасын, жеке ерекшелігін, психологиялық процесстерін ескере отырып, жарасымды жетілген ұрпақты тәрбиелеу. Көздеген мақсатқа жету үшін «Отбасылық әдет ғұрыптар» отбасылық клуб ұйымдастырылды. Мақсаты: қазақ халқының салт-дәстүрімен таныстыру («Қазақ халқының дәстүрлері», «Бесікке салу», «Сырға салу», «Тұсаукесер»).

Тәрбиелеу барысында тұлғаның рухани және адамгершілік дамуына ұлттық мәдениетке деген орын беру керек. Жалпы балаларды тәрбиелеу жолында нақты тәсілдерге көңіл қою керек деп ойлаймын. Мұражай құндылықтары арқылы өскелең ұрпаққа тәрбие беру – бала тәрбиесіндегі ұтымды жолдардың бірі. Екібастұз өлкетану мұражайына бару дәстүрге айналды. «Үлгісі көптің өрнегі көп, өрнегі көптің ермегі көп» деп халық нақыл сөзінде айтылғандай, бұл үйірмелердің берері көп және жеткен жетістіктері де аз емес.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Балалармен «Өнерлі шеберлер», «Мастера-умельцы» үйірмесінде жоспарға сәйкес жұмыс жүргізіледі.

Балабақшада әртүрлі іс-шараларды ұйымдастыру барысында балаларға әлеуметтік, танымдық, шығармашылық, салауатты өмір салтын қалыптастыруға болады. [1. 17-б].

Балабақшада өткізілген әрбір шараның маңызы ерекше. Балабақшада өткізілген мерекелер балаларды әлеуметтендірудің бірден-бір құралы боп саналады, «Жамбыл Жабаев – қазақ біртуар перзенті» тақырыптық шығармашылық танысу іс-әрекеті ұйымдастырылды.

Асық ойыны - қазақ халқының дәстүрлі ұлттық ойыны. Халқымыз асықты қастерлеген. Асықты бар ынта жігерімен ойнаған балалар жан-жақты дамыған. [2. 9-б]. Асық терапиясы балалардың қимыл-қозғалысын реттеуге, кеңістікті бағдарлай білуге, сөздік – логикалық ойлауды сатылай қалыптастыруға, шығармашылық ойлауға, сабырға, бірлесе әрекет етуге тәрбиелейді. Сондықтан мазмұнды ойындар, жаттығулар құрастырып, оқыту барысында қолданамын.

Балабақшада асық арқылы

санау, құрастыру, асық үстінен жүру, математикалық логикалық тапсырмаларды шешу, түрлі оқиғаларды ойлап тауып, бала танымына қоршаған әлем заңдылықтары мен оқиғаларын қызықты түрде жеткізуге тырысады.

Асықпен ойналатын ойынның бір түрі – «Ханталапай». Қазақтың ұлттық ойындары, ұлттымыздың асыл қазынасы – ежелгі заманнан қалыптасқан дәстүрлі ойын-сауық, бұл ойындарды жоғалтып алмай, ұрпақтан – ұрпаққа жетуін насихаттау, халқымыздың, баршамыздың міндетіміз. [3. 19-б].

Күй өнері – қазақ халқының ең құнды, бағалы мұраларының бірі. Қаны мен жанында күй ойнаған ұлтымыз тума таланттарға кенде емес. Сондай дарын иелерінің бірі – қазақ өнерінде өзінің өшпес ізін қалдырған күйші, композитор Дина Нұрпейісованың туғанына биыл 160 жыл толып отыр. Күй тыңдау арқылы балалардың қиялы мен ой-өрісін ойлау қабілетін, сезімін дамыта отырып, домбыра күні ұйымдастырылды. «Камшы-сенімді серік» – тақырыбына дене тәрбиесінен сабақ өткізілді.

Жоба жұмысы барлық топтар мен «Рухани жаңғыру» кабинетінің заттық-дамытушы ортасын толықтыруға ықпал етті.

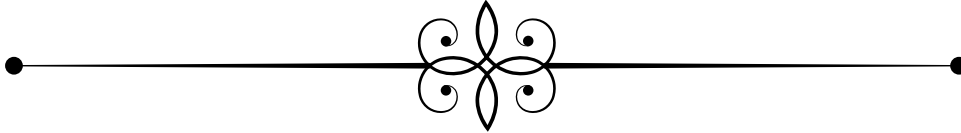
«Менің Қазақстаным» тақырыбына арналған лэпбуктар, сонымен бірге, ұлттық бұрыштар қазақ халқының тұрмыстық заттарымен толықтырылды. Қазақтың ұлттық ойындарының атрибуттары көрпе, асық, қамшы, орамал т.б. Олардың өндірісіне ата-аналар белсенді қатысып отырады.

Балабақшада дәстүрлі түрде музыка ертегі-спектакльдер қойылып, қала, облыстық семинарларда жүргізілген жұмыс есебі берілді. Біздің тәрбиеленушілеріміз келесі ертегілердің қойылымы көрсетілді: «Жауқазын гүл», «Қарлығаш туралы аңыз».

Мектепке дейінгі жас балалардың танымдық дағдыларын қазақ халқының мәдениеті арқылы дамыту, ұлттық салт-дәстүрлерге және адамзаттық құндылықтарға негізделген патриотизмге тәрбиелеу – біздің басты міндетіміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Л.П. Федеренко, Г.А. Фомичева, В.К. Лотарев «Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту»;
2. М. Мұқанов, «Ақыл -ой өрісі» Алматы;
3. Б.Баймұратова «Тіл дамыту әдістемесінің методикасы» Алматы-2007ж;
4. Әуелбаев Ш. «Бастауыш класта қазақ тілін оқыту».

Ташкина Татьяна Александровна,
воспитатель детского сада им. Ю.А. Гагарина,
г. Кокшетау, Акмолинская область

ФЕСТИВАЛЬ КО ДНЮ ПОБЕДЫ В ГРУППАХ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Цель: проявление уважения к подвигу народов во время Великой Отечественной войны и к героям Советского Союза.

Задачи: формирование элементарных представлений об истории Отечества; обогащение представления о Дне Победы; развитие познавательного интереса, внимания, памяти, речи; воспитание чувства уважения к ветеранам ВОВ; проявление эмоционального отклика на происходящее.

Предварительная работа: беседа, чтение художественной литературы по теме, просмотр слайдов, иллюстраций, экскурсия к Вечному огню.

Ход: Ведущие и дети:

Помните!

Через века, через года, —
помните!

О тех,
кто уже не придет никогда, —
помните!

Не плачьте!

В горле сдержите стоны,
горькие стоны.

Памяти павших будьте достойны!

Вечно достойны!

Хлебом и песней,
Мечтой и стихами,
жизнью просторной,
каждой секундой,
каждым дыханьем
будьте достойны!

Люди!

Покуда сердца стучатся, —
помните!

Какою ценой завоевано счастье, —
пожалуйста, помните!

Песню свою отправляя в полет, —
помните!

О тех, кто уже никогда не споет, —
помните!

Детям своим расскажите о них,
чтоб запомнили!

Детям детей расскажите о них,
чтобы тоже запомнили!

Во все времена бессмертной Земли

помните!
К мерцающим звездам ведя корабли, —
о погибших помните!

Встречайте трепетную весну,
люди Земли.
Убейте войну,
прокляните войну, люди Земли!

Мечту пронесите через года и жизнью
наполните!..
Но о тех, кто уже не придет никогда, —
заклинаю, —
помните!
(Роберт Рождественский)

2 Ведущий: Памяти наших прадедов,
дедов, памяти солдат и офицеров, павших
на фронтах Великой Отечественной войны,
посвящается...

*Звучит музыка, входят дедушка и бабушка
ветераны ВОВ, внучка*

Внучка:

- Расскажи мне милый деда, а я помолчу!
Буду слушать всё, что хочешь ты мне
рассказать,

И вертеться я не буду и перебивать.

Про войну хочу послушать, как ты воевал,
Как в бою таком далёком знамя ты спасал.

Про друзей своих военных, деда расскажи
И в альбоме пожелтевшем фото покажи

Бабушка: Расскажи про всё конечно, раз
уж обещал!

Как войну мы пережили, как на смерть
мы шли,

Сколько вёрст исколесили в грязи и пыли.

Как врага с боями гнали мы с родной
земли

И не пяди не отдали – выжили, смогли!

Дедушка: Ты спрашивал, что такое война.
Война... Это разруха, голод. Война – это
когда плачут матери по погибшим сыновьям
и дочерям. Война – это очень страшно!

1 Ведущий: Давным-давно это было.
Наша страна крепла и развивалась, росло
благополучие народа. Строились заводы,
фабрики, в деревнях выращивали большие
урожаи. Дети ходили в детские сады, школы.
Шла мирная жизнь.

Выход детей под песню «Детство»

1 ребенок. Отчего это воздух тревогой
объят?

2 ребенок. Отчего вдруг замолкли птицы?

3 ребенок. Отчего так испуганы лица?

4 ребенок. Мирно страна проснулась

В этот июньский день

Только, что развернулась

В скверах её сирень.

5 ребенок. Радуюсь солнцу и миру,

Утро встречала Москва.

Вдруг разнеслись по эфиру

Памятные слова...

Звук разрыва бомбы. Голос Левитана.

Дети уходят

1 Ведущий: Последние минуты мира,
последние минуты тишины. Они были
прерваны появившимися в небе самолётами
с чёрной свастикой. Так на рассвете 22
июня 1941 года тишина этого ясного дня
была нарушена грохотом артиллерийской
канонады и взрывами падающих с неба
бомб.

2 Ведущий: Фашистская Германия,
вероломно напала на нашу Родину. И все: и
стар, и млад встали на защиту Отечества.

Песня в исполнении педагогов и детей:

«Вставай страна огромная»

1 Ведущий: Разве погибнуть ты нам завещала, Родина?

2 Ведущий: Жизнь обещала, любовь обещала, Родина!

1 Ведущий: Разве для смерти рождаются дети, Родина?

2 Ведущий: Разве хотела ты нашей смерти, Родина?

1 Ведущий: Пламя ударило в небо – ты помнишь, Родина?

2 Ведущий: Тихо сказала: «Вставайте на помощь...» - Родина.

1 Ведущий: Славы никто у тебя не выпрашивал, Родина.

2 Ведущий: Просто был выбор у каждого: я или Родина.

1 Ведущий: Самое лучшее и дорогое – Родина.

2 Ведущий: Горе твоё – это наше горе, Родина.

1 Ведущий: Правда твоя – это наша правда, Родина.

2 Ведущий: Слава твоя – это наша слава, Родина!

Дедушка: И встала страна огромная на смертельный бой, повзрослели до поры мальчишки и девчонки. Многие из них со школьной скамьи ушли на фронт, сдавали экзамен на аттестат зрелости на передовой линии боя.

Бабушка: Людей, рождённых в начале 20-х годов 20 века, называют теперь ветеранами. А когда они участвовали в боях в 1941–1945 годах, многим из них было 16–17 лет. И многие из них не вернулись домой, погибли...Вот она, война!

Дедушка:

В свои семнадцать лет
Я встал в солдатский строй.
У всех шинелей серый цвет,
У всех – один покров.
У всех товарищей – солдат
И в роте, и в полку –
Противогаз, да автомат
Да фляга на боку...

Я думал, что не устою,
Что не перенесу,
Что затеряюсь я в строю,
Как дерево в лесу.
Льют бесконечные дожди,
И вся земля – в грязи,
А ты, солдат, вставай, иди,
На животе ползи.

Бабушка: Путь к победе был очень долгим...

Дедушка: Женщинам грозных 40–х довелось спасти мир. Они защищая Родину, шли в бой с оружием в руках, перевязывали раненых, стояли у станка, рыли окопы, пахали и сеяли.

Бабушка: Пушки грохочут, пули свистят.
Ранен осколком солдат.
Вот и шепчу я
«Давай, поддержу,
Рану твою я перевяжу!»-
Всё позабыла и слабость и страх,
Вынесла с боя его на руках.
Сколько там было любви и тепла!
Многих тогда я от смерти спасла.

Бабушка: В минуты затишья между боями, солдаты отдыхали, сидя у костра, чинили себе одежду, чистили ружья, гармонист брал гармонь, вспоминали мирное время матерей, родных, любимых.

Солдаты сидят у костра, девушка санитар перевязывает бойца. У одного из них в руках гармонь. Звучит песня М. Блантера «В лесу прифронтовом».

Солдат 1 Мама, тебе эти строки пишу я.
Тебе посылаю сыновний привет.
Тебя вспоминаю, такую родную,
Такую хорошую, слов даже нет!
За жизнь, за тебя, за родные края
Иду я навстречу свинцовому ветру,
И пусть между нами сейчас километры,
Ты здесь, ты со мною, родная моя!

Медсестра: «Дорогая, мамочка! У меня

сегодня такая радость, получила письмо от тебя. Не обижайся, что редко пишу, очень много работы. Вот и сегодня после боя было много раненых. Но я стараюсь не плакать...

Пиши! Номер моей полевой почты пока тот же. Целую тебя крепко. Твоя дочь Таня».

Солдат 2 Жди меня, и я вернусь.

Только очень жди.

Жди, когда наводят грусть

Желтые дожди;

Жди, когда снега метут;

Жди, когда жара.

Жди, когда других не ждут,

Позабыв вчера.

Жди, когда из дальних мест

Писем не придет,

Жди, когда уж надоест

Всем, кто вместе ждет.

Солдат 3 Ну-ка, хлопец на гармони

Песню звонкую разлей.

Если есть письмо в кармане,

Значит, сердцу веселей.

Песня «Катюша»

Дедушка: Кто сказал, что надо бросить песни на войне.

После боя сердце просит музыки вдвойне.

Танец «Смуглянка»

Оркестр «Яблочко»

Ребёнок: Звучит в народной памяти набат,

Упрямо выставляет снова дату,

О тех героях, что в земле сырой лежат,

Звучит набат по Неизвестному Солдату!

Ребёнок: Их имена с собой забрали журавли,

И душам путь в бессмертие открыли,

Чтобы родиться, мы с тобой смогли,

И без войны детей своих растили!

Танец «Журавли»

1 Ведущий: Почет и вечная слава тем, кто

в годы войны защищал Родину от врага, кто стоял в тылу у станков и выращивал хлеб на полях, всем тем, кто своим трудом и ратным подвигом приближал долгожданную победу.

2 Ведущий: Неугасима память поколений

И память тех, кого мы свято чтим,

Давайте люди встанем на мгновенье

И в скорби постоим и помолчим

Минута молчания

1 Ведущий: Всего одна минута тишины,

А сколько было крови, слёз и стонов

И если б дать такой святой обет

За каждого погибшего минутой молчания,

Молчанье б длилось 39 лет!

Бабушка: Четыре долгих года

Победу ждал народ

Пылает от салютов вечерний небосвод!

И едут, едут, едут домой во все концы

Солдаты – победители, советские бойцы.

Звучит обращение Левитана о капитуляции. Салют.

Песня «День Победы» (музыкальный руководитель и педагоги)

Дети выстраиваются

Дети

1: День Победы, праздник долгожданный
Мирная небес голубизна.

Помнят на земле народы, страны

В этот день окончилась война.

2. Ещё тогда нас не было на свете,
Когда гремел салют из края в край.

Солдаты, подарили вы планете.

Великий май, победный мая!

3. Ещё тогда нас не было на свете,
Когда с Победой вы домой пришли.

Все вместе: Солдаты мая, Слава вам на веки!

От всей земли, от всей земли!!!

Внучка: Спасибо вам за солнца яркий

МЕРЕКЕДЕН МЕРЕКЕГЕ

свет,

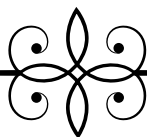
За радость жизни в каждом миге нашем,
За трели соловья, и за рассвет,
И за поля цветущие ромашек.
- Да! Позади остался страшный час.
Мы о войне узнали лишь из книжек.
Спасибо вам, мы очень любим вас!
Поклон вам от девчонок и мальчишек!

Песня «Мир без войны»

Дедушка с бабушкой уходят

1 Ведущий: Пусть мир украсит доброта,
И расцветут улыбкой лица,
А слово «страшное» война,
Пусть никогда не повторится!

2 Ведущий: Пусть солнце светит над
землей,
Любовь шагает по планете.
И в каждой пусть семье большой,
С любимой мамой будут дети!

«Мен зерттеушімін»
республикалық мектепке
дейінгі жастағы балалар
байқауының қорытындысы

Номинациялар

Номинациялар

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Ақтөбе облысы, Қобда ауданы,
Қобыланды батыр атындағы орта мектеп

Тақырыбы: «Растения – источник жизни на Земле»
Гапонов Владимир - 5 жас,
Педагог - Исмагамбетова Гаухар Галимжановна

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Ақмола облысы, Степногорск қаласы,
№ 4 «Арман» балабақшасы

Тақырыбы: «Чудесные семечки»
Щербакова Полина - 5 жас,
Сарсенова Дария - 4 жас,
Косанаев Эмир - 5 жас

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

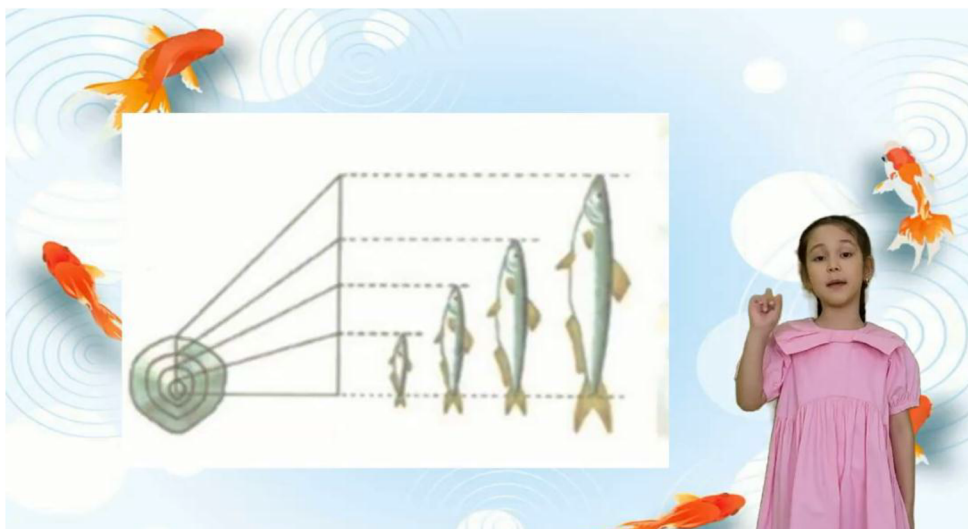
Батыс Қазақстан облысы,
Ақжайық ауданы, «Ақбота» балабақшасы

Тақырыбы: «Үй жағдайында жасанды қар жасау»
Анесов Жандос Айбулатович - 5 жас,
Педагог - Ескалиева Вероника Орынбасаровна

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Қызылорда облысы,
Қызылорда қаласы, «Алпамыс» бөбекжай бақшасы

Тақырыбы: «Балықтың қабыршағының қолданылуы»
Ерғали Нұрзинат Ернатқызы - 6 жас,
Педагог - Ертайқызы Индира

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Қостанай облысы
Рудный қаласы, №12 балабақша

Тақырыбы: «Чистая планета начинается с меня»
Лаукарт Максим - 5 жас,
Педагог - Киян Марина Павловна

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Солтүстік Қазақстан облысы, Айыртау ауданы,
«Колосок» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Почему мята полезна?»
Сметанина Ксения – 4 жас,
Педагогтер - Жиенгалиева Раушан Кашкинбаевна,
Рсаева Багила Бексултановна

«ЖАС ЭКОЛОГ» НОМИНАЦИЯСЫ

Ұлытау облысы, Жезқазған қаласы,
«Ханшайым» бөбекжайы

Тақырыбы: «Тірі және өлі табиғатты зерттеу»
Қанат Хафиз - 5 жас,
Педагог - Абжанова Гүлмира Балтабаевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ» НОМИНАЦИЯСЫ

Абай облысы, Семей қаласы,
«Өрлеу» балабақшасы ЖШС

Тақырыбы: «Қағаздың қасиеті»
Жумахунов Алихан - 5 жас,
Педагог - Төлғаева Назерке Өмірзаққызы

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Ақтөбе облысы, Мәртүк ауданы,
№1 «Тополёк» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Маралы и их польза»
Мысник София - 5 жас,
Педагог - Аникушина Ирина Михайловна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Жетісу облысы, Қаратал ауданы,
№25 балабақшасы

Тақырыбы: «Кемпіркосақ»
Әкім Каусар Бекзатқызы,
Педагог - Токбаева Рану Булатовна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

«Жамбыл облысы, Тараз қаласы,
№17 бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Сиқырлы су»

Абдулакимова София Элмурадовна, Сулимен Диас Жандосұлы,
Мейрамбай Нарұл Дауренұлы, Жексембек Мейірім Дауренқызы,
Ұласбек Нұрислам Мақсатұлы - 5 жас,
Педагог - Джаланашова Анар Несипкуловна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Қарағанды облысы, Абай ауданы, Абай қаласы,
«Еркетай» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Воздух и его секреты»

Аксёнов Артём - 6 жас,
Педагог - Шаньязова Наталья Ивановна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Қостанай облысы, Сарыкөл ауданы,
«Лика» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Лимон-волшебник»
Бродюк Илья - 6 жас,
Педагог - Шевцова Александра Александровна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Маңғыстау облысы,
«Бейнеу» санаториялық бөбекжайы

Тақырыбы: «Ғарыш тамшылары»
Оңдабай Асылай Саламатқызы - 4 жас,
Педагог - Алиева Салима Мугалбаевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы,
№7 «Айналайын» бөбекжайы

Тақырыбы: «Газдалған сусынның зияны»
Қалабай Абумансур, Келес Қаракат,
Педагог - Асымова Қарлығаш Джайловбергеновна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы,
№24 бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Волшебные свойства магнита»
Закалиев Артур - 5 жас,
Педагог- Лыморева Светлана Константиновна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
№20 бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Кто такие исследователи?»
Гордиенко Алексей, Иванова Карина, Тютюнова София,
Солопеко Антон, Гаврилов Назар,
Педагог - Уябаева Жанар Амырқасымовна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

СҚО, Қызылжар ауданы, «Бәйтерек орта мектебі» КММ,
жанындағы «Аружан» шағын орталығы

Тақырыбы: «Суға батпайды»
Якубова Айсұлу 4 жас, Сарантай Айтуар 4 жас,
Жанибек Нұрлыбек 5 жас,
Педагог - Серікбай Богила Артикбаевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Түркістан облысы, Түлкібас ауданы,
«Жансая» санаторийлық балабақшасы

Тақырыбы: «Мен зерттеушімін»
Блешбаев Мардан Бекжанұлы – 5 жас,
Педагог - Калькулова Эльмира Сапарбаевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы,
«Ақерке» бөбекжайы

Тақырыбы: «Түрлі түсті лава»
Марғұланова Азалия - 4 жас,
Педагог - Мәлқаждар Ақтоты Аманбаевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Астана қаласы,
№20 «Арайлым» балабақшасы

Тақырыбы: «Хош иісті сабын»
Сман Асылхан, Азизбек Хадиша, Қалдан Омар - 5жас,
Педагогтер - Умирова Макпал Ерболовна,
Дуйсенбаева Венера Жаппарбердиевна

«ТАПҚЫР ЗЕРТТЕУШІ»
НОМИНАЦИЯСЫ

Шымкент қаласы,
№118 «Әсел» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Ғажайып түстер»
Мақсат Арсен Олжасұлы, Ибрагимова Муслима Шухратовна,
Цой Дарья Олеговна,
Педагог – Авчиева Саера Ельчибаевна

«ЖАҢАЛЫҚ ЖАРШЫСЫ» НОМИНАЦИЯСЫ

Атырау облысы, Индер ауданы,
«Айналайын» бөбекжай-бақшасы

Тақырыбы: «Құмыра өмірге қалай келеді?»
Сабина Елдосқызы, Мерейлім Әлібекқызы - 5 жас,
Педагог - Қабиева Гүлнұр Қайраққызы

«КРЕАТИВТІ ЖҰМЫС» НОМИНАЦИЯСЫ

Батыс Қазақстан облысы, Тасқала ауданы,
«Ақбөпе» бөбекжайы

Тақырыбы: «Үй жағдайында жасалатын әтір»
Құрманиязова Гүлсезім - 4 жас,
Педагог - Сапарова Шынар Базарбаевна

«КРЕАТИВТІ ЖҰМЫС» НОМИНАЦИЯСЫ

Астана қаласы,
№ 32 «Балдәурен» балабақшасы

Тақырыбы: «Чудесные свойства соли»
Головлева Юлиана – 6 жас,
Педагог - Сакенова Мадина Ринатқызы

«ҮЗДІК БІРЛЕСКЕН (ата-анамен) ЖҰМЫС» НОМИНАЦИЯСЫ

Жамбыл облысы, Меркі ауданы,
№16 жалпы орта білім беретін мектебі

Тақырыбы: «Нан дастарханға қалай келеді?»
Ықылас Нұрислам Нуркенұлы - 5 жас,
Педагог - Бидайшиева Молдир Жаксылыковна

«ҮЗДІК БІРЛЕСКЕН (ата-анамен) ЖҰМЫС»
НОМИНАЦИЯСЫ

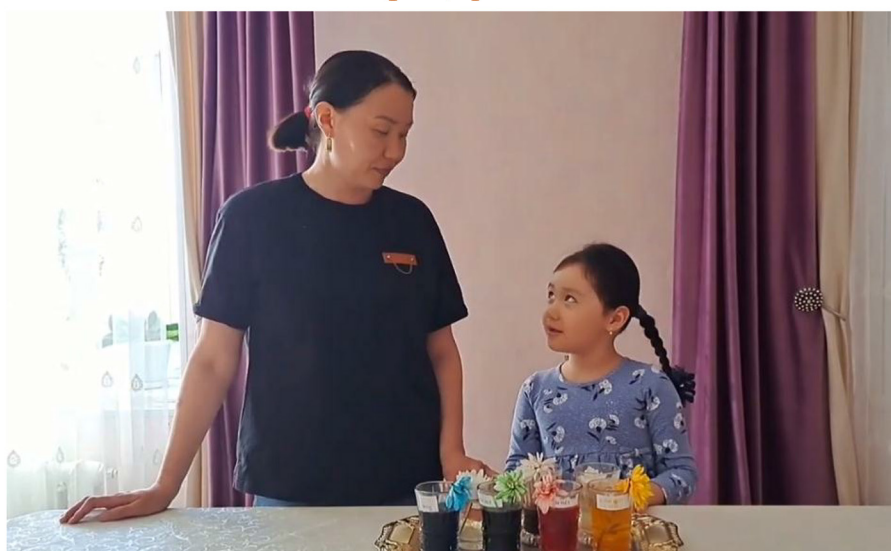
Қызылорда облысы, «Қазалы ауданы,
№11 «Балапан» бөбекжай-балабақшасы

Тақырыбы: «Мен өсірген көкөніс»
Мейрамбек Нұрдаулет, Шынтемір Қаршыға,
Нағымет Азиз, Ерсайынұлы Бексұлтан,
Асқар Фариза, Махаббат Айжұлдыз -5 жас,
Педагог - Ешмахан Айнұр Сақтағанқызы

«ҮЗДІК БІРЛЕСКЕН (ата-анамен) ЖҰМЫС»
НОМИНАЦИЯСЫ

Шығыс Қазақстан Облысы, Зайсан ауданы,
«Айнабұлақ орта мектебі

Тақырыбы: «Бояғыштар»
Төлешова Нұрай Дастанқызы - 6 жас,
Педагог - Құмарғалиқызы Алтынай

Жеңімпаздарды құттықтай мыз!

www.irrd.kz
«Балаларды ерте дамыту институты» РММ
Астана қаласы, Мәңгілік Ел даңғ. 8/2
e-mail: rcdd_info@mail.ru